

ingediend op **15** (2022-2023) – Nr. 7-E
1 december 2022 (2022-2023)

Verslag

namens de Commissie voor Economie, Werk,
Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie
uitgebracht door Maaïke De Vreese
aan de Commissie voor Algemeen Beleid,
Financiën, Begroting en Justitie

over het ontwerp van decreet
houdende de uitgavenbegroting
van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2023

Documenten in het dossier:

15	(2022-2023) – Nr. 1: Ontwerp van decreet + Bijlagen
– Nr. 2 t.e.m. 6: Amendementen
– Nr. 7-A t.e.m. D: Verslagen aan de Commissie voor Algemeen Beleid,
Financiën, Begroting en Justitie
14	(2022-2023) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
13	(2022-2023) – Nr. 1: Algemene toelichting
13-Z en AA	(2022-2023) – Nr. 1: Beleids- en begrotingstoelichtingen
12-A	(2021-2022) – Nr. 1: Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
over de begroting
16	(2022-2023) – Nr. 1: Verslag van het Rekenhof over de begroting
21	(2022-2023) – Nr. 1: Meerjarenraming
1466	(2022-2023) – Nr. 1: Ontwerp van programmadecreet

Samenstelling van de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie:

Voorzitter: Robrecht Bothuyne.

Vaste leden:

Allessia Claes, Maaïke De Vreese, Andries Gryffroy, Rita Moors, Axel Ronse;

Yves Buysse, Ilse Malfroot, Els Sterckx;

Robrecht Bothuyne, Kurt Vanryckeghem;

Tom Ongena, Maurits Vande Reyde;

Meyrem Almaci, Imade Annouri;

Caroline Gennez.

Plaatsvervangers:

Annick De Ridder, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Elke Sleurs, Tine van der Vloet;

Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Wim Verheyden;

Stijn De Roo, Loes Vandromme;

Steven Coenegrachts, Bart Van Hulle;

Johan Danen, Björn Rzoska;

Els Robeyns.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

INHOUD

DEEL ECONOMIE, WETENSCHAP EN INNOVATIE	5
I. Toelichting door de minister	5
1. Kengetallen	5
1.1. Economische situatie	5
1.2. Innovatie-ecosysteem	6
2. Vier actiedomeinen voor 2023	6
2.1. Steun voor ondernemingen met hoge energiekosten	7
2.2. Versnellen van de energietransitie.....	7
2.3. Meer strategische onafhankelijkheid	7
2.4. Ondersteunen competitiviteit: meer productiviteit en innovatie... 8	
3. Begrotingsopmaak 2023	9
4. Conclusie	10
II. Bespreking.....	11
1. Tussenkomsst van de N-VA-fractie	11
2. Tussenkomsst van de Groenfractie	16
3. Tussenkomsst van de cd&v-fractie.....	17
4. Tussenkomsst van de Open Vld-fractie.....	17
5. Tussenkomsst van de Vlaams Belangfractie	19
6. Tussenkomsst van de Vooruitfractie.....	19
III. Antwoorden van de minister	20
1. Crisis- en energiesteun	20
2. Coronasteun.....	23
3. Steuninstrumenten algemeen	24
4. Europese dossiers	25
5. Lokale en ruimtelijke economie.....	29
6. O&O en Innovatie	31
7. Evaluatie en organisatie.....	34
8. PMV en LRM	35
9. Internationalisering van onderzoek en open wetenschap.....	36
IV. Indicatieve stemming	36

DEEL WERK EN SOCIALE ECONOMIE	36
I. Toelichting door de minister	36
1. Situatie op de arbeidsmarkt	36
2. Toelichting begroting 2023.....	37
2.1. Budgetevolutie beleidsdomein WSE	37
2.2. Budgetevolutie VDAB.....	38
3. BBT Werk en Sociale Economie.....	38
3.1. SD Meer mensen aan het werk	38
3.2. Begroting SD Meer mensen aan het werk.....	40
3.3. SD Sterke loopbanen binnen een stimulerend leerklimaat	41
3.4. Begroting SD Sterke loopbanen binnen een stimulerend leerklimaat.....	42
3.5. SD Veerkrachtige ondernemingen in een toekomstbestendige arbeidsmarkt.....	42
3.6. Begroting SD Veerkrachtige ondernemingen in een toekomstbestendige arbeidsmarkt.....	43
3.7. ISE Thema-overschrijdend	43
3.8. Begroting ISE Thema-overschrijdend.....	44
II. Bespreking.....	44
1.1. Tussenkoms van de cd&v-fractie.....	44
1.2. Tussenkoms van de Open Vld-fractie.....	47
1.3. Tussenkoms van de Groenfractie	49
1.4. Tussenkoms van de N-VA-fractie	50
1.5. Tussenkoms van de Vlaams Belangfractie	56
1.6. Tussenkoms van de Vooruitfractie.....	57
III. Antwoorden van de minister.....	58
1. Beleidsveld Werk	58
1.1. ISE Activering.....	58
1.2. ISE Duurzame arbeidsmarkt.....	69
1.3. ISE Thema-overschrijdend	74
1.4. ISE Competenties	75
2. Beleidsveld Sociale Economie	78
2.1. ISE Activering.....	78
2.2. ISE Duurzame arbeidsmarkt.....	79
3. Overkoepelende vragen beleidsvelden Werk en Sociale Economie	80
IV. Replieken.....	81
V. Indicatieve stemming	82
Gebruikte afkortingen	83
Bijlagen: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie behandelde op 10 en 17 november 2022 het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023.

De bespreking verliep grotendeels op basis van de beleids- en begrotingstoelichtingen voor de beleidsdomeinen Economie, Wetenschap en Innovatie (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 13-AA/1) en Werk en Sociale Economie (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 13-Z/1).

De uitgavenbegroting werd samen behandeld met hoofdstuk 8. Werk en Sociale Economie van het ontwerp van programmadecreet bij de begroting 2023 (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1466/1).

De door de minister getoonde presentaties zijn terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

De commissieleden konden technische begrotingsvragen schriftelijk indienen voor de start van de bespreking. De minister liet de schriftelijke antwoorden op deze vragen als bijlagen aan het verslag toevoegen.

DEEL ECONOMIE, WETENSCHAP EN INNOVATIE

I. Toelichting door de minister

Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, geeft toelichting bij het deel Economie, Wetenschap en Innovatie.

2022 moest voor de economie het postcoronatijdperk inluiden. De vooruitzichten waren goed. In plaats daarvan luidde 2022 een nieuwe crisis in, veroorzaakt door de oorlog in Oekraïne en met een enorme impact op de energiebevoorrading en de energieprijzen. Een kernwoord voor deze crisis is onzekerheid. Onzekerheid kentekent ook de economische vooruitzichten voor 2023.

Desalniettemin is het ook een momentum om te blijven investeren in de economie en in wetenschap en innovatie. Vlaanderen staat aan de Europese top wat betreft O&O-investeringen, met 3,6 procent van het bbp in 2020. Ook in tijden van crisis moet worden gewerkt aan slimme oplossingen om de productiviteit en competitiviteit op peil te houden. Innovatie, digitalisering en duurzaamheid moeten daarmee hand in hand gaan.

1. Kengetallen

1.1. Economische situatie

Na een ongeziene krimp in 2020 en het spectaculaire herstel in 2021, werd voor 2022 een voortzetting van dat herstel verwacht. Door de oorlog in Oekraïne en de daaruit volgende energiecrisis kreeg dat herstel een serieuze knauw. In de zomer van 2022 stegen de energieprijzen tot ongekende hoogtes.

Het HERMREG-rapport van juli 2022 voorspelde voor Vlaanderen een bbp-groei van 2,8 procent in 2022 en 1,3 procent in 2023. Ondertussen blijkt uit een raming van de Nationale Bank van België van oktober 2022 dat de Belgische economie in het derde kwartaal van dit jaar gekrompen is ten opzichte van het vorige kwartaal. De groei ten opzichte van het derde kwartaal van vorig jaar blijft beperkt tot 1,6 procent.

De minister toont een aantal grafieken om de economische situatie te illustreren. De onzekere economische situatie is af te lezen uit de conjunctuurcurves van de Nationale Bank. Zowel het ondernemersvertrouwen als het consumentenvertrouwen daalden tot een vergelijkbaar laag niveau als tijdens de eerste coronagolf.

De negatieve ontwikkelingen in de conjunctuur en de economische onzekerheid blijken nog niet uit de cijfers van het aantal startende ondernemingen. In de periode februari 2022 tot en met augustus 2022 – januari wordt buiten beschouwing gelaten omdat sinds 1 januari 2022 heel wat medische beroepen btw-meldingsplichtig geworden zijn – ligt het aantal starters in Vlaanderen 19 procent hoger dan in dezelfde periode in 2019, voor de coronacrisis. Voor 2020 is dat 20 procent. In 2021 is het niveau hetzelfde.

Daarentegen is er wel een duidelijke stijging van het aantal faillissementen. Dat ligt voor de periode van januari 2022 tot en met september van 2022 6,6 procent hoger dan in dezelfde periode in 2019. De economische impact van de energiecrisis speelt hierin ongetwijfeld een rol. Daartegenover staat dat het aantal faillissementen tijdens de coronajaren, onder meer door de geldende moratoria, uitzonderlijk laag lag.

De huidige economische situatie moet ernstig worden genomen en moet samen met de sociale partners worden gemonitord, zonder nu al te dramatiseren. In de coronaperiode is de overheid krachtadig opgetreden om gezonde ondernemingen te ondersteunen en ze zal dat ook tijdens de energiecrisis blijven doen. De minister komt daar later op terug.

1.2. Innovatie-ecosysteem

Zoals al vermeld, blijft Vlaanderen een koploper inzake innovatie. Tot voor kort moest Vlaanderen enkel Zweden voor laten gaan in de EU, maar intussen staat Vlaanderen aan de top. Met een percentage van 3,6 procent van het bbp in 2020, 0,6 procent hoger dan de Europese doelstelling. Daarmee behoort Vlaanderen niet enkel tot de Europese maar ook tot de wereldtop.

In de periode 2006 tot en met 2020 bleef in Vlaanderen het aantal ondernemingen dat investeert in innovatieactiviteiten stelselmatig stijgen, zowel bij de grote ondernemingen als bij de kmo's. Deze stijgende evolutie wil de minister blijven ondersteunen. Samen met de Vlaamse overheid en de ondernemers wil hij ervoor zorgen dat Vlaanderen zijn positie aan de top kan behouden. De minister gelooft in de kracht van innovatie om maatschappelijke uitdagingen aan te gaan.

2. Vier actiedomeinen voor 2023

De voorliggende BBT voor EWI blikte vooruit naar het vierde volledige jaar van deze regeerperiode. Heel wat belangrijke doelstellingen uit het Vlaamse regeerakkoord 2019-2024 zijn al gehaald of worden gerealiseerd. De energiecrisis werpt nieuwe prioriteiten op. De minister wil daarom vier actiedomeinen naar voren schuiven:

- de ondernemingen met hoge energiekosten ondersteunen;
- het momentum aangrijpen om de energietransitie te versnellen;
- inzetten op meer strategische onafhankelijkheid;
- de competitiviteit ondersteunen door verhoogd in te zetten op productiviteit en innovatie.

2.1. Steun voor ondernemingen met hoge energiekosten

Energiekosten drukken

Maatregelen om de energiekosten te drukken, kunnen worden gebaseerd op het Tijdelijke Crisiskader van de Europese Commissie. Van bij het begin heeft de minister gesteld dat deze steun tijdelijk, doelgericht en conditioneel moet zijn. Er komt steun voor het vierde kwartaal van 2022 en het eerste kwartaal van 2023. Hiervoor is er een gesloten enveloppe van in totaal 250 miljoen euro. De steun zal zowel gaan naar kleine ondernemers, zoals bakkerijen en horecazaken, als naar de meest energie-intensieve bedrijven. In het eerste kwartaal van 2023 is er voor de bedrijven nog de extra kost van de loonindexering. Het gebruik van de steun zal van nabij worden opgevolgd en gemonitord.

Liquiditeit stutten

Naast de 250 miljoen euro voor directe steun is er ook een capaciteit van 1 miljard euro voor leningen en waarborgen.

De bestaande overbruggingslening wordt uitgebreid. Het bedrag van 400.000 euro wordt opgetrokken tot 750.000 euro voor kmo's tot 250 werknemers en tot 2 miljoen euro voor grote bedrijven.

Er wordt ook in 200 miljoen euro voorzien voor extra waarborgcapaciteit binnen PMV.

2.2. Versnellen van de energietransitie

Het tweede actiedomein is het versnellen van de energietransitie. De Oekraïne-crisis toonde de economische afhankelijkheid en kwetsbaarheid van Vlaanderen aan. Die vaststelling moet worden aangegrepen om een versnelling hoger te schakelen in de transitie.

Impulsprogramma voor energiemaatregelen

Er komt een geïntegreerd programma voor bedrijven uit diverse sectoren. Het gaat om het informeren, adviseren en begeleiden van bedrijven bij de transitie maatregelen. De minister verwijst naar het voorbeeld van het team Bedrijfstrajecten van VLAIO dat bedrijven helpt efficiëntiewinsten te boeken. Er is een bedrag van 100 miljoen euro beschikbaar voor 2022 en 2023.

Investeringsprojecten

Voor het versnellen van de energietransitie zijn er niet enkel quick wins maar vaak ook specifieke projecten die duurzaam maar kapitaalintensief zijn. Er wordt in steun voorzien om de productie, infrastructuur en werkwijze van bedrijven te verduurzamen. Hiervoor wordt samengewerkt met PMV en LRM, die aan het kapitaal kunnen participeren en het projectmanagement en de opvolging op zich nemen. Specifiek voor LRM komt er een kapitaalverhoging van 30 miljoen euro.

2.3. Meer strategische onafhankelijkheid

Het derde actiedomein is dat van de strategische onafhankelijkheid. Niet enkel inzake energie, maar ook inzake aanvoerketens, technologie, landbouw, grondstoffen enzovoort wordt Vlaanderen geconfronteerd met afhankelijkheid van landen buiten de Europese Unie.

IPCEI

Een eerste actiepunt is het strategisch blijven inzetten op Important Projects of Common European Interest, in het bijzonder als het gaat om duurzaamheid. Vlaanderen heeft al engagementen aangegaan voor IPCEI's inzake batterijen en waterstof. Deze engagementen worden ook in 2023 verder nagekomen.

Innovatieve landbouw- en voedselhub

De minister is ervan overtuigd dat Vlaanderen alle troeven in handen heeft om een innovatiehub inzake landbouw en voeding te worden. Met de kennisinstellingen wordt samengewerkt om via innovatie de land- en tuinbouw en Vlaamse voedselproductie verder te verduurzamen. Verduurzaming moet het mogelijk maken om op de kleine oppervlakte van Vlaanderen de verschillende functies te combineren. Er wordt 2,7 miljoen euro extra uitgetrokken voor de samenwerking in specifieke partnerschappen in Horizon Europe.

Circulair ondernemen

Er is geen eenvoudige oplossing om de grondstoffenafhankelijkheid te verlagen. Het ligt wel voor de hand dat men de grondstoffen die hier al aanwezig zijn niet verloren laat gaan. De grondstoffen die in producten verwerkt zijn, kunnen voor nieuwe producten worden gebruikt. Door het relanceplan Vlaamse Veerkracht werd een sterke impuls gegeven aan circulair ondernemen. Deze inspanningen mogen nu niet verslappen. Daarom wordt jaarlijks bijkomend 5 miljoen euro geïnvesteerd in basisonderzoek, proeftuinen en adoptie van nieuwe technieken. Daarmee wordt ook de brug geslagen naar waardevolle partners, zoals het transitieplatform Vlaanderen Circulair en de speerpuntclusters.

European Chips Act

Heel actueel is het toeleveringsprobleem bij de aanvoer van chips. Hoewel in Europa al veel kennis werd verzameld – ook in Vlaanderen met imec, waaraan een bijkomende jaarlijkse dotatie van 8 miljoen euro wordt toegekend – blijft het voor de productie afhankelijk van andere werelddelen. Dit probleem kan enkel in Europees verband worden aangepakt. Vlaanderen steunt dan ook de visie van de Europese Commissie in dit verband. Het speelt in op de IPCEI rond micro-elektronica en verzekert de betrokkenheid van Vlaamse bedrijven in de nieuwe Europese waardeketens. Daarnaast neemt Vlaanderen actief deel aan de Raad Industrie met het oog op een centrale rol voor imec en volgt het de onderhandelingen over de European Chips Act actief op. De minister kijkt ook uit naar het initiatief van de Europese Commissie over kritieke grondstoffen.

2.4. Ondersteunen competitiviteit: meer productiviteit en innovatie

Het vierde actiedomein betreft het verzekeren van de economische positie van Vlaanderen in de wereld, nu het concurrentievermogen op de proef wordt gesteld. Om de Vlaamse welvaart veilig te stellen, zal de competitiviteit op peil moeten worden gehouden. De groei van de Vlaamse productiviteit vertraagt de voorbije jaren, en stilstaan is achteruitgaan wat competitiviteit betreft. Digitalisering biedt volgens de minister nog veel mogelijkheden voor de Vlaamse ondernemingen.

Steunprogramma's innovatie

De minister blijft inzetten op de innovatieprogramma's van VLAIO. Hij wil ervoor zorgen dat deze programma's voldoende toegankelijk zijn voor ondernemers. De innovatieve starterssteun wordt als een permanent programma verankerd.

Zoals al vermeld, liggen er inzake digitalisering nog heel wat mogelijkheden open voor de Vlaamse ondernemingen. Om productiever en efficiënter te worden, moeten bedrijven en hun werknemers mee in de digitalisering. Het gebruik van data en artificiële intelligentie spelen hierin een belangrijke rol. Maar dit gaat gepaard met uitdagingen inzake cyberveiligheid. Daarop wordt verder ingezet in het kader van de beleidsplannen AI en Cybersecurity.

Investeren in kennisbasis

Er is geen innovatie zonder een sterke kennisbasis. Vlaanderen telt heel wat sterke instellingen die voor een stevige kennisbasis zorgen. De financiering wordt versterkt met een bijkomende jaarlijkse dotatie van 4 miljoen euro voor het Vlaamse Instituut Biotechnologie, 1 miljoen euro extra dotatie voor het VLIZ en 2 miljoen euro voor VITO om in te spelen op infrastructuurnoden.

Meer middelen voor O&O

Om de Vlaamse topositie te verzekeren wordt blijvend geïnvesteerd in onderzoek en ontwikkeling. Bruggen slaan blijft belangrijk voor de minister en in dit domein gaat het vooral om bruggen tussen kenniscentra en bedrijven. Op die manier kan de kennisbasis en experimentele innovatie economisch worden gevaloriseerd.

De speerpuntcluster voor gezondheidstechnologie komt op kruissnelheid. De clusters krijgen 2 miljoen euro aan bijkomende onderzoeksmiddelen. Voor de hogescholen wordt vanaf 2023 het budget structureel met 3 miljoen euro verhoogd voor toepassingsgerichte onderzoekinfrastructuur.

Flanders Technology and Innovation

FTI, dat in deze commissie al de nodige aandacht kreeg, is voor de hele Vlaamse Regering een wervend project. Het doel is Vlaanderen bewust te maken van de kracht van onderzoek en innovatie om maatschappelijke uitdagingen aan te gaan. Naast energie, 'health technology' en 'data technology' zullen ook 'entertainment technology' en levenslang leren de pijlers zijn van de nieuwe FTI-beweging. Bedrijven en organisaties zullen worden uitgenodigd hun kennis en innovatie te tonen in dialoog met de stakeholders en burgers, onder andere in FTI-beurzen.

3. Begrotingsopmaak 2023

De minister licht vervolgens de krachtlijnen van de begroting voor 2023 toe en toont daarbij een aantal tabellen. De globale begroting van het beleidsdomein EWI bedraagt in 2023 net geen 3,5 miljard euro in beleidskredieten en nog iets minder in betaalkredieten. Ten opzichte van de begrotingsaanpassing van 2022 is er een grote stijging. Deze stijging situeert zich in het beleidsprogramma Economie en is grotendeels te wijten aan de in hoofdzaak eenmalige maatregelen naar aanleiding van de energiecrisis.

Programma Economie (EC)

Het programma Economie loopt op tot meer dan 2,2 miljard euro VAK en 2,15 miljard euro VEK, een stijging met telkens meer dan 1,3 miljard euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2022.

De minister vermeldt de 750 miljoen euro provisie voor leningen in het kader van de energiecrisis en 250 miljoen euro voor de overbruggingsleningen. Dat laatste is een stijging van 150 miljoen ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2022.

Verder is de stijging te verklaren door de centrale post in dit programma, met name het Fonds voor Innoveren en Ondernemen, dat de kredieten voor al de verschillende instrumenten van VLAIO bevat. Het budget van dit fonds stijgt met meer dan 400 miljoen euro VAK en bijna 500 miljoen euro VEK, onder meer door de 250 miljoen euro waarin wordt voorzien voor energiesteun voor bedrijven. Het krediet voor FIO bedraagt daarmee in 2023 bijna 1,15 miljard euro VAK.

Programma Wetenschappelijk onderzoek (EE)

In het programma Wetenschappelijk onderzoek daalt het VAK ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2022 met een kleine 40 miljoen euro. De daling is te verklaren door de cycli van meerjarige oproepen bij het Fonds voor Wetenschappelijke Onderzoek. In 2023 zijn er minder oproepen gepland en daarom wordt er minder VAK uitgetrokken. Dit heeft geen impact op de continuïteit van de financiering en betalingen. De betalingskredieten nemen toe met bijna 60 miljoen euro.

Programma Innovatie (EF)

Het begrotingsprogramma Innovatie omvat in hoofdzaak de financiering van de vier strategische onderzoekscentra en het industrieel onderzoek bij de associaties. De beleidskredieten stijgen met bijna 40 miljoen euro. Dit is hoofdzakelijk te verklaren door verhogingen van dotaties aan de strategische onderzoekscentra in het kader van de nieuwe convenanten en voor O&O-infrastructuur.

Programma Wetenschapscommunicatie

Het krediet voor het programma Wetenschapscommunicatie bedraagt bij benadering 11 miljoen euro in VAK en VEK. De minister blijft initiatieven en partnerschappen voor de sensibilisering rond wetenschap en technologie financieren. In 2023 wordt onder meer blijvend ingezet op de STEM-agenda 2030. Verder worden communicatieacties over creativiteit en ondernemerschap opgezet. Er zijn in dit programma geen grote verschuivingen in de begroting.

4. Conclusie

De minister besluit dat ook in tijden van crisis – of het nu een corona- of energiecrisis is – innovatie en ondernemerschap de hefboomen blijven om de samenleving en welvaart te versterken en de plaats van Vlaanderen in de wereld te verankeren. Het temperen van de impact van de energiecrisis neemt budgettair een groot aandeel in de voorliggende begroting in. De Vlaamse Regering laat de ondernemers niet in de steek. Maar de begroting van 2023 beperkt zich daartoe niet.

De Vlaamse Regering blijft extra investeren en pakt gericht de maatschappelijke uitdagingen aan: energietransitie, energieonafhankelijkheid, innovatieve oplossingen inzake grondstoffen, voeding en chips.

De minister benadrukt dat het beleid bruggen wil slaan met stakeholders, het bedrijfsleven, de onderzoeksinstellingen en kenniscentra met de diverse relevante netwerken.

Innovatie en strategische onafhankelijkheid zijn nauw verbonden met digitalisering en duurzaamheid. De minister is ervan overtuigd dat deze elementen altijd samengaan. Hij reikt de hand aan iedereen die hiertoe initiatieven wil nemen, want het Vlaamse economische beleid wil die initiatiefnemers overal steunen.

De toekomst is duurzaam en digitaal. Vlaanderen heeft volgens de minister de juiste kaarten in handen om hierin sprongen vooruit te zetten en moet die sprongen wagen.

II. Bespreking

1. Tussenkomst van de N-VA-fractie

Tussenkomst van Rita Moors

Rita Moors stelt enkele vragen die veelal specifiek op Limburg betrekking hebben. De afgelopen jaren heeft Vlaanderen een aantal grote crisissen moeten doorstaan: de coronacrisis en de Brexit. Nu is er de energiecrisis, die volgens Johann Leten van Voka Limburg potentieel gevaarlijker is voor Limburg dan de sluiting van Ford Genk. Hoopgevend zijn wel de vele Vlaamse steunmaatregelen om bedrijven de crisis te laten doorstaan, maar ondernemingen vinden hun weg naar die maatregelen niet altijd. Dat moet een aandachtspunt zijn. Misschien moet worden bekeken of de maatregelen wel voldoende selectief zijn en hun doelstelling bereiken.

De kmo-portefeuille is een van de meest toegankelijke instrumenten om ondernemingen te ondersteunen. Ze kunnen opleiding of advies aankopen bij een geregistreerde dienstverlener. Wat is de impact van de bijgestuurde kmo-portefeuille? Welke bijkomende stappen zal de minister in 2023 zetten? Hoe wordt meer ingezet op de beleidsprioriteiten? Hoe zal de kwaliteitscontrole worden opgedreven? Wanneer gaat de kwaliteitskamer van start? Wat zijn de timing en het plan van aanpak inzake de impactanalyse van de kmo-portefeuille? Hoeveel kmo-portefeuillesubsidies en kmo-groeisubsidies werden in 2022 toegekend?

LRM heeft de afgelopen decennia bewezen dat ze een heel belangrijke rol heeft in Limburg. Niemand twijfelt nog aan haar bestaansrecht. De samenwerkingsovereenkomst met LRM loopt in 2024 af en wordt eind 2023 geëvalueerd. Hoe wordt die evaluatie aangepakt? Wie zal ze uitvoeren? Wat zijn de aandachtspunten met het oog op de nieuwe overeenkomst?

Er wordt in EFRO-middelen voorzien voor een slim, innovatief en duurzaam Vlaanderen. Een belangrijk deel daarvan is voor de GTI-Limburg. Waarvoor worden deze middelen gebruikt? Wat is het aandeel van de cofinanciering uit het Fonds voor Innoveren en Ondernemen?

VLAIO werkt aan het stimuleren van de ervaringsuitwisseling. Welke concrete initiatieven zal het agentschap daarvoor nemen?

Het agentschap maakte ook een overzicht van de ideeën rond incubatoren, innovatiehubs, 'demoplants' en dergelijke voor een afstemming tussen projectideeën. Wat is de doelstelling van die initiatieven? Wat wordt verder gedaan met die oefening?

Om te zorgen voor een optimale doorverwijzing naar financieringskanalen heeft VLAIO een gerichte structuur uitgewerkt. Rita Moors wil weten hoe die structuur er precies uitziet en wordt toegepast.

Op welke manier wordt gebruikgemaakt van het GTI-instrument voor een geïntegreerde territoriale aanpak? Wat is de meerwaarde van het instrument?

Het budget voor EFRO-Vlaanderen en Interreg stijgt met 10 miljoen euro. Waarvoor worden die extra middelen ingezet?

Voor Limburg heeft de Europese Commissie in augustus 2022 eindelijk een nieuwe regionale steunkaart goedgekeurd. Dat is belangrijk voor grote ondernemingen die strategische transformatiesteun willen aanvragen voor geplande investeringen of willen gebruikmaken van de loonkostenvermindering via de steunzones, en dan

vooral rond Genk. Bedrijven die investeren in deze afgebakende zones kunnen gedurende twee jaar per extra gecreëerde job een vrijstelling van 25 procent op de doorstorting van de bedrijfsvoorheffing krijgen. Dat betekent een vermindering van de loonkosten met 4 tot 5 procent. De lijst van bedrijventerreinen, incubatoren en brownfields die zich binnen de steunzone bevinden, dateert nog van 2018. In het najaar van 2022 zou er een nieuw koninklijk besluit verschijnen met een geactualiseerde lijst. Wat is de impact daarvan? Zijn er locaties die worden toegevoegd of eventueel van de lijst zullen verdwijnen?

Hoe promoot Vlaanderen deze specifieke steunmaatregelen bij de Limburgse ondernemingen? Wat is de impact van het nieuwe regelgevende kader voor het gebruik en de toekenning van strategische transformatiesteun?

Bijkomend erkent Europa Limburg als transitieregio. Daardoor kan de provincie een beroep doen op specifieke Europese middelen. In het kader van de ESF-prioriteiten zijn projecten mogelijk die inspelen op de noden op de arbeidsmarkt. Limburg kan bovendien genieten van een hogere Europese cofinanciering, namelijk 60 procent in plaats van de 40 procent in de rest van Vlaanderen. Welke kansen geeft dat voor Limburg? Worden voor Limburg specifieke oproepen gelanceerd?

Volgens berekeningen van de POM Limburg herbergen de Limburgse industrieterreinen meer dan 4500 bedrijven, die goed zijn voor twee vijfde van de arbeidsplaatsen in de provincie. Sommige terreinen kunnen echter een duurzame update gebruiken en worden gemoderniseerd. Vlaanderen heeft instrumenten om dat mee vorm te geven. Wanneer wordt de overheidsopdracht uitgeschreven ter ondersteuning van het lerend netwerk voor een duurzame transformatie van verouderde bedrijventerreinen en brownfields? Wat zijn de krachtlijnen voor die opdracht? Hoe zal VLAIO een marktbevraging organiseren voor het online platform om vraag en aanbod van werklocaties beter te matchen? In elke provincie zijn locaties geïdentificeerd als optimale vestigingslocatie voor specifieke ondernemingen. Hoe zal een roadmap worden opgemaakt om ervoor te zorgen dat die ruimtes worden gebruikt voor datgene waarvoor ze bestemd zijn? Hoe zal die ruimte toekomstbestendig worden gemaakt?

De crisissen zijn gigantisch, maar gelukkig staat de Vlaamse overheid klaar met steunmaatregelen, besluit Rita Moors. Ze vindt dat het nu in de eerste plaats zaak is de juiste bedrijven te ondersteunen met de juiste steunmaatregelen.

Tussenkomst van Maaike De Vreese

Maaike De Vreese beaamt dat de coronacrisis, de energiecrisis en de inval van Rusland in Oekraïne de Vlaamse ondernemingen en economie voor heel grote uitdagingen stelt. Het is dan ook goed dat de Vlaamse Regering met een breed arsenaal maatregelen is gekomen. Het lid vraagt een stand van zaken wat de coronasteunmaatregelen betreft, met een overzicht van alle toegekende bedragen. Plant de minister nog een evaluatie en impactstudie van die maatregelen?

De focus ligt nu op de instrumenten om de kapitaalstructuur van de Vlaamse ondernemingen te versterken, zoals de Winwinlening, het Vriendenaandeel en het Welvaartsfonds. Hoe evalueert de minister die instrumenten? Vinden de ondernemingen de weg naar die maatregelen? Welke verbeteringen zijn er op korte termijn mogelijk?

Vlaamse Veerkracht, het zeer ambitieuze project van de Vlaamse Regering, is gelinkt aan de relance en aan de Vlaamse economie van de toekomst. Voor de N-VA-fractie zijn dat zeer waardevolle acties, met onder meer aandacht voor een digitale transformatie en het verduurzamen van de economie. Maaike De Vreese informeert naar de stand van zaken. Slaagt Vlaanderen erin om zich uit de crisis te innoveren?

Welke stappen moet er nog worden gezet? De minister had het over het groeiende belang van circulair ondernemen. Kan hij daar meer details over geven?

Wat is de stand van zaken met betrekking tot het Welvaartsfonds? Hoeveel middelen zijn daar beschikbaar? Hoeveel ondernemingen werden al ondersteund? Hoe draagt het Welvaartsfonds bij tot de verdere versterking van de Vlaamse economie?

De maatregel van 250 miljoen euro om de energiekosten van kmo's en grote ondernemingen te drukken, is aangemeld bij de Europese Commissie. Wanneer verwacht de minister uitsluitsel daarover? Denkt hij dat dat bedrag zal volstaan? Wat zal hij doen als de aanvragen het voorziene budget overschrijden? Wordt er al geanticipeerd op bijkomende noden in 2023? De minister stelde al dat goed te zullen monitoren. Op welke manier zal dat gebeuren?

In het verlengde van de klimaatambities van de Vlaamse Regering worden meer voorwaarden verbonden aan de steunmaatregelen, bijvoorbeeld investeren in duurzaamheid en maatschappelijke impact en een traject voor de vermindering van de CO₂-voetafdruk. Hoe worden die principes verder uitgewerkt en toegepast bij de subsidievoorwaarden?

Maaïke De Vreese gaat vervolgens in op het impulsprogramma voor energiematregelen. Wanneer zal dat worden gelanceerd? Hoe wordt het budget verdeeld over de verschillende doelstellingen? Hoe wordt bij het uitwerken van de maatregelen rekening gehouden met de terugverdientijd van investeringen? Diverse kredieten en VLAIO-instrumenten worden georiënteerd naar de doelstellingen van het impulsprogramma. Wat is de impact daarvan op die kredieten en instrumenten?

Er wordt aangegeven dat banken wegens de hoge inflatie minder geneigd zullen zijn om leningen toe te kennen of dat zullen doen tegen een hogere kostprijs. Maaïke De Vreese vindt dat een belangrijk punt, maar er is niet verder op ingegaan. Wat is het effect op VLAIO en PMV? Vinden ondernemingen echt moeilijker een lening bij de banken en kunnen ze dan bij deze diensten terecht? Hoe streeft de overheid ernaar dat iedere ondernemer met een goed businessplan wel degelijk een financiering kan vinden?

De nieuwe samenwerkingsovereenkomst met PMV is in werking getreden. Zowel in de investeringsstrategie als in de missietekst van PMV wordt meer nadruk gelegd op duurzaamheid en transparantie. PMV benut de hefboom van Europese middelen. Specifiek voor het InvestEU-programma werkt PMV als partnerorganisatie van de Europese Commissie. Wat zijn de volgende acties op korte termijn om meer EU-middelen binnen te halen?

Maaïke De Vreese stelt dat een crisis het beste in ondernemers naar boven haalt. Ze verwijst naar de vindrijkheid van ondernemers tijdens de coronacrisis en hoe ze meteen van de digitale mogelijkheden hebben gebruikgemaakt om hun business voort te zetten en nieuwe activiteiten te starten. Helaas is er ook misbruik gemaakt van sommige maatregelen. De minister stelde al meermaals terecht dat de inzet van technologie, artificiële intelligentie en het koppelen van databanken belangrijk is om die onregelmatigheden snel te detecteren. Dat kan ook heel wat kopzorgen en controlewerk achteraf voorkomen. Er werden tien extra mensen aangeworven voor een periode van twee jaar om de ondernemingen te controleren in functie van de toegekende COVID-19-steunmaatregelen. Worden die controleurs nog steeds ingezet om dat te onderzoeken? Wat gebeurt er met die tijdelijke medewerkers na deze periode? Hoe zal VLAIO bij de controles op misbruik en dubbelfinanciering gebruikmaken van het subsidieregister? Zijn er al afspraken gemaakt met de betrokken departementen over het delen en ter beschikking stellen van data?

Maaïke De Vreese meent dat de minister in zijn toelichting weinig aandacht had voor lokale economie, ondanks het werk dat het Vlaams Parlement ter zake heeft geleverd met zijn resolutie over een kernversterkend handelsbeleid in Vlaanderen (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 704/3). Wat is de stand van zaken op dat vlak? In vergelijking met dezelfde periode in 2019 waren er van januari tot en met september 2022 6,6 procent meer faillissementen. Een stand van zaken van het kernversterkend beleid zou daarom zeer interessant zijn.

Er wordt gestart met collectieve begeleidingstrajecten om gemeenten met gelijkaardige initiatieven in groep te begeleiden. Hoe verhouden die trajecten zich tot de projecten De Profploeg en De Vitrine? Hoe worden de gemeenten met gelijkaardige initiatieven geselecteerd? Komt er daarvoor nog een oproep?

De minister stelde dat de regelgeving rond ambulante handel en kermissen wordt geactualiseerd. Wat zijn de krachtlijnen en de timing van die hervorming? Hoe wordt de lokale autonomie daarbij versterkt?

Wanneer zal het advies van de SERV over de koppeling van de indexering van de handelshuurprijs aan de EPC-waarde van een pand beschikbaar zijn? Worden de huurders en verhuurders betrokken bij het uitwerken van mogelijke maatregelen?

Ook over de Brexit is er weinig toelichting gegeven, vindt Maaïke De Vreese. De EU bleef niet bij de pakken zitten en richtte de Brexit Adjustment Reserve op. VLAIO beheert die middelen, maar in de media werd recent aangegeven dat weinig bedrijven gebruikmaken van die steun. Er blijkt bovendien amper interesse voor de infomomenten van VLAIO. Er werd zelfs een sessie in Hasselt geannuleerd.

VLAIO ondersteunt de ondernemingen die zwaar worden getroffen door de Brexit. Die steunmaatregelen lopen tot eind 2023. Vinden de getroffen ondernemingen de weg naar die maatregelen, of zijn de drempels te hoog? Volstaan ze om de impact van de Brexit voor de Vlaamse ondernemingen te verlichten? Welke bedragen werden in totaal al uitgekeerd aan ondernemingen?

Er wordt gewerkt aan het digitaal datadeelplatform Gateway2Britain om de Vlaamse ondernemingen optimaal te ondersteunen bij de grensformaliteiten. Wanneer is het datadeelplatform operationeel? Wat is de stand van zaken met betrekking tot de Brexit Helpdesk? De Brexit Adjustment Reserve blijft operationeel tot eind 2023, maar wordt dus niet zo goed benut. Wat zal er daarna mee gebeuren? Worden de beschikbare middelen besteed? Hoeveel werd er al toegekend en uitgekeerd? Waarom doen ondernemingen weinig een beroep op die steun? Wat zal de minister doen om dat te veranderen? Welke initiatieven zal Vlaanderen in 2023 nemen om zijn economische belangen te verdedigen en bilateraal een economische samenwerking uit te bouwen?

De beleidsdomeinen EWI, WSE en Landbouw en Visserij worden samengevoegd tot één economische cluster. De departementen EWI en WSE worden samengevoegd en het Departement Landbouw en Visserij wordt een agentschap. Hoe zal dat concreet worden aangepakt? Wat is de timing? Wat betekent dat concreet voor de werking van de departementen? Wordt er een overheidsopdracht uitgeschreven om de samenvoeging te begeleiden en te implementeren? Is er regelgeving in voorbereiding? Hoe wordt er afgestemd en overlegd met de betrokken diensten en de vakbonden?

Tot slot wil Maaïke De Vreese nog weten hoe het Belgische voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie wordt voorbereid. Hoe zal Vlaanderen de engagements in de Raad Industrie en de Raad Interne Markt opnemen en voorbereiden? Welke accenten zal de minister leggen?

Tussenkomst van Elke Sleurs

Elke Sleurs verwijst naar het groeipad dat bij het begin van regeerperiode werd afgesproken voor onderzoek en ontwikkeling. Wat is de stand van zaken daarvan? Waarvoor worden de bijkomende middelen ingezet? De minister heeft het ook gehad over de strategische onderzoekscenra en de speerpuntclusters, die de spil zijn voor innovatie in Vlaanderen. Welke initiatieven worden genomen om de speerpuntclusters meer aansluiting te laten vinden bij de uitdagingen inzake digitalisering, klimaat en duurzame economie? Hoe wordt de samenwerking tussen de speerpuntclusters onderling en met de SOC's gestimuleerd? Onderzoek is belangrijk, maar het heeft pas echt een effect als het ook resulteert in effectieve toepassingen. Hoe zet Vlaanderen verder in op het vermarkten van O&O-toepassingen?

De impact van Vlaanderen op het vlak ruimtevaart is bescheiden, maar mag toch niet worden onderschat. Het impulsprogramma Ruimtevaarteconomie is in uitvoering. Naar aanleiding van de interministeriële conferentie die binnenkort zal plaatsvinden, is het belangrijk dat er een sterke return is voor de Vlaamse ruimtevaartindustrie. Hoe zal dat concreet worden aangepakt? Hoe werkt de minister aan het vergroten van die return voor de Vlaamse ondernemingen? Hoe overlegt de minister met de sector en de verantwoordelijke federale minister? Hoe zal worden geijverd voor meer transparantie en inspraak in verband met de ESAMiddelen op federaal niveau? Elke Sleurs benadrukt dat dit ook voor de Vlaamse O&O en de Vlaamse innovatiebedrijven een belangrijke industrie is. Er zou 2.965.000 euro minder naar het ruimtevaartprogramma gaan. Kan de minister daar meer uitleg over geven?

Oekraïne heeft jammer genoeg iedereen met de neus op de feiten gedrukt. De opgerichte overleggroep Luchtvaart en Defensie moet ervoor zorgen dat Vlaamse bedrijven meer Europese programma's binnenhalen. Welke concrete stappen werden ter zake al gezet? Hoe wordt afgestemd tussen de diverse administraties en de beleidsniveaus? Vlaanderen neemt deel aan de twee NAVO-initiatieven, met name DIANA en het innovatiefonds. Wat is de rol van Vlaanderen daarin? Wat is de return voor de Vlaamse ondernemingen?

Bij het FWO is er een belangrijke hervorming doorgevoerd, daarover stelde Elke Sleurs al eerder vragen in de commissie. De hervorming was volgens het lid een goede zaak en vandaag plukt men de vruchten daarvan. 2023 wordt een belangrijk jaar voor het FWO en de BOF-middelen. Hoe zullen het FWO en de BOF-middelen worden geëvalueerd in 2023? Wat is het plan van aanpak en de timing? Er zijn ook specifieke maatregelen genomen voor doctorandi die door de coronacrisis in de problemen kwamen. Meerdere doctorandi hebben toch een verlenging kunnen krijgen. Zijn die maatregelen geëvalueerd? Hebben ze nog een budgettaire impact in 2023?

In 2022 werd het convenant van vijf jaar met de Alamire Foundation in verband met musicologie geëvalueerd. Wat is het resultaat van de evaluatie?

Het programma met betrekking tot de internationalisering van het onderzoek aan de Vlaamse hogescholen is herwerkt. Hoe zal de aansluiting met netwerken van Europese universiteiten worden ondersteund?

Met een impulsprogramma zullen middelen worden geïnvesteerd in onderzoek en innovatie die bijdragen aan een kwaliteitsvolle zorgeconomie en die aansluiten bij de biomedische en klinische onderzoeksprogramma's van het FWO, citeert het lid uit de BBT. Wat is de doelstelling van het impulsprogramma?

De nieuwe speerpuntcluster MEDVIA is een samenwerking tussen bedrijven, universiteiten, ziekenhuizen en kennisinstellingen. De bedoeling is bij te dragen aan

het stimuleren van de transformatie en de ontwikkeling van de gepersonaliseerde geneeskunde, die steeds belangrijker wordt. Hoe zal deze speerpuntcluster uitgroeien tot één van de meest performante health-techecosystemen in Europa, zoals de minister in de BBT schrijft? Hoe wordt samengewerkt met Flanders' Care? Hoe zal de samenwerking worden gefaciliteerd tussen VLAIO en het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin in functie van Flanders' Care? Wat zijn de concrete resultaten van Flanders' Care?

In 2022 en 2023 zal er een evaluatie worden uitgevoerd en een stappenplan worden opgesteld voor de implementatie van de regeneratieve geneeskunde, die ook steeds belangrijker wordt. Het lid vraagt meer uitleg over de stand van zaken en de doelstelling van het initiatief RegMed XB.

Dan is er het betrekken van de burger bij het beleid en de wetenschapscommunicatie. Hoe zal het FRIS-platform verder worden aangevuld met ontbrekende onderzoeksdata van Vlaamse onderzoeksinstituten? De Flemish Open Science Board en de werkgroepen werkten aan een architectuurplan. Werd dat al opgeleverd? Hoe zal dat bijdragen aan een betere communicatie en interactie over al deze onderzoeksresultaten?

Tot slot wil Elke Sleurs nog weten of het convenant met de VLIR werd geëvalueerd, of er een nieuw convenant werd opgemaakt en wat de krachtlijnen daarvan dan zijn. Wanneer en hoe wordt ook het convenant van de KVAB geëvalueerd? Wat is de timing daaromtrent?

2. Tussenkomen van de Groenfractie

Björn Rzoska gaat in op een aantal thema's die belangrijk zijn voor de Groenfractie. Om te beginnen is er de energiecrisis. Er is 250 miljoen euro beschikbaar voor het temperen van de energiekosten van kmo's, maar ook van grote ondernemingen. De minister stelde dat het een maatregel is voor ondernemingen met een energiefactuur vanaf 7500 euro? Zijn er nog andere criteria voor het besteden van dat geld? In de BBT gaat het over steun voor 'gezonde' bedrijven?

Het lid wijst erop dat in de BBT in de voetnoot op pagina 7 staat dat het toekennen van de energiesteun aan bedrijven onder voorbehoud is van een verlenging van het Tijdelijk Crisiskader van de Europese Commissie. Als die verlenging er niet komt, wat is dan de impact voor de ondernemingen die daarmee worden ondersteund?

Naast de inzet van 250 miljoen euro steun is het natuurlijk van belang ondernemingen zo snel mogelijk meer energieonafhankelijk te maken, stelt *Björn Rzoska*. Hij had ter zake op een grotere inhaaloperatie gehoopt. 20 miljoen euro extra voor een impulsprogramma voor energiemaatregelen is aan de magere kant, te mager om echt die sprong te maken, ook gezien het feit dat het over heel wat componenten gaat, zoals begeleiding, advies, informatie en investeringssteun. De SERV dringt nochtans aan op een totaalstrategie inzake energieonafhankelijkheid, niet alleen wat huishoudens, maar ook wat bedrijven betreft.

De minister stelde terecht dat Vlaanderen naar het Europese koppeloton gaat qua onderzoek en ontwikkeling. De Groenfractie pleit al heel lang voor het bereiken van die norm van 3 procent van het bbp voor O&O. Vlaanderen haalt nu 3,6 procent, wat een goede zaak is, maar men moet ook eerlijk toegeven dat het de bedrijven zelf zijn die het leeuwendeel van die investeringen in O&O doen. Uit de BBT blijkt dat de overheid 0,79 procent op tafel legt. Heeft de minister een groeitrajec in gedachten om ook die publieke middelen op te schroeven? Het lid is het eens met de minister als die stelt dat O&O niet alleen de uitweg uit de huidige crisis kan

zijn, maar dat die investeringen de economie robuuster zullen maken voor toekomstige crisissen.

Verder wil Björn Rzoska weten hoeveel geld er precies voor de Klimaatsprong wordt gereserveerd, aangezien hij die budgetten niet heeft teruggevonden. Uit teksten die het lid kon inzien, kan hij afleiden dat het kabinet van minister Zuhair Demir had gesteld dat er in budgetten zou "kunnen" worden voorzien, maar minister Jo Brouns heeft dat stelliger gemaakt. Het lid is het daarmee eens, maar dan er moet wel boter bij de vis komen. Als de Vlaamse Regering zegt stappen vooruit te willen zetten op het vlak van klimaat- en energierobuustheid moet ze daar ook middelen voor uittrekken.

3. Tussenkoms van de cd&v-fractie

Stijn De Roo zoomt in op het beleid inzake Wetenschap en Innovatie. De minister verklaarde terecht dat Vlaanderen zijn innovatiekracht zal moeten inzetten om uit deze crisis te geraken. Ook zal het innovatie en wetenschappelijk onderzoek ten volle moeten ondersteunen om klaar te zijn voor toekomstige uitdagingen. Kennis moet men als een strategisch goed beschouwen en niet zomaar te grabbel gooien. Digitalisering is daar een belangrijk onderdeel van. Het is geen doel op zich, maar het beleidsplan Artificiële Intelligentie, alles wat cybersecurity betreft en de digitalisering van ondernemingen zijn elementen die nodig zullen zijn om uit deze crisis te geraken.

Stijn De Roo beaamt dat Vlaanderen nu in Europa aan de top speelt wat O&O betreft. Die toppositie wil en moet het natuurlijk behouden. Dat kan door het eigen aandeel te vergroten, maar Vlaanderen moet zich natuurlijk ook blijven vergelijken met andere landen. Hoe zal ervoor worden gezorgd dat Vlaanderen niet achterop geraakt, zelfs met een goed percentage?

Voor Flanders Technology & Innovation is nu in middelen voorzien, onder andere voor wetenschapscommunicatie. Die worden voornamelijk door Technopolis beheerd, dat al veel ervaring heeft met wetenschapscommunicatie. Het lid informeert naar de timing. Wat mag hij precies wanneer verwachten, zowel wat de wetenschapscommunicatie als wat de panels en evenementen betreft?

Europa wil voor de levering van microchips minder afhankelijk zijn van het buitenland. De doelstelling is om tegen 2030 een eigen marktaandeel van 20 procent te bereiken. *Stijn De Roo* wijst erop dat imec wat dat betreft aan de top van Europa staat. Het is goed en nodig dat er nu extra middelen komen, maar die middelen kaderen wellicht ook binnen het Europese initiatief. Enkele maanden geleden was er nog geen duidelijkheid over de precieze rol van imec, maar ook niet over de precieze cofinanciering. Hoe zit het nu precies met de taakverdeling en met die cofinanciering?

4. Tussenkoms van de Open Vld-fractie

Maurits Vande Reyde vindt het zeer goed dat in deze begrotingsopmaak een aantal investeringen van het beleidsdomein EWI op peil worden gehouden, niet het minst die in onderzoek en innovatie. Die zullen wellicht bijdragen aan de productiviteitsgroei. Er gaat immers heel veel aandacht naar de stijgende inflatie, maar ook de productiviteit en de economische groei komen onder druk in Vlaanderen. Die mee stimuleren is de verantwoordelijkheid van deze commissie en dit beleidsdomein. Op het einde van de regeerperiode komt er een grote spending review over de productiviteitsuitdagingen. Het eindrapport zou er in 2023 of 2024 zijn, misschien met conclusies over welke uitgaven wel of minder bijdragen tot de productiviteitsgroei.

Het lid wil weten wanneer de al goedgekeurde 250 miljoen euro voor het compenseren van hogere energiekosten in werking treedt. Er is ook in 1 miljard euro voor leningen en waarborgen voorzien. In de BBT wordt gesteld dat 200 miljoen euro voor waarborgen is, maar verderop leest hij dat er 1 miljard euro beschikbaar is voor leningen. Is dat dan niet 1,2 miljard euro in totaal? Kan de minister verduidelijken wat de verhouding is tussen leningen en waarborgen binnen die 1 miljard euro? Wat zijn de voorwaarden ter zake?

Het kapitaal van PMV en LRM zal worden versterkt voor duurzame investeringsprojecten van bedrijven. Maurits Vande Reyde vindt dat op zich toe te juichen. Het momentum is er voor dergelijke investeringen. Als men energiekosten compenseert, is het slim beleid om ook naar de langere termijn te kijken en ervoor te zorgen dat bedrijfsinstallaties energiezuiniger en milieuvriendelijker werken. Hij vraagt zich wel af of sommige investeringsdoeleinden, zoals laadpalen en zonnepanelen, op zich al niet voldoende rendabel zijn. In het verleden zijn bijvoorbeeld zonnepanelen niet altijd op de meest verstandige manier ondersteund door de overheid. Op welke basis zal die nieuwe steunmaatregel voor bedrijven precies worden uitgewerkt? Waarop is er geoordeeld dat de interventie van LRM en PMV noodzakelijk is? Zou het niet efficiënter zijn om dat alleen door PMV te laten doen, dat toch ook in Limburg bevoegd is?

Het Vlaamse regeerakkoord stelde 45 miljoen euro voor onderzoekinfrastructuur in het kader van het groeipad voor O&O voorop, maar luidens de begrotingsdocumenten blijft daar 31 miljoen euro van over. Vanwaar die discrepantie?

Verder vraagt Maurits Vande Reyde een stand van zaken met betrekking tot kernversterking en het decreet Integraal Handelsvestigingsbeleid. Wat is de verdere timing? Wat zijn de krachtlijnen ter zake?

Met betrekking tot 5G-infrastructuur worden de samenwerking met Fluvius en de oprichting van een 'tower company' weer naar voren gebracht. Minister Hilde Crevits gaf eerder aan dat er bij de telecomspelers geen bereidheid leek te zijn om naar een volledige samenwerking te gaan. Wat is precies de stand van zaken met betrekking tot de tower company? Aangezien de 5G-veiling binnenkort ten einde loopt, zou het goed zijn dat de rol van de overheid met betrekking tot investeringen in 5G duidelijk is. Als de tower company niet van de grond raakt, is het misschien goed om dat op voorhand te beseffen.

Plant de minister het komende jaar nog wijzigingen om bedrijfssteun efficiënter in te zetten? Over het efficiënter maken van de kmo-portefeuille is er al wat meer geweten, maar ziet de minister ook beleidsimpulsen om de strategische transformatiesteun en de innovatiesteun gericht en beter te maken?

Vorig jaar werd de mogelijkheid ingevoerd om te werken met terugbetaalbare voorschotten voor zowel innovatiesteun als economische steun. Die zouden deels of volledig moeten worden terugbetaald naargelang het project gedeeltelijk of volledig succesvol is. Is het project niet succesvol, dan moet de onderneming het voorschot niet terugbetalen. Is het wel succesvol, dan is er ook rente verschuldigd. In eerste instantie zouden die terugbetaalbare voorschotten worden gebruikt in het kader van het IPCEI Waterstof en in het algemeen voor hogere 'technology readiness levels'. De bedoeling is bij te dragen aan de budgettaire beheersbaarheid van de VLAIO-steun aan ondernemingen. Maurits Vande Reyde vindt dat principe van voorschotten op zich verdedigbaar, maar werd er ruimer geanalyseerd of werken met terugbetaalbare voorschotten beter is dan werken met klassiekere steun? In de vorige BBT was er sprake van het heel breed implementeren van dat voorschottensysteem. Blijkt uit bevindingen van het afgelopen jaar dat dat systeem goed werkt en dus eventueel als de norm kan worden beschouwd?

5. Tussenkoms van de Vlaams Belangfractie

Ilse Malfrout heeft nog vragen over de energiecrisis. Er wordt opnieuw een tegemoetkoming gegeven aan ondernemers die het zeer moeilijk hebben om deze crisis door te komen. Toch hoort ze ondernemers erover klagen dat deze steun te weinig is en vooral te laat komt, en dat hij niet is afgestemd op hun specifieke sector, zoals bakkerijen en frituren.

Tijdens de coronacrisis was de werklust bij VLAIO hoog. Wat is nu in deze energiecrisis de stand van zaken van de personeelsinzet? Is het aantal vte's bij VLAIO uitgebreid? Hoe zit het met de werklust?

Hoe ver staat het met de terugvorderingen met betrekking tot de coronapremies?

6. Tussenkoms van de Vooruitfractie

Caroline Gennez stelt vragen over elk van de vier actiedomeinen die de minister presenteerde.

De minister onderzoekt of de indexering van de handelshuurpanden aan het EPC kan worden gelinkt. De SERV zou daar ook advies over geven. Die maatregel wordt natuurlijk dringend, want de winter staat voor de deur en de energiekosten zijn nu geëxplodeerd. Op lange termijn zou die indexering inderdaad kunnen worden gelinkt aan energiezuinigheid, maar op dit moment zijn de stijgende huurprijzen een bijkomend probleem voor de ondernemers die al met hoge energiekosten worden geconfronteerd. De Vooruitfractie pleit daarom voor het plafonneren van de huurindexering op maximaal 2 procent. Dat sluit aan bij de vragen van Comeos en zou heel wat handelaars, niet het minst de kleine handelaars, gelukkig maken. Tijdens een eerdere commissiebespreking gaf de minister aan dat hij het EPC-spoor verkoos, maar ook openstond voor het andere spoor. Heeft hij ondertussen al meer nieuws met betrekking tot de beide pistes?

De minister trekt 250 miljoen euro uit voor steun voor de energiekosten van ondernemingen. Afhankelijk van de sector wordt die begrensd op 80 procent van het operationeel verlies. Er is ook een maximumbedrag. Ondernemingen moeten minimaal 7500 euro energiekosten hebben. De Vooruitfractie is een voorstander van die maatregel. De minister gaf aan dat de parameters werden vastgesteld in het kader van het Europese TCF. Maar hoe werd het budget van 250 miljoen euro precies berekend? Is dat op basis van een percentage van de verwachte meerkosten voor energie? Zijn er nog andere criteria, ook om eventueel misbruik te voorkomen en te monitoren? De Vooruitfractie zou daar graag een tewerkstellingscomponent aan koppelen. Het kan niet de bedoeling zijn om miljoenen overheidssteun te investeren in bedrijven die hun medewerkers laten afvloeien. Het lid hoopt verder dat alleen bedrijven met een variabel energiecontract in aanmerking komen, want bedrijven met een vast contract worden natuurlijk niet geconfronteerd met stijgende energiekosten.

Aan het openen van de geldbuidel zijn mogelijke moralhazardrisico's verbonden. Dat bleek ook bij de coronacrisismaatregelen. Uiteraard maakt geen enkele ondernemer voor zijn plezier verlies, maar als steun heel specifiek aan de energiekosten wordt gelinkt, is er altijd potentieel voor boekhoudkundige verschuivingen in de operationele kosten van bedrijven om die energiesteun te kunnen krijgen. Hoe kan het mechanisme doelgericht en robuust worden gemaakt, zodat misbruik wordt voorkomen?

Wat de energietransitie betreft, komt er een nieuw mechanisme, waarbij duurzame bedrijfsinvesteringen mee worden gefinancierd en gecoördineerd door PMV en LRM, uiteraard complementair aan de markt. LRM krijgt daar 30 miljoen euro voor,

maar PMV zou geen extra middelen krijgen, terwijl die maatschappij op een nog veel groter speelveld actief is. Zal PMV putten uit de extra leningcapaciteit, die ze wel krijgt in het kader van de crisis, om extra duurzame bedrijfsinvesteringen te financieren, of wordt er toch nog in een budget voorzien? Caroline Gennez detecteerde dat niet meteen in de begroting. Hoe ziet de minister de rol van de investeringsmaatschappijen in dit verband? Is dat veeleer een rol van coördinatie tussen diverse bedrijven of denkt de minister aan grote collectieve verwarmings-, elektriciteits- en renovatieprojecten? Als het beleid echt wil inzetten op energietransitie, verdient het tweede volgens het lid de voorkeur.

Met imec heeft Vlaanderen gelukkig een heel sterke strategische onderzoekspionier op het gebied van nanotechnologie en micro-elektronica. De strategische afhankelijkheid van deze regio situeert zich echter vooral op het vlak van de productie van halfgeleiders, bepaalde micro-elektronica en de beschikbaarheid van bepaalde grondstoffen. Het lid verwijst naar het monopolie van China op dat vlak. Ze is uiteraard voor het versterken van imec, maar vindt het ook belangrijk dat de minister extra goed de rol van imec in het reduceren van de Vlaamse afhankelijkheden omschrijft en bewaakt. Anders dreigt dit te veel een blanco cheque te worden.

De hervorming van de Indirect Carbon Leakage in het voorbije begrotingsjaar was volgens Caroline Gennez meer dan nodig. Dat instrument bleek niet noodzakelijk de beste hefboom om ondernemingen te vergroenen. De minister stelt nu in de BBT dat het nieuwe regelgevend kader meer groene stimulansen en voorwaarden moet bevatten en ten behoeve van de transitie moet worden ingezet. De compensatie van indirecte emissiekosten wordt gefinancierd met 80 miljoen euro uit het Klimaatfonds. De uitgaven zouden stijgen met 91 miljoen euro. Hoe wordt de rest gefinancierd? Hoe zal de minister uitsluiten dat er opnieuw middelen gaan naar energiebedrijven die op dit moment wel nog woekerwinsten maken, zoals bijvoorbeeld ExxonMobil?

Er zijn inderdaad voorwaarden wat betreft verduurzaming verbonden aan de toekenning van de steun, maar hoe zal de minister garanderen dat er met deze middelen bijkomende groene investeringen worden gedaan en geen investeringen die hoe dan ook al zouden gebeuren omdat ze zeer rendabel zijn, zoals de investeringen in zonnepanelen? Ziet de minister een risico op buitensporige steun voor bedrijven die zowel een beroep kunnen doen op de ICL-maatregelen als de crisismaatregelen? Zijn er tussenschotten, zodat ze niet de beide krijgen en oversubsidiëring wordt vermeden?

III. Antwoorden van de minister

Minister *Jo Brouns* beantwoordt de mondeling gestelde vragen naar aanleiding van de begrotings- en beleidstoelichting 2023. De antwoorden op de begrotingstechnische vragen over het beleidsdomein EWI die schriftelijk werden ingediend voorafgaand aan de bespreking, zijn als digitale bijlage bij het verslag opgenomen.

1. Crisis- en energiesteun

Maatregelen energiecrisis

Verschillende leden stelden vragen over de energiesteun voor bedrijven, waarvoor in 250 miljoen euro is voorzien, die wordt ingezet in het laatste kwartaal van 2022 en het eerste kwartaal van 2023. Op 14 oktober 2022 is dit principieel goedgekeurd en aangemeld bij de Europese Commissie onder het Tijdelijk Crisiskader Oekraïne. De minister wacht op dit moment nog op de goedkeuring van Europa, maar stelt alles in het werk om de onlineaanvraag eind november 2022 open te kunnen

stellen. Er werd al een antwoord geformuleerd op een aantal vragen van Europa. Een beslissing wordt eerstdaags verwacht.

Er werd ook gevraagd naar de doelgroep van de energiesteun en naar de voorwaarden en criteria voor de toekenning. De minister verwijst naar de website van VLAIO waarop men alle informatie kan vinden.

Björn Rzoska vroeg wanneer de amendering door de Europese Commissie verwacht werd en wat de impact ervan zou zijn als er geen verlenging zou komen. De minister antwoordt dat de Europese Commissie het tijdelijke kader al op 28 oktober 2022 heeft geamendeerd en verlengd tot 31 december 2023. Bij het ter perse gaan van de BBT was deze informatie nog niet beschikbaar.

Er is in totaal voor het vierde kwartaal van 2022 en het eerste kwartaal van 2023 een gesloten budgettaire enveloppe van 250 miljoen euro, gelijk te verdelen over beide steunperiodes: 125 miljoen euro voor het laatste kwartaal van 2022, 125 miljoen euro voor het eerste kwartaal van 2023. Er zal nauw worden gemonitord. Bij een overschrijding van het budget in 2022 kan de enveloppe van 250 miljoen euro voor deze eerste periode worden ingezet. Er is in dat geval evenwel niet in een tweede steunperiode voorzien. De Vlaamse Regering zal nagaan in welke mate er bijkomende steun nodig zal zijn.

Het bedrag van 250 miljoen euro is tot stand gekomen na ramingen van VLAIO. Er werd een inschatting gemaakt van de budgettaire impact op basis van de verschillende technische data zoals:

- het verbruik van gas en elektriciteit van Vlaamse ondernemingen;
- het eigen vermogen en EBITDA uit jaarrekeningen;
- de maandelijkse gemiddelde energiekosten voor ondernemingen;
- een gemiddelde energie-intensiteit per NACE-code.

Ilse Malfroot vroeg of er extra medewerkers zouden worden ingezet voor de steunmaatregelen. De minister antwoordt dat voor de ontwikkeling en lancering van de maatregel VLAIO zijn huidige personeelsbestand zal inzetten. VLAIO zal tijdelijk bijkomend personeel voor de dossierbehandeling inzetten via directe tijdelijke werving of via interimkrachten. De aanwervingsprocedure dient nog te worden opgestart.

Maurits Vande Reyde merkte op dat er sprake is van 1 miljard euro voor leningen en waarborgen en nog eens 200 miljoen euro voor waarborgen bij PMV. Deze vaststelling is correct. Enerzijds wordt in het ontwerp van begrotingsdecreet voor 2023 de capaciteit voor PMV-waarborgen verhoogd met 200 miljoen euro, dus van de voorziene 400 miljoen euro in 2023 naar 600 miljoen euro. Anderzijds is er in de EWI-begroting een provisie ingeschreven van 1 miljard euro voor leningen en waarborgen. Van deze provisie wordt alvast 250 miljoen euro aangesproken voor de uitbreiding van de overbruggingslening. In de loop van de komende maanden worden de specifieke kredietbehoeften van ondernemingen opgevolgd.

Energietransitie

Naast de directe steun van 250 miljoen euro en de overbruggingslening is er ook een impulsprogramma voor energietransitie. Er is 100 miljoen euro beschikbaar om de transitie bij ondernemingen te versnellen. De Vlaamse Regering wil het moment aangrijpen om door te zetten op het vlak van energie-efficiëntie.

Björn Rzoska vond 20 miljoen euro wat mager. Maar de minister verwijst naar het totale pakket. In totaal zal er 100 miljoen euro worden geïnvesteerd in dit actieplan, deels met middelen van 2022.

Het impulsprogramma wordt volgens de minister werkelijk opgevat als een totaalstrategie. Het zal bestaan uit twee grote onderdelen: ten eerste het informeren en begeleiden van bedrijven om te investeren in duurzame technologieën, zoals warmtepompen, en ten tweede ook concrete investeringssteun voor die technologieën. Zo zal er een extra oproep strategische energiesteun GREEN komen, waarbij bedrijven nieuwe duurzame technologieën kunnen implementeren.

De sensibilisering en begeleiding zijn noodzakelijk. Het plaatsen van zonnepanelen op een dak is immers van een andere orde dan het investeren in een warmtepomp op basis van bijvoorbeeld restwarmte. Er zijn heel wat positieve ervaringen met de inzet van het team Bedrijfstrajecten, dat naar bedrijven gaat om er op basis van een scan de juiste adviezen te geven om de nodige energie-efficiëntiewinsten te kunnen boeken.

Voor rendabele ecologische investeringen worden er geen subsidies verstrekt, maar de bedrijven kunnen er wel de overbruggingslening voor inzetten.

Het plan werd ook uitgewerkt met verschillende partners in het veld, zodat het een gedragen plan is geworden. Er zijn al heel wat sectoren zoals de voedings- of chemiesector die geïnteresseerd zijn, maar zeker ook individuele bedrijven die aan VLAIO lieten weten hiermee aan de slag te gaan. Het programma komt zeer binnenkort op de Vlaamse Regering ter goedkeuring en dat kan enkel dankzij het harde werk van VLAIO sinds de Septemberverklaring.

Daarnaast was er een vraag over de Klimaatsprong. Voor de Moonshot 'Vlaamse industrie koolstofcirculair en CO₂-arm tegen 2050' wordt jaarlijks 20 miljoen euro vastgelegd, zoals ook vermeld in de memorie van toelichting van het ontwerp van decreet.

Verder zijn er uiteraard projecten binnen alle onderzoeks- en innovatie-instrumenten die bijdragen tot de ontwikkeling en implementatie van oplossingen. Deze budgetten worden niet afgezonderd op een aparte begrotingslijn, maar zitten vervat in het budget voor innovatiesteun. Daarnaast is er ook ad-hoccofinanciering van strategische Europese projecten.

Indirect Carbon Leakage

Caroline Gennez stelde vragen over de ICL. De minister antwoordt dat, om in aanmerking te komen voor de compensatie van indirecte emissiekosten, de ondernemingen die behoren tot de doelgroep van de energiebeleidsovereenkomsten verplicht moeten toetreden tot deze overeenkomsten en aan alle verplichtingen daarvan moeten voldoen, net zoals voor de energiesteun onder het TCF. Hieronder valt de verplichting tot het uitvoeren van periodieke energieplannen en het effectief uitvoeren van de rendabele investeringen.

Aan de begunstigden die de toepasselijke productspecifieke benchmarks voor energieverbruik niet halen, wordt nog een bijkomende inspanning gevraagd. Ze dienen te bewijzen dat ze binnen een periode van vijf jaar na de steuntoekenning minstens 50 procent van het steunbedrag investeren in:

- de verlaging van de directe broeikasgasemissies;
- de verlaging van het energieverbruik van de processen;
- de productie van hernieuwbare energie of flexibel elektriciteitsverbruik ter ondersteuning van het netevenwicht.

Aansluitend bij dat laatste wordt nog de voorwaarde opgelegd dat de onderneming een klimaatplan indient dat aantoont dat het zich voorbereidt op een klimaatneutraal Europa.

De compensatie was in de vorige periode in Vlaanderen al niet vrijblijvend, maar is in de nieuwe periode dus nog verstrengd. Op die manier wordt de uitbetaalde compensatie ingezet als hefboom voor de industriële klimaattransitie in Vlaanderen en worden extra investeringen aangemoedigd met het oog op de verankering van de energie-intensieve industrie in Vlaanderen.

Er was ook een vraag van Caroline Gennez over de bedragen van 80 miljoen euro en 91 miljoen euro. De minister stelt dat de uitgaven in het kader van de compensatie van indirecte emissiekosten wel degelijk volledig uit het Klimaatfonds worden gefinancierd, maar telkens in het jaar volgend op het compensatiejaar. De financiering van het Klimaatfonds aan het Fonds voor Innoveren en Ondernemen in 2023 is dus de toelage voor de FIO-uitgaven van 2022, die een compensatie zijn voor de indirecte emissiekosten van 2021. De FIO-uitgaven van 2023, de geraamde 172,5 miljoen euro, zullen dan in 2024 aan het FIO overgemaakt worden.

Als antwoord op de vraag of deze compensatie ook naar bedrijven gaat die winst maken, stelt de minister heel duidelijk: het doel van dit compensatiemechanisme is het mitigeren van het concurrentienadeel van de opgelopen meerkosten door het Europese klimaatbeleid voor Europese bedrijven ten opzichte van bedrijven in regio's met een minder ambitieus klimaatbeleid. Het mikt op de sectoren met het grootste risico op delokalisatie.

Wat betreft de combinatie met steun in het kader van de energiecrisis: de steunmaatregelen zijn telkens gericht op een specifieke component van de energiefactuur. De compensatie van indirecte emissiekosten compenseert een gedeelte van de emissierechten die worden doorerekend via de elektriciteitsfactuur. De energiesteun compenseert een gedeelte van de stijging van de factuur die wordt veroorzaakt door de stijging van de zuivere energiekosten. Deze beide componenten staan volgens de minister grotendeels los van elkaar, waardoor overcompensatie uitgesloten kan worden. Voor de energiesteun wordt bovendien de vereiste opgelegd dat er sprake moet zijn van een operationeel verlies in de steunperiode.

2. Coronasteun

Cijfers en evaluatie

Er waren ook vragen van Maaïke De Vreese en Ilse Malfroot over de coronasteun. De minister antwoordt dat de toegekende steun voor de verschillende steunmaatregelen op 10 november 2022 2,574 miljard euro bedroeg. De details voor elke steunmaatregel worden als bijlage bij het verslag gevoegd.

Voor de steunmaatregelen die betrekking hadden op de steunperiode van 2020 werd een externe evaluatie uitgevoerd door Technopolis Group. Het eindrapport van december 2021 werd besproken in deze commissie (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 37-B/2). De evaluatieopdracht voor de steunperiode 2021-2022 is toegewezen aan ECOOM en is lopende. De resultaten worden nog in 2022 verwacht.

Controle en fraudedetectie

Tot 10 november 2022 werden in totaal 26.856 dossiers over alle coronasteunmaatregelen heen gecontroleerd. Aan in totaal 13.335 ondernemingen werd een terugvordering uitgestuurd voor een totaal bedrag van 127,8 miljoen euro, waarvan er voor een bedrag van 11,8 miljoen euro werd geannuleerd na bezwaar. Van het effectief terug te betalen bedrag van 116 miljoen euro werd 62 miljoen euro terugbetaald via de bank en 5,2 miljoen euro terugbetaald via schuldcompensatie. Het nog terug te betalen saldo bedraagt bijgevolg 48,8 miljoen euro.

De tien extra vte's voor controle op coronasteun zijn nog steeds beschikbaar. Met de tien bijkomende vte's is er een capaciteit van 21 corona-inspecteurs. Die werden enkel voor de controle van de coronasteunmaatregelen aangeworven, nadien wordt hun contract beëindigd. Om verder de nodige inspecties van risicovolle dossiers te kunnen uitvoeren, heeft de minister aan de Vlaamse Regering gevraagd om de tewerkstelling van de extra corona-inspecteurs te verlengen. VLAIO kan deze inspecteurs blijven inzetten tot einde 2024.

Wat betreft de detectie van fraude kan het subsidieregister een aanvullende bron zijn om de risico-inschatting op fraude of dubbelfinanciering te verfijnen, maar de minister benadrukt dat er ook voor de ingebruikname van het subsidieregister binnen het beleidsdomein EWI al heel wat aandacht was voor fraudebestrijding en dubbelfinanciering. Daarvoor wordt onder andere gebruikgemaakt van de fraude-detectietool. Die tool toont als uitkomst een risicoscore voor elk dossier, onder meer door het slim koppelen van data en de inzet van artificiële intelligentie.

Vlaamse Veerkracht

Er werd een inschatting gevraagd van de innovatie-impact van het relanceplan Vlaamse Veerkracht. De uitvoering van de projecten Vlaamse Veerkracht in het beleidsdomein EWI zit op schema. In 2021 en 2022 werden er met deze middelen bijkomende impulsen gegeven voor het uitbouwen van onderzoekinfrastructuur, bio-economie, circulaire economie, de economische waardenketen met betrekking tot waterstof, smart cities, kernversterking enzovoort. Alle Vlaamse Veerkracht-middelen zullen in 2022 vastgelegd worden, de concrete projecten worden in de komende jaren verder uitgerold.

De gunstige conjunctuur en de mooie groeicijfers na de coronacrisis werden ondertussen helaas gefnuikt door de nieuwe crisis ten gevolge van het conflict in Oekraïne. Het zal dus een stuk moeilijker worden om de macro-economische impact van de Vlaamse Veerkracht te realiseren. De minister is er wel van overtuigd dat de aanpak van de coronacrisis ervoor gezorgd heeft dat de bedrijven robuuster en veerkrachtiger zijn en dus sterker om de huidige crisis te doorstaan.

3. Steuninstrumenten algemeen

Kmo-portefeuille

Rita Moors en Maurits Vande Reyde stelden vragen over de bijgestuurde kmo-portefeuille. Zoals in deze commissie werd besproken op 6 oktober 2022 is de impact van de hervorming van de kmo-portefeuille dubbel (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2021-22, nr. 3 en 33). In eerste instantie wordt het toepassingsgebied beperkt tot een aantal in aanmerking komende thema's. Dit zijn de beleidsprioriteiten. De consequentie van deze beslissing is dat opleidingen en adviezen die niet toe te wijzen zijn aan een thema, niet meer gesteund kunnen worden. Daarnaast wordt de kwaliteitskamer opgericht. Die heeft een adviserende rol en kan zowel proactief als reactief adviseren over de inhoud van de opleidingen en de adviezen.

Die vernieuwingen gaan in vanaf januari 2023. Het is de bedoeling om de impactanalyse te finaliseren tegen de zomer van 2023.

Een volgende vraag ging over het gebruik van de kmo-portefeuille in 2022. Voor de kmo-portefeuille gaat het in de periode van 1 januari 2022 tot en met 7 november 2022 om 118.562 goedgekeurde aanvragen en om net geen 36 miljoen euro toegekende steun. Voor de kmo-groeisubsidie voor 2022 gaat het voorlopig in totaal over 260 goedgekeurde dossiers voor 8,7 miljoen euro steun.

Innovatie-instrumenten

Maurits Vande Reyde en Maaïke De Vreese vroegen of er nog veranderingen worden verwacht bij de innovatie-instrumenten, zoals de strategische ecologiesteun en de strategische transformatiesteun, en hoe die subsidies duurzamer kunnen worden gemaakt.

De minister verwacht deze regeerperiode geen grote bijsturingen meer aan het ondersteuningsinstrumentarium. Innovatie- en investeringsprogramma's hebben nood aan een zekere stabiliteit. De minister heeft VLAIO wel gevraagd om verdere pistes te onderzoeken om de maatschappelijke impact van de steun verder te verhogen en bijzondere aandacht te hebben voor de ondersteuning van scale-ups en voor de tanende productiviteitsgroei van ondernemingen.

Voor een aantal subsidie-instrumenten worden nu al expliciete voorwaarden opgelegd in verband met bijdragen tot de klimaattransitie. Voor O&O-steun moeten grote en energie-intensieve bedrijven over een klimaatplan beschikken. Ook voor strategische transformatiesteun is een positieve bijdrage tot de klimaattransitie een noodzakelijke vereiste. Bij de kmo-groeisubsidie is een van de thema's circulaire economie. Voor de projecten met een duidelijke zorgfinaliteit worden de besparingen voor de zorg meegenomen als valorisatiecriterium.

Terugbetaalbare voorschotten

Maurits Vande Reyde haalde ook het gebruik van terugbetaalbare voorschotten in vergelijking met klassieke steun aan. Voor de minister is de inzet van terugbetaalbare voorschotten vooral zinvol ter ondersteuning van meer risicovolle projecten die relatief dicht bij de markt staan en waarvan het succes bij het projecteinde op een objectieve manier kan worden bepaald. Het gaat dus om projecten met een potentieel hoge maatschappelijke return maar een onzekere businesscase. Typisch zijn dit investeringsgerichte projecten of ontwikkelingsprojecten, bijvoorbeeld in de fase van de klinische studies of bij grote ecologische investeringen. Terugbetaalbare voorschotten moeten daarom worden gezien als eerder complementair aan bijvoorbeeld onderzoeksteun en als een mogelijkheid om de steun te verruimen tot activiteiten die dichterbij de markt staan maar nog een zekere mate van onzekerheid kennen.

4. Europese dossiers

EFRO-middelen

De minister antwoordt op vragen van Rita Moors over de Europese programma's. Er worden EFRO-middelen uitgetrokken voor een slim, innovatief en een duurzaam Vlaanderen. Een belangrijk deel van de middelen gaat naar de GTI Limburg. Die middelen zullen worden ingezet voor dezelfde thematische doelstellingen als de rest van het EFRO-programma, zij het met aandacht voor de specifieke Limburgse context, noden en krachtlijnen zoals omschreven in de territoriale strategie voor Limburg. Deze projecten zullen via open oproepen worden toegekend.

Het exacte aandeel cofinanciering uit het FIO kan nog niet worden meegedeeld. Dat hangt onder andere af van de inhoud van de ingediende voorstellen en de succesratio van ingediende projecten. Het gemiddelde of standaardpercentage aan FIO-cofinanciering voor goedgekeurde EFRO-projecten die daarop kunnen rekenen, bedroeg in het verleden 10 procent. Dit percentage kan lager liggen naarmate er vanwege staatssteunredenen steunbeperkingen gelden.

VLAIO werkt aan het stimuleren van de ervaringsuitwisseling. Het Vlaamse EFRO-programma werd in aanwezigheid van ongeveer driehonderd personen op woensdag 14 september 2022 officieel door de minister gelanceerd in Gent.

Vervolgens werden tijdens de eerste twee weken van oktober 2022 provinciale roadshows georganiseerd. Deze kenden eveneens een vrij succesvolle opkomst. Per provincie waren gemiddeld 75 personen aanwezig. Na de presentaties was in tijd voorzien voor het netwerken, zodat potentiële projectindieners onderling en met de EFRO-beheersautoriteit in contact konden komen. Het programmasecretariaat en de provinciale en stedelijke contactpunten staan ter beschikking van potentiële indieners. Het systeem van verplichte vooraanmeldingen formaliseert de vroegtijdige begeleiding van projecten bij hun indiening.

Innovatiehubs

Wat specifiek de innovatiehubs betreft, werd een eerste overzicht van projectideeën al twee jaar geleden gemaakt. Naar aanleiding van dat overzicht is een selectie gemaakt van een aantal thema's die bij zo goed als alle provincies voorkomen. Het gaat onder andere over waterstof en innovatie in de voeding. Via de provincies wordt getracht afstemming te bekomen tussen de initiatiefnemers. Er wordt hierover gerapporteerd op het zesmaandelijks overleg met de provincies.

Om gericht te kunnen doorverwijzen naar de juiste financieringskanalen en zo goed mogelijk de vinger aan de pols te houden van alle initiatieven met betrekking tot incubatoren, innovatiehubs en andere vormen van domeinspecifieke investeringen in ecosystemen, wordt getracht VLAIO nog meer als 'single point of contact' in de markt te zetten, ook bij de provincies. Daardoor kunnen de relevante projecten sneller door VLAIO worden gedetecteerd.

Geïntegreerde territoriale investeringen

Een volgende vraag ging over de meerwaarde van de geïntegreerde territoriale investeringen en hoe die worden gebruikt. Dankzij de GTI-werking kunnen lidstaten en regio's een specifieke geïntegreerde strategie ontwikkelen voor een bepaald kleiner gebied. Hierdoor kunnen verschillende prioritaire assen worden gebundeld om de uitdagingen in dat specifieke gebied beter te kunnen aangaan. De GTI-stuurgroep wordt samengesteld uit vertegenwoordigers van de Vlaamse Regering, de provincie, de lokale overheden, het maatschappelijk middenveld en de EFRO-beheersautoriteit. Op die manier is volgens de minister een ruim relevant partnerschap betrokken. De stuurgroep staat in voor de opmaak van de GTI-startnota waarin projecten en acties naar voren worden geschoven die passen in de regionaal geformuleerde strategische plannen. De GTI-stuurgroep keurt de specifieke GTI-oproepen goed en valideert de concrete projectvoorstellen voorafgaandelijk aan de beslissing van de beheersautoriteit.

Wat betreft Limburg als transitieregio werkt de GTI Limburg, net zoals de overige GTI's, binnen de contouren van het Vlaamse EFRO-programma. Gelet op de status van Limburg als transitieregio, met een afzonderlijk budget binnen een aparte GTI, worden inderdaad aparte oproepen gelanceerd. Voor de GTI Limburg treedt de SALKturbo-taskforce op als GTI-stuurgroep.

De 10 miljoen euro aan extra middelen voor EFRO Vlaanderen zullen worden ingezet voor de cofinanciering van EFRO Vlaanderen en EFRO-Interreg-projecten die in aanmerking komen voor bijkomende FIO-ondersteuning. De exacte namen en inhoud van die projecten zijn nog niet gekend aangezien die nog via open oproepen zullen worden geworven.

Voor 2023 wordt een grotere instroom van aanvragen voor FIO-ondersteuning verwacht dan in 2022. De nieuwe programma's 2021-2027 voor zowel EFRO Vlaanderen als EFRO-Interreg zullen in 2023 volledig operationeel zijn.

Brexit

Maaïke De Vreese stelde vragen over de Brexit. Ze stelde vast dat momenteel weinig bedrijven gebruikmaken van de steunmogelijkheden en vroeg of ze volstaan. De minister antwoordt dat het effectief uittreden van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie een lange aanloop heeft gekend. Vele Vlaamse bedrijven hebben dat niet afgewacht en anticipeerden al op andere regels. Nochtans zijn de administratieve gevolgen van de Brexit zeer traag zichtbaar geworden voor de bedrijven, die eerst nog konden genieten van overgangsmaatregelen. De Europese steunmiddelen bieden wel de mogelijkheid om bedrijven te begeleiden naar handel met het Verenigd Koninkrijk binnen de nieuwe context.

Zodra de Europese steunvoorwaarden bekend werden, is de Brexitmanagementautoriteit van start gegaan met een tweesporenaanpak. Enerzijds werd een subsidie uitgewerkt die gericht is op het rechtstreeks ondersteunen van ondernemingen die een negatieve impact ondervinden van de Brexit. Anderzijds werkt de managementautoriteit nauw samen met andere overheidsagentschappen, zoals VLAM en FIT, en de cultuur- en toeristische sector om de impact van de Brexit zo efficiënt mogelijk te matigen. Door de grote impact op de Vlaamse visserij is een nauw samenwerkingstraject opgezet met het beleidsdomein Landbouw en Visserij. Ook de stakeholders in het middenveld worden nauw betrokken.

Via verschillende communicatieacties wordt er blijvend ingezet op het kenbaar maken van de steunmogelijkheden aan een heel ruim doelpubliek. Dit gebeurde onder andere door de organisatie van een uitgebreid informatiemoment in mei 2022 en zitdagen in alle Vlaamse provincies, die ook dit najaar nog zullen plaatsvinden.

Daarbij verleent het BAR-team dagelijks individueel advies en maatwerk met betrekking tot een mogelijke financiering. Daarbij kan het concreet beantwoorden wat er wel kan volgens het Europese kader en wat niet. Ondernemingen en organisaties uit velerlei sectoren en alle provincies vinden hun weg naar de steunmaatregelen. Sinds mei 2022 hebben 174 bedrijven een vooraanvraag ingediend via het webformulier. Van deze 174 vooraanvragen zijn er inmiddels 114 voorwaardelijk goedgekeurd voor een totaalbedrag van 27,6 miljoen euro. De goedgekeurde dossiers zijn in uitvoering of, waar nodig, in verfijnde opmaak. Verschillende aanvragen zitten nog in de pijplijn.

Via de Brexitveerkrachtsubsidie werden vanaf maart 2021 getroffen kmo's gesteund voor een totaal steunbedrag van ongeveer 1,5 miljoen euro.

Volgens artikel 12 van de BAR-verordening zullen na afsluiting van de projectperiode de overgebleven fondsen terug beschikbaar worden gesteld aan de Europese Commissie.

De BAR-periode loopt tot eind 2023. Er kunnen bijgevolg nog tot eind juni 2023 projecten worden ingediend.

Gateway2Britain en Brexithelpdesk

Maaïke De Vreese informeerde ook naar het digitaal datadeelplatform Gateway2Britain, dat werd opgericht om ondernemingen te ondersteunen bij de grensformaliteiten.

VLAIO heeft in 2022 een opdracht uitgeschreven voor de uitwerking van een Gateway2Britain-concept, met als doel een vlottere doorstroming van logistiekgerelateerde informatie om zo tot een kostenefficiëntere handel met het Verenigd Koninkrijk te komen. Het eindrapport van de studie is recent afgeleverd. Momenteel loopt er nog een pilootfase om de resultaten van de studie te toetsen aan de realiteit. Dat gebeurt in directe samenwerking met een aantal ondernemingen en met de diensten van de douane. Na de evaluatie van de pilootfase start normaal gezien begin 2023 de implementatiefase. Alles zit dus volgens de minister op schema.

De Brexithelpdesk blijft volledig operationeel en wordt door VLAIO in directe samenwerking met FIT bediend. Deze helpdesk zal in ieder geval tot eind 2023 operationeel blijven. De BAR-managementautoriteit volgt de activiteiten van de helpdesk van dichtbij om een goed zicht te houden op de Brexitproblematiek op het terrein.

Er werd gevraagd welke initiatieven Vlaanderen in 2023 zal nemen om de economische belangen ten aanzien van het Verenigd Koninkrijk te verdedigen. Voor een antwoord op die vragen verwijst minister Jo Brouns naar minister-president Jan Jambon, die de coördinatie opneemt in het kader van zijn bevoegdheid Buitenlandse Zaken.

European Chips Act

De minister antwoordt op de vraag van Stijn De Roo over de taakverdeling en de cofinanciering tussen de lidstaten en Europa in het kader van de European Chips Act. Deze verordening heeft onder meer als doelstelling het versterken van het excellente onderzoek in halfgeleidertechnologieën in de toekomst in de EU en het verder uitbouwen van de Europese innovatiecapaciteiten in dit domein. Dit betekent concreet dat er de volgende jaren vanuit de EU en de lidstaten fors geïnvesteerd zal worden in O&O en de verdere uitbouw van pilootlijnen om technologische concepten te testen en te valideren.

In deze context zal imec, dat wereldwijd bekend staat voor zijn state-of-the-art-testinfrastructuur, een heel belangrijke rol spelen als R&D-hub in nanotechnologie en micro-elektronica. De European Chips Act zal via de gemeenschappelijke onderneming Chips, een Europees publiek-privaat partnerschap onder Horizon Europe, financiële middelen ter beschikking stellen. Die middelen zullen kunnen worden aangewend voor het verder uitbouwen van de cleanroominfrastructuur van imec, die verder ook ten dienste moet staan van de hele Europese industrie. De minister stelt wel dat er enige voorzichtigheid aan de dag moet worden gelegd. De toekenning van de financiële middelen van deze gemeenschappelijke onderneming gebeurt op basis van een competitief systeem van oproepen, die open zullen staan voor verschillende Europese actoren en lidstaten en waarbij het meest excellente projectvoorstel zal worden geselecteerd en gefinancierd. Van de lidstaten die, al dan niet gezamenlijk, een project indienen zal worden verwacht dat ze financieel bijdragen. Afhankelijk van de uitkomst van de Europese onderhandelingen zal de Vlaamse Regering bekijken hoe ze haar eigen belangen het best verder kan verdedigen.

Ook Caroline Gennez kwam tussen over imec. Volgens de minister zal imec ook in de toekomst een heel belangrijke rol spelen om de Vlaamse afhankelijkheid van derde landen te reduceren wat betreft halfgeleidertechnologieën. Via de Europese Chipswet kan de samenwerking tussen imec, andere Europese onderzoekscentra en de Europese industrie verder worden versterkt.

Door het opzetten van competentiecentra wordt er een brug gecreëerd tussen de pilootinfrastructuur van onderzoekscentra zoals imec en de Europese industrie. Op

die manier wordt de opname van nieuwe technologieën, producten en processen door de Europese industrie versneld. Dit heeft een positief effect op de ontwikkeling en versterking van het halfgeleiderecosysteem in Europa, maar heeft ook een gunstige impact op de eindgebruikers en hun bevoorradingszekerheid. Dit alles draagt volgens de minister bij aan het verminderen van de strategische afhankelijkheid van Vlaanderen van derde landen.

Europees voorzitterschap

Maike De Vreese vroeg meer informatie over de voorbereiding van het EU-voorzitterschap. De minister antwoordt dat de Vlaamse Regering op 28 oktober 2022 haar goedkeuring heeft gegeven aan het projectplan Europees voorzitterschap met daarin de inhoudelijke krachtlijnen. Tijdens het EU-voorzitterschap zal Vlaanderen België onder meer vertegenwoordigen als voorzitter van de Raad voor het luik Industrie. De intra-Belgische afstemming loopt op dit moment volop en er worden voorbereidende gesprekken gevoerd – met het Europese Raadssecretariaat, de Europese Commissie, triopartners Spanje en Hongarije en tal van Vlaamse actoren en partners – om zowel de werkzaamheden van de Raad Industrie, Interne Markt en Onderzoek als de evenementen inhoudelijk voor te bereiden.

De minister gaat dieper in op de prioriteiten voor het luik Industrie. Dat is, ten eerste, de Europese industriestrategie met aandacht voor de groene transitie en meer specifiek de energie-intensieve industrieën en het belang van de circulaire economie, de bio-economie en ook waterstof. De aandacht zal ook gaan naar de digitale transitie met de Europese digitale innovatiehubs die voor Vlaanderen belangrijk zijn. Deze hubs helpen kmo's met de digitalisering en het verbeteren van digitale vaardigheden van werknemers.

Een belangrijke focus ligt ook op het verminderen van strategische afhankelijkheid, wat zowel een impact op de groene als op digitale transitie heeft. De minister verwijst hierbij naar het belang van de European Chips Act en de kritieke grondstoffen. De Europese Commissie zal in 2023 een nieuw wetgevend initiatief voor kritieke grondstoffen lanceren, wat tijdens het voorzitterschap van Vlaanderen één van de prioriteiten zal zijn.

Ten slotte zal de Vlaamse Regering, naast het behandelen van wetgevende initiatieven, ook een reeks aanbevelingen aan de nieuwe Europese Commissie helpen formuleren.

5. Lokale en ruimtelijke economie

Integraal handelsvestigingsbeleid

De minister antwoordt op vragen van Maike De Vreese en Maurits Vande Reyde over de stand van zaken van het integraal handelsvestigingsbeleid en de regelgeving voor ambulante handel. Het ontwerp van wijzigingsdecreet Integraal Handelsvestigingsbeleid is inmiddels voor de tweede keer principiële goedgekeurd en is nu voor advies voorgelegd aan de Raad van State. De essentie van de wijziging is enerzijds dat lokale besturen meer mogelijkheden krijgen om te kunnen sturen, door de opsplitsing van de categorie 'andere goederen' en door het vergunningsplichtig maken van de opsplitsing van handelseenheden in kleinere units. Anderzijds krijgen de gemeenten een rol op het vlak van handhaving en dat is volgens de minister niet onbelangrijk. Daarnaast worden enkele bepalingen aangevuld of verhelderd om juridische discussies te vermijden, onder meer wat betreft het toepassingsgebied van de handelsgehelen en het tegelijk voorkomen van handelsactiviteiten met andere economische activiteiten, zoals bijvoorbeeld horeca. Voor de

implementatie van het wijzigingsdecreet zijn er nog enkele andere acties nodig, zoals de wijziging van het aanvraagformulier voor het Omgevingsloket. Deze initiatieven zijn in voorbereiding.

Ambulante handel

Het Vlaamse Gewest werd na de zesde staatshervorming bevoegd voor de wetgeving inzake ambulante handel. De doelstelling van de huidige hervorming van de wetgeving is het administratief vereenvoudigen van de opstart van het beroep. Dit gebeurt meer concreet door het opheffen van de regelgeving over de machtigingen voor ambulante handel en kermisactiviteiten en het vereenvoudigen van de regelgeving van de occasionele niet-commerciële verkopen. Door de verlenging van de minimumtermijn van de opzegging bij de definitieve opheffing van een standplaats met abonnement op de openbare markten en de openbare kermissen wordt ook meer rechtszekerheid geboden aan de marktkramer of foorreiziger.

De wetgeving betreffende ambulante handel wordt eveneens aangepast aan de nieuwe vennootschapswetgeving. De gemeenten krijgen bij deze wetswijziging ook meer bevoegdheden, bijvoorbeeld om via een reglement zelf de voorwaarden te bepalen om verkoopacties met een niet-commercieel karakter op hun grondgebied te regelen. De minister wijst ook op het flankerende traject dat focust op de digitalisering bij de handelaars en de gemeenten.

Kernversterking

De minister antwoordt op de vraag van Maaike De Vreese over de initiatieven betreffende kernversterking, en meer specifiek over de inhoud van de collectieve begeleidingstrajecten. Hij vermeldt het initiatief van De Profploeg dat een kortlopende individuele begeleiding van gemeenten inhoudt. Die kan betrekking hebben op een specifieke problematiek waarvoor een of meer acties worden voorgesteld of kan ook een ruimer actieplan opleveren. Om te vermijden dat de dynamiek verslapt, worden over een twaalfstal topics collectieve begeleidingstrajecten opgezet zodat gemeenten met gelijkaardige projecten die met elkaar en onder begeleiding van experts verder kunnen uitwerken.

Indexering van de handelshuurprijs

Maaike De Vreese en Caroline Gennez haalden de koppeling van de indexering van de handelshuur aan de EPC-waarde aan. De SERV heeft zijn advies nog niet uitgebracht, maar de minister verwacht wel op zeer korte termijn een antwoord. Intussen is al gestart met het onderzoeken van de mogelijke juridische consequenties, in samenwerking met een gespecialiseerd advocatenkantoor. Daarbij merkt de minister op dat de concrete mogelijkheden tot indexeren in de handelshuurovereenkomsten tussen verhuurders en huurders worden vastgelegd en dat de indexatie in veel gevallen al afgetopt is.

Bedrijventerreinen

De minister antwoordt aan Rita Moors dat het lerend netwerk rond de transformatie-uitdaging van bedrijventerreinen en werklocaties intussen van start is gegaan. Ter ondersteuning van dit netwerk zal begin 2023 een overheidsopdracht gegund worden. Het doel daarvan is beter op de hoogte te zijn van de tendensen en de bekommernissen en standpunten van ontwikkelaars en beheerders van bedrijventerreinen door een regelmatige peiling en door ondersteuning bij de werking van het lerend netwerk, maar ook door de verslaggeving van standpunten en het documenteren en verspreiden van goede praktijken.

Wat betreft het onlineplatform om vraag en aanbod beter te matchen, verduidelijkt de minister dat VLAIO een partnerschap wil aangaan met het doel een substantieel deel van de aanbieders en makelaars en andere stakeholders te bereiken. VLAIO heeft daarvoor een selectieleidraad uitgewerkt die klaarstaat voor publicatie. Het betreft geen overheidsopdracht maar een poging om de competenties van VLAIO en externe partners te bundelen.

Over de roadmaps om de bedrijventerreinen futureproof te maken, stelt de minister dat er in elke provincie een selectie gemaakt is van enkele terreinen waar vandaag nog ruimte is of op termijn ruimte beschikbaar komt en waar het gewenste profiel van dat terrein een specifiek uitgiftebeleid veronderstelt. Voor elk terrein zal VLAIO het huidige uitgiftebeleid onderzoeken en bekijken hoe het eventueel kan worden bijgestuurd, uiteraard in samenspraak met de betrokken actoren. Verder zal voor elk van die terreinen worden nagegaan welke verduurzamingsinspanningen nodig zijn en hoe die gerealiseerd kunnen worden.

Regionale steunkaart

De regionale steunkaart werd nog maar in de zomer van 2022 goedgekeurd door de EU. Er is dus nog geen herziening gepland in 2023. In de gemeenten die op de steunkaart liggen, zullen grote ondernemingen onder de bepaalde voorwaarden kunnen gebruikmaken van de fiscale korting op de bedrijfsvoorheffing. De enige directe impact op de strategische transformatiesteun is dus dat sinds de zomer van 2022 de nieuwe steunkaart gebruikt kan worden om onder bepaalde voorwaarden investeringssteun te verstrekken aan grote ondernemingen. De oude steunkaart was gestopt op 31 december 2021.

6. O&O en Innovatie

Onderzoek en ontwikkeling

Verschillende commissieleden stelden vragen over het groeitraject voor onderzoeks- en ontwikkelingsmiddelen, de middelen voor onderzoekinfrastructuur, en de aanwending ervan. De minister antwoordt dat er in deze regeerperiode een budgettair groeipad is dat jaar na jaar wordt ingevuld. Bovendien werd voor 2021 en 2022 een belangrijke bijkomende impuls afgesproken in het kader van Vlaamse Veerkracht, waarvan de projecten nog in uitvoering zijn. Dit alles toont dat de Vlaamse Regering binnen de mogelijkheden van de begroting heel belangrijke inspanningen doet om de overheidsbijdrage voor O&O op te krikken. De minister herhaalt dat Vlaanderen Zweden heeft voorbijgestoken en op dit ogenblik de beste leerling van de Europese klas is op vlak van O&O-investeringen: 3,6 procent van het bbp of 10 miljard euro per jaar gaat naar O&O.

Voor 2023 gaat het concreet over 60 miljoen bijkomende recurrente middelen, verduidelijkt de minister. Deze middelen zijn al deels toegewezen, zoals toegelicht in de inleiding van de BBT onder de titels 3 en 4. Er is in ongeveer 10 miljoen euro voorzien voor cofinanciering via EFRO. Het vrije beschikbare saldo is ingeschreven op de provisies bij VLAIO en het Departement EWI.

Daarnaast is er in het groeipad in middelen voor O&O-investeringen voorzien. Het gaat voor 2023 in totaal om 45 miljoen euro eenmalige middelen. Maurits Vande Reyde sprak over 31 miljoen euro, maar de minister vermoedt dat het lid dan verwijst naar ISE 4 (Onderzoekinfrastructuur) van het programma Wetenschappelijk Onderzoek. Dit ISE valt echter niet samen met de eenmalige middelen.

Enerzijds wordt de in de voorbije jaren toegezegde 40 miljoen euro aan investeringskredieten voor FWO en andere kennisinstellingen in 2023 bestendigd. Het grootste deel van de 25 miljoen euro gaat naar het FWO. Anderzijds wordt er

5 miljoen euro uitgetrokken voor onderzoekinfrastructuur bij hogescholen en bij VITO. Een overzichtstabel wordt als bijlage bij het verslag gevoegd.

Vermarkten O&O-toepassingen

De minister antwoordt aan Elke Sleurs dat de ondersteuning van het op de markt brengen van een concrete ontwikkeling binnen het kader van de Europese staatssteunregels enkel kan door in te zetten op een ruimere kennisverspreiding en toepassing van kennis opgedaan in tal van onderzoeksprojecten. Vlaanderen doet dit nu al via TETRA en Blikvanger, via de hogescholen, en COOCK voor collectieve kennisopbouw en kennisverspreiding via kennisgerichte intermediaire organisaties zoals hogescholen, collectieve centra en universiteiten.

Ook de Vlaamse strategische onderzoekscentra – imec, Flanders' Make, VITO en VIB – hebben activiteiten gericht op ruimere kennisverspreiding. De speerpuntclusters zijn volgens de minister de ideale vehikels om vraag en aanbod van kennis op elkaar af te stemmen.

Via de kmo-groeisubsidie en de kmo-portefeuille ondersteunt Vlaanderen de vraaggedreven kennisoverdracht aan de Vlaamse kmo's. Binnen het ondernemingsplan van VLAIO werd een project opgenomen dat zich richt op een efficiëntere en effectievere kennisverspreiding. Dit project werd in het najaar van 2022 opgestart en zal in de loop van 2023 verder worden uitgevoerd.

5G

In antwoord op de vragen over de uitrol van 5G verwijst de minister naar zijn antwoord op de recente vraag om uitleg van Andries Gryffroy over dat onderwerp (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2021-22, nr. 3884). De telecomoperatoren moeten volgens de minister nu aan zet komen om 5G uit te rollen. Wanneer dat werk bezig is, kan de overheid bekijken hoe ze de verdere uitrol stimuleert en hoe ze kan voldoen aan de doelstellingen die Europa oplegt. Het Vlaamse aanbod blijft gelden, maar het lijkt de minister op dit moment verstandig om de markt eerst aan zet te laten. Hij blijft uiteraard in gesprek met alle relevante spelers.

FTI

Stijn De Roo verwees in zijn tussenkomst naar Flanders Technology and Innovation. De minister benadrukt dat dit een belangrijk initiatief is om de innovatiesterkte van Vlaanderen in de verf te zetten en een impuls te blijven geven aan innovatie. De lancering van FTI was een groot succes. Heel wat instellingen en organisaties contacteerden het departement met de vraag om hieraan te kunnen deelnemen.

Het project FTI heeft de opdracht om met de Vlaamse technologie en innovatie maatschappelijke uitdagingen aan te pakken, zoals het klimaat met Building Flanders' Future. Daarnaast wil de minister met dit project ook jongeren enthousiasmeren voor wetenschap en technologie door hen te tonen dat ze in Vlaanderen kunnen meebouwen aan de oplossingen van morgen en wil hij Vlaanderen internationaal in de kijker zetten. Momenteel lopen de gesprekken over de concrete juridische structuur voor FTI, alsook de verdere concrete voorbereiding van de living labs en events. Dit project wordt gezamenlijk getrokken door minister-president Jan Jambon en minister Jo Brouns. In het najaar van 2022 leggen ze nog een plan van aanpak aan de Vlaamse Regering voor om de lancering verdere invulling te geven. Dat plan van aanpak wordt dan uitgerold in 2023 om op te bouwen naar de FTI-beurzen in het voorjaar van 2024.

Speerpuntclusters

Elke Sleurs vroeg welke initiatieven worden genomen om de speerpuntclusters meer aansluiting te laten vinden bij de uitdagingen rond digitalisering, klimaat en duurzame economie, en om samenwerking te stimuleren. In de onderzoekroadmaps van de verschillende speerpuntclusters komen deze thema's terug, omdat het belangrijk is voor hun ledenbedrijven om rond die thema's te werken. De minister bereidt ook een actualisering van de clusterpacten voor. Het beleid zal via dit instrument de clusters stimuleren om voldoende aandacht te besteden aan maatschappelijke uitdagingen in hun domein. Ze hebben de nodige projectmiddelen om rond deze thema's onderzoekstrajecten op te zetten met universiteiten, SOC's en ledenbedrijven. Het gaat om een portefeuille van meer dan 80 miljoen euro. De afgelopen jaren werden er extra middelen uitgetrokken voor bio-economie en digitalisering.

Voor klimaatacties is de speerpuntcluster Catalisti, in de sector van de duurzame chemie, aangeduid als coördinerende organisatie van het Moonshotprogramma. De andere clusters zijn daar structureel bij betrokken.

VLAIO brengt maandelijks de speerpuntclusters samen om onderlinge samenwerkingsopportunities te bespreken, zowel samenwerking in onderzoeksprojecten als samenwerking rond communicatie.

De samenwerking met de SOC's is de laatste jaren sterk gegroeid. Enkele van de strategische onderzoekscentra zijn vertegenwoordigd in de raden van bestuur van de speerpuntclusters. Zo is VITO lid van de raad van bestuur van VIL en Catalisti, terwijl imec lid is van de raad van bestuur van VIL. Daarnaast zijn VITO en imec via EnergyVille eveneens vertegenwoordigd in de raad van bestuur van FLUX50.

Ruimtevaart

Vervolgens was er de vraag van Elke Sleurs over hoe de return voor Vlaanderen inzake ruimtevaart kan worden vergroot. Het impulsprogramma Ruimtevaart werd opgestart en is momenteel in uitvoering. Bovendien is er een permanent overleg tussen het kabinet van de minister, de administratie van EWI en VLAIO en de vzw VRI binnen Flanders' Space, waar dit onderwerp aan bod komt.

De voorganger van de minister, Hilde Crevits, had al contact opgenomen met federaal staatssecretaris Thomas Dermine. Zelf heeft minister Jo Brouns een nieuwe brief gestuurd waarin hij de elementen nog eens aanhaalt. Hij volgt deze materie van heel kortbij op, maar wijst er wel op dat de Federale Regering finaal bevoegd is.

Het klopt niet dat er minder middelen worden uitgetrokken voor het impulsprogramma Ruimtevaart. Dit berust op een misverstand. Het gaat over een interne herverdeling vanuit de provisie 1EC372 naar een nieuwe basisallocatie 1EF3CL, waarnaar deze middelen zijn overgezet.

Luchtvaart en defensie

Wat betreft luchtvaart en defensie wordt er overleg gevoerd tussen de overheid, kennisinstellingen en industrie om relevante informatie te delen en opportuniteiten te identificeren. Via dat triple-helixoverleg kunnen actiepunten worden vastgelegd die verder worden behandeld en waarover teruggekoppeld wordt.

Daarnaast is er uiteraard overleg en afstemming op intra-Vlaams en intra-Belgisch niveau. Intra-Vlaams wordt er samengewerkt tussen de verschillende departementen en agentschappen ter opvolging van verschillende federale, Europese en

internationale initiatieven. Intra-Belgisch is er overleg over verschillende federale, Europese en internationale initiatieven. Zo is er bijvoorbeeld een intra-Belgische coördinatie over het Europees Defensiefonds, waaraan verschillende Vlaamse departementen en agentschappen deelnemen. Daarnaast zijn er NAVO-coördinatievergaderingen voor een verdere afstemming.

De minister vindt het belangrijk om het hoogtechnologische karakter van Vlaanderen blijvend te stimuleren en te ondersteunen via de Vlaamse onderzoekscentra en bedrijven. Het NAVO-initiatief DIANA en het NAVO-Innovatiefonds kunnen daartoe bijdragen. Het Departement EWI volgt dit samen op met enkele andere Vlaamse overheidsentiteiten en heeft hierover frequent overleg binnen intra-Belgisch coördinatievergaderingen.

Drie Vlaamse strategische onderzoekscentra zijn door NAVO geselecteerd om te fungeren als testcentrum in het kader van DIANA. Hiertoe wordt door NAVO in administratieve en financiële ondersteuning voorzien. Gezien de potentiële rol van de SOC's in DIANA en het hoogtechnologische karakter van Vlaamse bedrijven en onderzoeksinstellingen vormen de projectopportunities binnen DIANA en het Innovatiefonds een kans voor Vlaanderen.

Gezondheidsinnovatie

De minister antwoordt op vragen van Elke Sleurs over gezondheidsinnovatie. Op 18 juni 2021 heeft de Vlaamse Regering het impulsprogramma 'Innovatie in gezondheid en zorg' goedgekeurd. De doelstelling van dat programma is O&O inzake gezondheid en zorg blijvend te stimuleren en voor een goede afstemming te zorgen tussen basisonderzoek via de FWO-kanalen, bedrijfsonderzoek en kennisverspreiding en -valorisatie. Centraal in het impulsprogramma staat de nieuwe speerpuntcluster MEDVIA en de extra middelen die hiervoor werden uitgetrokken.

HealthTech is een snelgroeiende industrietak die steunt op drie domeinen: biotech, medtech en digitale technologieën. Die disciplines creëren totaal nieuwe oplossingen, maar werken vaak nog onafhankelijk van elkaar. MEDVIA zal deze bedrijven en de samenwerkingen, die langzaam ook organisch ontstaan, ondersteunen en connecteren met patiënten en zorgverstrekkers. Het zijn net deze samenwerkingen die voor iedereen een belangrijke meerwaarde betekenen, zowel voor de kwaliteit van de zorg als voor de economische valorisatie door bedrijven.

De regeneratieve geneeskunde heeft tot doel de functie van zieke of beschadigde weefsels te herstellen. In RegMed XB werken Nederlandse en Vlaamse kennisinstellingen, universiteiten, academische ziekenhuizen, gezondheidsfondsen en bedrijven – ondersteund door regionale en nationale overheden – samen aan nieuwe oplossingen binnen de regeneratieve geneeskunde voor en met patiënten met diabetes, nierziekten, artrose en cardiovasculaire aandoeningen.

7. Evaluatie en organisatie

Evaluaties

Rita Moors vroeg hoe de evaluatie van de samenwerkingsovereenkomst met LRM zou verlopen. Elke Sleurs had vragen bij de evaluatie van het FWO en de BOF-middelen.

De minister antwoordt dat het beleidsdomein EWI een traditie heeft van diepgaande en structurele evaluaties van instrumenten, instellingen en systemen. Deze evaluaties worden uitgevoerd in overeenstemming met de onafhankelijke evaluatiepraktijk van het Departement EWI. Er wordt eveneens een beroep gedaan op

externe consultants en internationale experts. Meer informatie over de evaluatiepraktijk en een overzicht van alle geplande evaluaties is beschikbaar op de website van EWI.

De evaluaties voor 2023 worden opgestart met de doelstelling om deze tijdig af te ronden zodat de resultaten kunnen worden aangewend voor de onderhandelingen over toekomstige convenanten of samenwerkingsakkoorden. Zoals voorzien in de EWI-werkwijze blijven de evaluatieresultaten vertrouwelijk tot de convenantonderhandelingen afgerond zijn.

Elke Sleurs vroeg ook of de coronamaatregelen voor doctorandi werden geëvalueerd en wat hun budgettaire impact in 2023 zal zijn. Om de impact van de COVID-19-crisis bij doctoraatsonderzoekers deels te compenseren, besliste de Vlaamse Regering om in extra middelen te voorzien om de lopende beurs van een aantal FWO-aspiranten met drie tot zes maanden te kunnen verlengen. Gezien het hoge aantal toegekende verlengingen, voor 97 aspiranten, kan deze maatregel volgens de minister als zeer positief geëvalueerd worden.

Maaïke De Vreese vroeg naar de fusie van EWI, WSE en Landbouw en Visserij. De minister bevestigt dat het de bedoeling is om in deze regeerperiode de drie beleidsdomeinen samen te brengen in één sociaaleconomische cluster. Het plan van aanpak en de timing worden intern voorbereid door de leidende ambtenaren en zullen nog worden afgestemd in de schoot van de Vlaamse Regering.

8. PMV en LRM

Maaïke De Vreese stelde vragen over het Welvaartsfonds, de Winwinlening en het Vriendenaandeel en de moeilijkheden voor ondernemingen om leningen te vinden bij banken. In volle coronatijd heeft de Vlaamse Regering maatregelen genomen om de solvabiliteit van ondernemingen te helpen versterken. De verruiming van de Winwinlening is zeker een enorm succes gebleken. In 2022 waren er op 31 oktober al meer dan 4000 dergelijke leningen geregistreerd, voor een totaalbedrag van bijna 90 miljoen euro.

Met de maatregel Vriendenaandeel is ook de mogelijkheid gecreëerd voor het fiscaal stimuleren van aandeelhouderschap. Gezien het hoge risico blijft dat natuurlijk veeleer een nicheproduct. Toch werden sinds de inwerkingtreding al 451 vriendenaandelen geregistreerd bij PMV, voor een totaalbedrag van meer dan 1 miljoen euro. Ook het Welvaartsfonds is een specifiek instrument, opgezet met private partners, dat complementair is aan de andere producten van PMV en LRM. Het Welvaartsfonds heeft 205 miljoen euro ter beschikking. Er werden in totaal 120 dossiers onderzocht. Twee dossiers zijn inmiddels gesloten, voor 4 miljoen euro. Bijkomend werden nog drie dossiers goedgekeurd, voor 15,8 miljoen euro.

Samengevat stelt de minister dat het in de huidige energiecrisis bijzonder nuttig is dat die instrumenten volop operationeel zijn, want ze bieden de nodige steun. Op vraag van de ondernemersorganisaties is ervoor gekozen om te anticiperen op financieringsmoeilijkheden. Op 10 november 2022 heeft de Vlaamse Regering op voorstel van de minister de verruiming van de overbruggingslening goedgekeurd, van 400.000 naar 750.000 euro, en uiteindelijk naar 2 miljoen euro. VLAIO heeft intussen de aanmelding van het voorstel bij de Europese Commissie opgestart. De minister gaat ervan uit dat die uitbreiding begin januari 2023 voor aanvragen kan worden opengesteld.

Caroline Gennez en Maurits Vande Reyde kwamen tussen over de rol van LRM en PMV bij energie-investeringen. De kapitaalverhoging bij LRM strekt ertoe de investeringsmaatschappij in staat te stellen om ambitieuze Limburgse ondernemingen te ondersteunen om ingrijpende stappen te zetten in de verduurzaming van hun

bedrijfsvoering. De verhoging is daar volledig op gericht. Het moet daarbij gaan om verduurzaming en energie-efficiëntie. Het gaat dus niet om steun maar om marktconforme investeringen, waarbij LRM fungeert als hefboomfinancier, samen met externe private partijen. Zonder solide businesscase zal LRM dus niet optreden. Omgekeerd, als er voldoende privaat kapitaal beschikbaar is voor een project zal LRM zich ook niet opdringen. De minister verwijst tevens naar de sterke nadruk op verduurzaming in de nieuwe samenwerkingsovereenkomst met PMV. PMV kan binnen haar opdracht en met de middelen die ze actueel ter beschikking heeft, haar rol spelen en dit soort projecten uitrollen in de rest van Vlaanderen. PMV zal ook uitdrukkelijk worden verzocht om dat te doen en om te bekijken of haar bestaande werking op dat punt nog kan worden verbeterd. Er is volgens de minister dus geen overlap, laat staan een tegenstrijdigheid tussen wat LRM en PMV op dat vlak doen.

Op de vraag van Maaïke De Vreese over de inzet door PMV van EU-middelen herinnert de minister eraan dat PMV recent als 'implementing partner' is geaccrediteerd door de Europese Commissie om middelen uit het InvestEU-programma te beheren. Dat is uiteraard een belangrijke stap. PMV is sinds begin 2022 in overleg met de Europese Commissie om te bekijken welke projecten beantwoorden aan de criteria van de programmaonderdelen van InvestEU.

9. Internationalisering van onderzoek en open wetenschap

De minister antwoordt tot slot op vragen van Elke Sleurs over de internationalisering van onderzoek en wetenschap en Open Science. Nog voor het einde van 2022 zal de minister een nota ter goedkeuring aan de Vlaamse Regering voorleggen om in een financiering te voorzien om de hogescholen, onder coördinatorschap van de VLHORA, te steunen in het aansluiten bij dergelijke internationale netwerken. Daarmee draagt de Vlaamse overheid bij in de kosten van de hogescholen voor hun lidmaatschap van die netwerken.

De databank van FRIS groeit stelselmatig. Vlaamse financiers zoals het FWO en VLAIO vragen ook om onderzoekinformatie aan FRIS te leveren. Er wordt echter ook gekeken naar het BOF en het IOF. FRIS geraakt steeds meer ingeburgerd bij de Vlaamse kennisinstellingen en dat is een goede zaak. Momenteel wordt het architectuurplan van de Flemish Open Science Board geïmplementeerd. Het betreft veeleer technische aanpassingen. Er kan wel worden vastgesteld dat het aantal openaccesspublicaties is gestegen sinds de start van het project Flemish Open Science Board – Open Science in Vlaanderen en dat zeer grote inspanningen werden geleverd door de stakeholders. De resultaten hiervan zijn dus duidelijk zichtbaar via FRIS.

IV. Indicatieve stemming

Het aan de commissie toegewezen deel Economie, Wetenschap en Innovatie wordt in een indicatieve stemming aangenomen met 8 stemmen tegen 2 bij 3 onthoudingen.

DEEL WERK EN SOCIALE ECONOMIE

I. Toelichting door de minister

1. Situatie op de arbeidsmarkt

Minister *Jo Brouns*, geeft toelichting bij de begroting 2023 en de BBT voor het beleidsdomein Werk en Sociale Economie. De vaststelling voor het beleidsdomein EWI dat de ene crisis de andere opvolgt, geldt natuurlijk ook voor WSE. De

Oekraïne- en energiecrisis zetten alweer druk op de arbeidsmarkt. Ondanks deze crisissen was de werkzaamheidsgraad in Vlaanderen met meer dan 76 procent nog nooit zo hoog. Dat is ook noodzakelijk, gelet op het streven naar een werkzaamheidsgraad van 80 procent om de welvaart in Vlaanderen in stand te houden. Naast die hoge werkzaamheidsgraad is er ook een historisch lage werkloosheidsgraad, waardoor vacatures moeilijk ingevuld geraken en het potentieel van niet-beroepsactieven moet worden aangesproken.

In de huidige economische en geopolitieke context en een voortdurend veranderende arbeidsmarkt is wendbaarheid een van de belangrijkste codewoorden voor de minister: wendbaarheid bij bedrijven en werknemers en wendbaarheid in de overheidsorganisaties.

Het beleid staat voor een dubbele uitdaging. Aan de ene kant heeft het de taak om de Vlaamse arbeidsmarkt door alweer een nieuwe crisis te loodsen, met veel aandacht voor die ondernemingen en die werknemers die het door de krapte en de stijgende energieprijzen vandaag moeilijk hebben. Aan de andere kant moet het beleid bouwen aan een schokbestendige arbeidsmarkt voor de toekomst. Wendbaarheid en veerkracht zijn nodig om de uitdagingen aan te gaan.

Met de voorliggende BBT geeft de minister ook uitvoering aan het nieuwe Vlaamse werkgelegenheidsakkoord 'Iedereen nodig, iedereen mee'. Het is een belangrijk akkoord, waarin de focus wordt gelegd op de groep van niet-beroepsactieven.

Om die ambities waar te maken staan in de BBT en de begroting drie strategische doelstellingen centraal:

- meer mensen aan het werk;
- sterkere loopbanen binnen een stimulerend leerklimaat;
- veerkrachtige ondernemingen in een toekomstbestendige arbeidsmarkt.

2. Toelichting begroting 2023

Vooraleer op de belangrijke beleidsacties voor 2023 in te gaan, geeft de minister aan de hand van twee tabellen een overzicht van de kredieten waarover het beleidsdomein WSE beschikt in 2023.

2.1. Budgetevolutie beleidsdomein WSE

De totale kredieten van het beleidsdomein WSE voor 2023 bedragen afgerond 4,1 miljard euro. Ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2022 gaat het om een toename met afgerond 394 miljoen euro. Dit is het resultaat van enerzijds de indexering van een aantal kredieten (+ 392 miljoen euro) en anderzijds een aantal kredietstijgingen, waarvan de stijgingen voor de maatregelen dienstencheques (+14,3 miljoen euro) en collectief maatwerk (+9,6 miljoen euro) de belangrijkste zijn.

De kredieten voor de programma's Werk (JD), Sociale Economie (JE), Competenties (JF) en de provisies (JB) vormen de beleidskredieten van het beleidsdomein.

De beleidskredieten voor het programma Werk (JD) wegen het zwaarst door in het totale krediet voor 2023. Het gaat om 3,1 miljard euro of meer dan drie vierde van het totale krediet. Dit is toe te schrijven aan het feit dat onder dit programma de budgetten voor zowel de dienstencheques als het Vlaamse doelgroepenbeleid zitten.

De tweede grootste post zijn de budgetten voor de Sociale Economie (programma JE), met afgerond 627 miljoen euro.

Het budget dat gaat naar competentieversterkend beleid (programma JF) bedraagt 257 miljoen euro.

Het beleidsdomein WSE beschikt eveneens over twee provisies (programma JB), die samen afgerond 6,4 miljoen euro bevatten in 2023.

Tot slot bedragen de apparaatskredieten van de administratie (programma JA) 48 miljoen euro, voor zowel de personeelsuitgaven als de uitgaven voor werking.

2.2. Budgetevolutie VDAB

Het totale krediet dat bij begrotingsopmaak 2023 vanuit Departement WSE wordt overgedragen aan het extern verzelfstandigd agentschap VDAB bedraagt afgerond 758 miljoen euro. Dat is een toename met ongeveer 37 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2022. De toename van de kredieten onder beide inhoudelijke structurelementen, ISE Activering en ISE Competenties, worden hoofdzakelijk aangedreven door de overschrijding van de spilindex, in totaliteit goed voor een bedrag van 51,2 miljoen euro.

De toename wordt getemperd door verscheidene bewegingen, waaronder een generieke personeelsbesparing van 4,5 miljoen euro en een overdracht van de VIA-middelen ter waarde van 9,5 miljoen euro aan het Departement Cultuur, Jeugd en Media. Die middelen gaan over naar een ander departement omdat het bij VDAB ontbrak aan een decretale basis om te voorzien in koopkrachtmiddelen voor werknemers in de betrokken VIA-sectoren.

3. BBT Werk en Sociale Economie

De minister licht de belangrijkste inhoudelijke beleidsinitiatieven voor 2023 toe en bespreekt daarbij de begrotingsinformatie voor 2023 nog meer in detail. Daarbij wordt voortgebouwd op de drie gekende strategische doelstellingen.

3.1. SD Meer mensen aan het werk

ISE Activering – Werk

Meer mensen aan het werk krijgen, vraagt om een snellere en adequatere activering. Daartoe wordt de contactstrategie van VDAB aangescherpt. De digitale contactstrategie van VDAB wordt in uitvoering van het werkgelegenheidsakkoord versneld om nieuw ingeschreven werkzoekenden sneller te contacteren en om met de zogenaamde niet-zelfredzame werkzoekenden sneller een bemiddelingsgesprek te voeren. Een strikte begeleiding en opvolging van werkzoekenden is cruciaal. Het is verder een belangrijke taak van VDAB om werkzoekenden te wijzen op hun verantwoordelijkheid. Zoveel mogelijk mensen moeten worden toegeleid naar vacatures en indien nodig moeten daarbij sancties worden opgelegd.

Tegelijkertijd wil de minister het vizier meer dan ooit richten op de ongeveer 700.000 talenten die vandaag nog niet beroepsactief of anders actief zijn. Het betreft een zeer diverse groep: leefloongerechtigden, mensen die langdurig ziek zijn of die met een arbeidshandicap kampen, mensen die thuis een zorgtaak opnemen enzovoort. Elk segment van die groep vereist een specifieke aanpak. Tijdens een eerste overleg met de raad van bestuur van VDAB heeft de minister gevraagd om voor elke deelgroep een specifiek actieplan op te maken. Een eerste opdracht is deze doelgroepen te bereiken en daartoe kunnen partners worden ingezet die deze groepen op de radar hebben.

De minister verwijst naar de versterkte samenwerking tussen VDAB en Fedasil en tussen VDAB en de lokale besturen. Dat laatste zal bijzondere aandacht krijgen in

de werkgelegenheidsconferentie die in 2023 zal worden georganiseerd. Er worden nu zoveel mogelijk samenwerkingsovereenkomsten gesloten met de lokale besturen. De minister heeft daar alle vertrouwen in omdat de lokale besturen dichter bij de moeilijk te bereiken groepen staan.

Ook voor de toeleiding van (langdurig) zieken naar VDAB of partners doet de minister een beroep op het lokale niveau. Er worden proefprojecten opgezet met de eerste lijn, waaronder de huisartsen. Daarvoor is men wel aangewezen op medewerking van het federale niveau.

In uitvoering van het werkgelegenheidsakkoord wordt onder meer werk gemaakt van de omvorming van de bestaande aanwervingsincentive voor langdurig werkzoekenden naar een RSZ-korting voor mensen die zich langer dan twee jaar niet op de arbeidsmarkt hebben aangeboden.

VDAB doet daarnaast ook een specifiek aanbod aan oudere werkzoekenden en werkzoekenden in het SWT-stelsel en zorgt voor een gerichte bemiddeling naar knelpuntenberoepen onder meer via de begeleidingstender Integrale Begeleiding Plus.

In uitvoering van de ambities ten aanzien van oudere werknemers, zoals omschreven in het werkgelegenheidsakkoord 'Iedereen nodig, iedereen mee', organiseert VDAB in het voorjaar van 2023 een rondetafel over diverse aspecten van arbeidsmarktwerking en arbeidsmarktbeleid ten aanzien van 60-plussers.

Met het talenplan Vijf voor Taal wordt versterkt ingezet op taal. In veruit de meeste vacatures worden een goede kennis van het Nederlands gevraagd. In 2023 worden de inschatting en monitoring van het taalniveau verfijnd en wordt het opleidingsaanbod voor anderstaligen uitgebreid en verder bekendgemaakt. De competentieversterking wordt geïntegreerd aangepakt, met zowel technische als talige competenties, en wordt doelgericht digitaal en innovatief ondersteund.

De Vlaamse Regering wil werken voldoende lonend maken en daarvoor is de jobbonus uitgewerkt. Het verschil tussen werken en niet werken moet groter worden en Vlaanderen neemt daarin zijn verantwoordelijkheid. Door de uitbreiding van de jobbonus wordt ongeveer 36 procent van de beroepsbevolking in Vlaanderen bereikt tegenover 30 procent vandaag. Voor de jobbonus plus voor startende zelfstandigen worden de eerste uitbetalingen gepland in 2023.

ISE Activering – Sociale Economie

Het belangrijke uitvoeringsbesluit werd definitief goedgekeurd en de minister is verheugd dat het individueel maatwerk op 1 juli 2023 een feit wordt. Individueel maatwerk zorgt voor een verdere stap naar een meer inclusief Vlaanderen. Het biedt immers extra kansen voor wie een grote afstand heeft tot de arbeidsmarkt, in het bijzonder voor personen met een arbeidsbeperking.

De implementatie wordt zorgvuldig voorbereid, met overgangsmatregelen en met de nodige communicatie en coaching voor de LDE-organisaties en de maatwerkafdelingen. Alle werkgevers, ook in de reguliere economie, zullen de mogelijkheid hebben om doelgroepwerknemers tewerk te stellen in ruil voor een loonpremie en een begeleidingspremie, die afhankelijk is van de begeleidingsnood van de betrokken werknemer. De minister vindt het belangrijk om de afstand tussen de regulieren en de sociale economie te verkleinen. Vandaag is het nog vaak onbekend is onbemind.

In 2023 zet de minister ook in op een versterking van het collectief maatwerk. In samenwerking met de federale overheid en met de sector wordt de mogelijkheid

tot gelijkschakeling van de verschillende RSZ-categorieën op niveau van het sociale zekerheidsrecht voor de maatwerkbedrijven geconcretiseerd. Naar aanleiding daarvan moet ook de Vlaamse regelgeving worden aangepast. In 2023 start een tweede fase van de RSZ-harmonisering.

In 2023 wordt de creatie van 1000 klimaatjobs in de sociale circulaire economie gefaseerd voortgezet.

ISE Activering – Werk

De vierde pijler en het sluitstuk van het nieuwe werkgelegenheidsakkoord is het benutten van de kansen van interregionale mobiliteit en economische migratie. Er wordt eerst maximaal ingezet op het aantrekken van Vlaams talent. Maar indien dat niet volstaat, wordt naar andere oplossingen gezocht.

Intern in België wordt ingezet op interregionale mobiliteit. Samen met de andere gewesten wordt bekeken hoe Waalse en Brusselse werkzoekenden naar Vlaamse (knelpunt)vacatures kunnen worden begeleid. Het doel is om 2000 extra Brusselse en 2000 extra Waalse werkzoekenden per jaar te overtuigen om in Vlaanderen te komen werken.

Tegelijk worden de mogelijkheden van arbeidsmigratie benut om getalenteerde mensen in de beste omstandigheden op een veilige en legale manier alle kansen te geven. Illegale tewerkstelling kan absoluut niet voor de minister en hij gaat uit van een zerotolerancebeleid wat dat betreft. De Vlaamse Sociale Inspectie wordt versterkt om het opsporen van malafide praktijken performanter te laten verlopen.

3.2. Begroting SD Meer mensen aan het werk

ISE Activering – Werk

Het totale beleidskrediet voor het inhoudelijk structurelement Activering deel Werk bedraagt 1,2 miljard euro. Ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2022 is dit beleidskrediet met 9,5 miljoen euro gedaald. Deze daling is voornamelijk toe te schrijven aan de impact van efficiëntiemaatregelen, zoals de verhoging van de instapleeftijd in 2022 die een latere impact heeft op de RSZ-doelgroepenverminderingen. In 2023 wordt er een minderuitgave van 52,6 miljoen euro geraamd.

Daarnaast werd 9,5 miljoen euro aan VIA-middelen overgedragen van VDAB naar het Departement CJM. Daartegenover staat de indexering van de toelage aan VDAB voor een bedrag van 36,6 miljoen euro en het terugzetten van 16 miljoen euro aan uitgaande compensaties, die bij begrotingsaanpassing 2022 werden doorgevoerd.

ISE Activering – Sociale Economie

Het totale beleidskrediet voor de maatregelen onder het ISE Activering deel Sociale Economie bedraagt afgerond 614 miljoen euro. Dat is een toename met ongeveer 92 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2022. Deze krediettoename is voor meer dan de helft, met name 48 miljoen euro, het gevolg van de toekenning van de index. Vanaf 1 juli 2023 wordt invulling gegeven aan het nieuwe decreet over maatwerk bij individuele inschakeling (+ 18 miljoen euro).

Voor de uitvoering van de VIA 5- en 6-akkoorden wordt 16 miljoen euro extra uitgetrokken.

Vanuit de algemene middelen wordt 9,6 miljoen euro toegekend aan de maatregel collectief maatwerk voor enerzijds het opvangen van de meeruitgave door de verhoging van het gewaarborgd gemiddeld minimummaandinkomen en anderzijds de hogere invulling binnen het contingent.

3.3. SD Sterke loopbanen binnen een stimulerend leerklimaat

De strategische doelstelling inzake sterke loopbanen binnen een stimulerend leerklimaat komt terug in de inhoudelijke structurelementen Loopbanen en Competenties.

Als wendbaarheid wordt verwacht op de arbeidsmarkt om alle veranderingen aan te kunnen, is het essentieel om voldoende opgeleid personeel te hebben en de opgedane competenties te onderhouden.

Een goed evenwicht tussen werk en gezin is belangrijk. Voor de ondersteuning van de gezinnen zijn de dienstencheques en de thematische verloven belangrijke instrumenten. De dienstenchequemaatregel blijft een belangrijke tewerkstellingsmaatregel. Er wordt verder geïnvesteerd in de sector met de 100 procent indexering en met ruimere mogelijkheden om kandidaat-werknemers op de werkvloer te begeleiden. Met de permanente monitoring en het prognosemodel dat in 2021 werd ontwikkeld, wordt de rendabiliteit van de dienstenchequeondernemingen van nabij opgevolgd. Het traject om het dienstenchequesysteem te optimaliseren, met daarbij aandacht voor digitalisering en gebruiksvriendelijkheid, wordt voortgezet.

In een arbeidsmarkt in crisis faciliteert het beleid volop loopbaantransities en -bewegingen. VDAB werkt hiervoor aan een gepersonaliseerd loopbaanplatform. Daarbij wordt ingezet op het aanbieden van werk met jobsuggesties op maat, competentieversterking en oriëntatietools voor iedere burger. In 2023 werkt VDAB onder andere ook aan een betere visualisatie van de loopbaancheques binnen het loopbaanplatform en het in realtime tonen van het recht op loopbaancheques aan de burger.

Ter ondersteuning van werkgevers en werknemers bij werk-naar-werktransities wordt in 2023 gestart met de transitiepunten, waarmee de mobiliteit van werknemers tussen verschillende werkgevers beter wordt ondersteund. Het gaat om partnerschappen die bestaan uit sectoren, opleidingsverstrekkers, vakbonden, werkgeversorganisaties, intermediairs zoals hr-dienstverleners enzovoort. Deze partners dragen elk vanuit hun expertise bij aan het faciliteren van mogelijke loopbaantransities voor werknemers. De bedoeling is een belangrijke culturomslag te maken. Een ontslag mag geen eindpunt zijn maar moet een doorstart zijn.

2023 wordt het Europese Jaar van de Vaardigheden. Dat wordt ook een apart onderdeel van Flanders Technology and Innovation. De minister wil verder inzetten op levenslang leren om de competenties en vaardigheden up-to-date te houden. Hij verwijst in dit verband naar de verlenging van het gemeenschappelijk initiatiefrecht in het Vlaams opleidingsverlof en de knelpuntopleidingspremie voor mensen die zich langer dan twee jaar niet op de arbeidsmarkt hebben aangeboden.

De focus wordt gelegd op arbeidsmarktgericht opleiden en op innovatieve leermethoden. Duaal leren wordt als volwaardige leerweg versterkt met onder meer een uitbreiding van het duale aanbod. Samen met het Vlaams Partnerschap Duaal Leren en met de minister van Onderwijs bekijkt minister Jo Brouns hoe het systeem kan worden geoptimaliseerd zodat nog meer mensen de weg vinden naar het duaal leren.

Tegen 1 september 2023 wil de minister de huidige incentives in het kader van werkplekklere vereenvoudigen. Hij wil de mentorkorting, de start- en stagebonus en de doelgroepenvermindering voor deeltijds werkende jongeren uit het deeltijds beroepsonderwijs hervormen tot een nieuwe, eenvormige premie voor ondernemingen die intensief werkplekklere in het kader van kwalificerende opleidingen faciliteren op hun werkvloer en die hiervoor een opgeleide mentor aanstellen.

Om de mismatch te counteren, wordt ook een competentieprognosemodel ontwikkeld dat de nood aan competenties en de verwachte tekorten en surplussen sluitend in kaart brengt. Het Steunpunt Werk is recent gestart met de uitbouw van dit model en zal hierin in de loop van 2023 verdere stappen in zetten. Dit model zal inzicht bieden in de behoefte aan om- en bijscholing op sector-, cluster- en ondernemingsniveau en voor de Vlaamse arbeids- en opleidingsmarkt als geheel.

3.4. Begroting SD Sterke loopbanen binnen een stimulerend leerklimate

ISE Loopbanen

Het totale beleidskrediet voor de maatregelen onder het inhoudelijk structurelement Loopbanen bedraagt afgerond 1,9 miljard euro. Dat is een toename van ongeveer 287 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2022, voornamelijk te verklaren door de toename van het beleidskrediet voor de maatregel dienstencheques met 279 miljoen euro. Die stijging is grotendeels te wijten aan de indexatie van 265 miljoen euro.

Het budget voor het Vlaams zorgkrediet kent een toename van 6,9 miljoen euro door een indexatie van 8 miljoen euro en een negatieve bijstelling van 1,1 miljoen euro

ISE Competenties

Het totale beleidskrediet voor de maatregelen onder het inhoudelijk structurelement Competenties stijgt tot 257 miljoen euro, dat is 15,7 miljoen euro meer dan bij begrotingsaanpassing 2022. Deze stijging is volledig toe te schrijven aan de indexering van de VDAB-toelage en de opvraging van 1 miljoen euro uit de REACT-EU-middelen voor de financiering van de verruimde stagebonus.

3.5. SD Veerkrachtige ondernemingen in een toekomstbestendige arbeidsmarkt

De derde en laatste strategische doelstelling is veerkrachtige ondernemingen in een toekomstbestendige arbeidsmarkt. Ondernemingen, organisaties en hun werkvloeren worden ondersteund om uit te groeien tot inclusieve ondernemingen en werkvloeren. Daarvoor loopt nog tot einde 2023 een ESF-oproep Inclusieve ondernemingen. In 2022 werd ook gestart met het inhoudelijk vormgeven van het platform voor inclusief ondernemen dat eind 2023 ook digitaal zal opstarten.

Om de krapte op de arbeidsmarkt tegen te gaan, is het niet alleen belangrijk om werknemers te vinden maar ook om de mensen die zich nu al op die arbeidsmarkt bevinden daar te houden. Jobtevredenheid en mentaal welzijn zijn belangrijk om de uitval te beperken. De minister zal het huidige actieplan Werkbaar Werk verder uitvoeren en aanvullen met acties die vertrekken van de actuele noden op het terrein. In uitvoering van het werkgelegenheidsakkoord komt er nog in 2022 een nieuwe stuurgroep met de sociale partners om innovatieve projectoproepen vorm te geven en te lanceren. De bedoeling is tot nieuwe inzichten te komen aan de hand van praktijkgericht onderzoek en nieuwe strategieën en methodieken te ontwikkelen, bijvoorbeeld over de rol van technologie bij werkbaar werk, mensgericht innovatiebeleid, arbeidsorganisatie enzovoort.

De werkbaarheidscheques blijven een succesinstrument om ondernemingen te ondersteunen om op een laagdrempelige manier aan de slag te gaan rond werkbaarheid. In 2023 wordt hiervoor in een juridische basis voorzien, zoals ook afgesproken in het werkgelegenheidsakkoord.

Op 1 juli 2023 moet het nieuwe decreet over de sectorconvenanten en intersectorale convenanten ingaan. Dit decreet voegt het ondersteunen van duurzame ondernemingen en organisaties toe als een doelstelling en breidt de inhoudelijke thema's voor de convenanten uit met instroom, zij-instroom en doorstroom, retentie en werkbaar werk. Het introduceert intersectorale convenanten, verankert het werken met addenda, flexibiliseert de looptijd en bouwt de toekomstige mogelijkheid van indexering in. Non-discriminatie wordt verder opgenomen in de addenda Diversiteit en Inclusie bij de sectorconvenanten. De daartoe opgezette nulmetingen lopen volop, waarna er gerichte acties op sectorniveau volgen. In 2023 verwacht de minister de resultaten.

De evaluatie van het decreet betreffende de ondersteuning van het ondernemerschap op het vlak van de sociale economie en de stimulering van het maatschappelijk verantwoord ondernemen – die liep in overleg met VLAIO – werd in het voorjaar van 2022 afgerond. In 2023 wordt dit ondersteuningsdecreet geactualiseerd.

3.6. Begroting SD Veerkrachtige ondernemingen in een toekomstbestendige arbeidsmarkt

ISE Duurzame arbeidsmarkt – Werk

Het beleidskrediet voor de twee maatregelen onder het inhoudelijk structurelement Duurzame arbeidsmarkt – Werk bedraagt afgerond 32,2 miljoen euro. Dit is een stijging van 7,8 miljoen euro tegenover de begrotingsaanpassing 2022.

Het budget voor de sectorconvenanten stijgt met 16,9 miljoen euro. De huidige generatie sectorconvenanten wordt immers met een half jaar verlengd tot 30 juni 2023, de financiering voor de sectorconsulenten wordt verhoogd en het aantal sectorconsulenten uitgebreid.

Het beleidskrediet voor de maatregel Focus op talent daalt met 9,6 miljoen euro, hoofzakelijk ten gevolge van een compensatie richting de middelen voor de convenanten en het terugdraaien van eenmalige kredietherschikkingen, die bij begrotingsaanpassing 2022 werden uitgevoerd.

ISE Duurzame arbeidsmarkt – Sociale Economie

Het totale beleidskrediet voor de maatregelen onder het inhoudelijk structurelement Duurzame arbeidsmarkt – Sociale Economie bedraagt 13,2 miljoen euro. Ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2022 is dit een daling met 2,6 miljoen euro. De eenmalige middelen (3,7 miljoen euro) die bij begrotingsaanpassing 2022 werden gecompenseerd ter ondersteuning van de sociale economie keren terug.

3.7. ISE Thema-overschrijdend

De minister merkt op dat de toelichting bij de drie grote strategische doelstellingen in grote mate overeenstemt met de vier prioriteiten die gesteld werden in het recente VESOC-werkgelegenheidsakkoord 'Iedereen nodig, iedereen mee'. Met dit akkoord is er een agenda om de krapte op de arbeidsmarkt aan te pakken en om de werkzaamheidsgraad verder te verhogen. De Vlaamse Regering maakte meer dan 100 miljoen euro vrij om de genomen engagementen in het nieuwe VESOC-akkoord uit te voeren.

De minister herhaalt dat hij graag een beroep doet op de lokale besturen en diverse lokale actoren om actie te ondernemen in het aanspreken van het arbeidspotentieel. Hun rol is cruciaal, onder andere bij de opstart van de gemeenschapsdienst, in de verbrede regierol inzake sociale economie en werk en bij het activeren van leefloongerechtigden. Er zijn nu zeer grote verschillen tussen de lokale besturen wat betreft het toeleiden van leefloongerechtigden naar VDAB. Ook het belang van de sectoren als partners heeft hij al benadrukt.

Jo Brouns stelt dat hij als Vlaams minister van Werk en Sociale Economie veel kan doen. Maar er zijn ook federale handvaten nodig. Hij doet dan ook een oproep aan de federale minister van Werk Pierre-Yves Dermagne om de gesprekken over het asymmetrische arbeidsmarktbeleid verder te zetten. In uitvoering van het werkgelegenheidsakkoord wil de Vlaamse Regering de dialoog aangaan met de Federale Regering om actie te ondernemen zodat het federale beleid het Vlaamse beleid versterkt.

In 2023 zal ook het nieuwe programma van het Europees Sociaal Fonds voor de periode 2021-2027 van start gaan. In dit programma ligt de focus op het versterken van de toegang tot de arbeidsmarkt, levenslang leren, actieve inclusie, werkbare jobs en inclusief ondernemen en sociale innovatie.

Ook in programma's zoals de Digibanken wordt de kaart van de samenwerking met het lokale niveau getrokken. Samen met de lokale besturen wil de minister de nog steeds zeer ongelijke toegang tot digitale technologie of het gebrek aan voldoende digitale vaardigheden aanpakken. Als Vlaanderen inclusief wil zijn, is het belangrijk dat het ook digitaal inclusief is. In 2023 komt er een grootschalige communicatiecampagne en een event over de Digibanken.

In het kader van de kennisagenda wordt ingezet op een werkgelegenheidsbeleid dat ondersteund wordt door een wetenschappelijke basis. Het beleid kan nog meer evidencebased zijn. De minister hecht veel belang aan de werkzaamheden van het Steunpunt Werk, de VIONA-werkgroep en de arbeidsmarktexperten. Hij wil zoveel mogelijk rekening houden met hun adviezen.

3.8. Begroting ISE Thema-overschrijdend

Het totale beleidskrediet voor het inhoudelijke structuurelement Thema-overschrijdend bedraagt in 2023 33,3 miljoen euro. Dit is een stijging van 6,5 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing van 2022. De oorzaak hiervan ligt in een dubbele beweging. Enerzijds is er een hogere kredietnood op het begrotingsfonds van het ESF van ongeveer 7,5 miljoen euro als gevolg van de opstart van het nieuwe operationele programma ESF+ 2021-2027. Anderzijds daalt het krediet op het begrotingsartikel met betrekking tot de ondersteuning tewerkstellingsbeleid met 1 miljoen euro. Dit is een terugzetting van een eenmalige compensatie in 2022 vanuit het begrotingsartikel van de jobbonus plus voor een aanvullend en uitgebreid onderzoek 'Ontwikkeling van een geïntegreerd arbeidsmarktprojectiemodel op competentieniveau'.

II. Bespreking

1.1. Tussenkomen van de cd&v-fractie

Robrecht Bothuyne stelt eerst vragen over hoe VDAB werkzoekenden bereikt en begeleidt. Hij las in de BBT dat er een aanpassing van de contactstrategie komt en dat er een versnelling wordt beoogd. Op welke manier zal die versnelling precies

gebeuren? Komt er ook een verschuiving van mensen en middelen binnen VDAB om meer in te zetten op face-to-facebeleiding, zodat die strategie meer resultaatgericht wordt?

In de BBT wordt ook verwezen naar bijkomende samenwerking om te proberen zo veel mogelijk mensen naar VDAB toe te leiden en op die manier te zorgen voor een hogere werkzaamheidsgraad. De minister ondertekende recent een overeenkomst met Fedasil. Er zijn al een aantal succesvolle projecten geweest om asielzoekers versneld naar de arbeidsmarkt te leiden. Wat staat er nog te gebeuren op dat vlak? Wat zijn de doelstellingen? Kan er van het projectspecifieke en het experimentele naar regulier beleid worden overgeschakeld?

Er is de vernieuwde samenwerking met het Agentschap Integratie en Inburgering. Ook dat zijn nog proefprojecten, die tot structureel beleid aanleiding zouden moeten geven. Wat is de stand van zaken? Wat zou dat structureel beleid verder moeten inhouden om inburgeraars sneller en beter naar de arbeidsmarkt te leiden?

Er loopt een samenwerking met het RIZIV om langdurig zieken terug naar de arbeidsmarkt te brengen. Minister Hilde Crevits heeft hard gewerkt om die tanker te keren. Robrecht Bothuyne vraagt meer toelichting bij de aangekondigde nieuwe samenwerkingsovereenkomst en de financiering die daarmee gepaard gaat. Het RIZIV financiert in principe de trajecten die VDAB opzet. Het kan nuttig zijn te bekijken hoe die financiering nu verloopt en of die middelen volstaan om kwaliteitsvolle trajecten op te zetten.

De minister wil heel sterk inzetten op de lokale besturen en dat is terecht. Eind 2022 is er een samenwerkingsovereenkomst met ongeveer 70 procent van die besturen. Uiteraard moet dat zo snel mogelijk 100 procent worden. Maar een overeenkomst sluiten, volstaat niet. Er moet ook actie op het terrein zijn. Hoe ziet de minister die actieplannen? Met welke middelen zal hij die ondersteunen? Er zijn de ESF-projecten voor outreachend werken, maar er kunnen ongetwijfeld ook andere middelen worden ingezet. Robrecht Bothuyne benadrukt dat de actieplannen op een transparante manier moeten worden gemonitord, zodat de resultaten van de samenwerking tussen het lokale bestuur en VDAB regelmatig in de gemeenteraden en schepencolleges kunnen worden besproken. Dat is belangrijk is om het arbeidsmarktbeleid ook lokaal hoog op de agenda te krijgen.

Er komt een nieuwe Youth Guarantee, met een uitbreiding tot de leeftijd van 30 jaar. Welke resultaten beoogt VDAB wat dat betreft? Hoe ziet men die uitbreiding? Welke extra dienstverlening zal er aan welke extra doelgroep worden geboden?

Wie nu aan de slag is, kan rekenen op loopbaanbegeleiding. Er was al een vraag van het Vlaams Parlement om ook niet-beroepsactieven toegang te geven tot loopbaanbegeleiding. Dat moet op een voldoende brede schaal worden toegepast om effect te hebben op de arbeidsmarkt. Enkele kleinschalige experimenten zullen niet volstaan om te weten of men op die manier niet-beroepsactieven naar de arbeidsmarkt kan toeleiden. Robrecht Bothuyne herhaalt zijn vraag dat ook jongeren met minder dan zeven jaar werkervaring toegang zouden krijgen tot wat hij het belangrijkste Vlaamse begeleidingsinstrument noemt.

In de BBT wordt uitgebreid stilgestaan bij het aantrekken van talent van buiten Vlaanderen, onder meer in samenwerking met Actiris en le Forem. Hoeveel extra middelen zullen worden uitgetrokken om van die samenwerkingsovereenkomsten, die in 2023 moeten worden uitgerold, een succes te maken?

Het is altijd een uitdaging geweest om bij NARIC, dat instaat voor de gelijkschikking van diploma's, voldoende capaciteit te hebben om de doorlooptijden kort te

houden. Robrecht Bothuyne hoort daar de jongste tijd vrij negatieve berichten over. Dat de capaciteit niet voldoende is, is misschien logisch, want er is een toestroom van buitenlands talent naar de Vlaamse arbeidsmarkt. Wat is de mening van de minister daarover?

De minister gaat in op de vraag van deze commissie om werk te maken van het in Vlaanderen houden van talentvolle buitenlandse afgestudeerden. Kan hij een stand van zaken geven van de acties ter zake? Welke extra acties worden er gepland?

Tussenkoms van Loes Vandromme

Loes Vandromme stelt dat het beleid voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt haar na aan het hart ligt. Er zijn ondertussen gesprekken gevoerd met de betrokken organisaties over het implementatieplan voor het individueel maatwerk. In de BBT staat dat er wordt gewerkt aan coaching en communicatie. Wat zijn de bevindingen naar aanleiding van die gesprekken? Zeker voor de LDE-organisaties is dat een basis voor de implementatie.

Het lid verwijst naar haar recente vraag om uitleg over de RSZ-harmonisering (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2022-23, nr. 300), waar ze niet verder zal op ingaan.

Loes Vandromme vindt het goed dat er wordt geïnvesteerd in sociale economie, via het groeipad en verwijst naar de klimaatjobs. Toch hoort ze op het terrein dat de indicering een bottleneck blijft. Wellicht is er ook de impact van de krapte op de arbeidsmarkt. Hoe kan de grote expertise op het terrein inzake indicering worden benut? Wil de minister ingaan op de vraag om na te denken over hoe de mensen die in aanmerking komen, nog sneller kunnen worden geïndiceerd?

De minister gaf aan dat er zal worden gemonitord, naar aanleiding van de invoering van het individueel maatwerk, maar ook in de sociale economie op zich. Het lijkt het lid zeer belangrijk dat men ook de mobiliteitsproblematiek in kaart probeert te brengen, zeker voor kwetsbare mensen in veeleer landelijke gebieden, om tegemoet te komen aan de vraag naar een bereikbare en nabije sociale economie.

In de sociale economie is er vraag naar de ondersteuning van de energiebesparende maatregelen. Krijgt de minister die vragen ook? Kan hij een overzicht geven van wat mogelijk is? Is hij bereid om daar nog verder op in te zetten?

Wat betreft levenslang leren is er voor de meest kwetsbaren het project van de Digibanken. Net als in de reguliere arbeidsmarkt is het zeer belangrijk om die mensen competenties en vaardigheden aan te leren. De centra voor basiseducatie zijn heel vaak een partner in dit verband. Hoe wordt daar nog verder aan gewerkt?

Loes Vandromme wijst op de vele uitdagingen op het vlak van duaal leren. Hoe wil de minister tegemoetkomen aan de vraag naar flexibilisering, naar het eenvoudiger maken voor de bedrijven en het onderwijs om vorm te geven aan duaal leren? Ook moet er werk worden gemaakt van de uitdagingen in het volwassenenonderwijs.

In het duaal lesgeven worden er kleine stapjes vooruit gezet. Er is echter behoefte aan verdere bekendmaking en ondersteuning. Er is een traject waarbij leerkrachten een paar dagen stage kunnen lopen bij een bedrijf, maar daarop blijken weinig leerkrachten een beroep te doen. Dat komt wellicht ook door de lerarenkrapte, maar het is volgens het lid toch een gemiste kans om een brug te bouwen tussen het onderwijs en het bedrijfsleven.

1.2. Tussenkost van de Open Vld-fractie

Tom Ongena wijst erop dat de BBT niet veel nieuwigheden bevat, wat logisch is, aangezien het gaat over het uitvoeren van het Vlaamse regeerakkoord en de eerder gemaakte beleidskeuzes. Er is echter één groot verschil, namelijk de zorgwekkende economische toestand. De hamvraag is dan ook of men de doelstelling van 120.000 extra jobs, die belangrijk is om naar een werkzaamheidsgraad van 80 procent te gaan, zal kunnen bereiken. De arbeidsmarkt blijft wel krap en de vergrijzing is nog altijd een feit. Er gaan nog altijd veel werknemers met pensioen. Het aantal vacatures neemt echter af, en de werkloosheid, zowel de tijdelijke als de definitieve, dreigt een opstoot te kennen. Het zal er dus op aankomen om huidige en toekomstige werkzoekenden zo snel mogelijk naar een nieuwe job te leiden. VDAB moet zich daar op voorbereiden.

Er is al wel een en ander gedaan. De jobbonus is versterkt en de jobbonus plus voor startende zelfstandigen komt eraan. Er zijn echter signalen dat die jobbonus plus in tegenstelling tot de jobbonus niet fiscaal zal worden vrijgesteld door de federale overheid. Is dat correct? De Open Vld-fractie zou dat ten zeerste betreuren. Het lid vraagt de minister om bij de federale minister van Financiën daarop aan te dringen om te vermijden dat er een verschillende behandeling komt. De jobbonus plus is er gekomen omdat men ook aan zelfstandigen een jobbonus wou geven. Dat systeem heeft weliswaar een andere vorm dan de gewone jobbonus, maar het zou al te gek zijn moest de fiscale behandeling nadeliger zijn.

Met de energiepremies, het sociaal tarief en dergelijke is er ook op federaal niveau steeds meer discussie over de problematiek van de werkloosheidsvallen. Tom Ongena vindt dat men federaal moet bekijken wat de gevolgen zijn van alle goedbedoelde maatregelen. Het kan niet de bedoeling zijn mensen te ontmoedigen om aan de slag te gaan. Maar ook Vlaanderen moet de discussie voeren over het wegwerken van inactiviteitsvallen in de premies. Het lid pleitte al herhaaldelijk voor voordelen op basis van het inkomen in plaats van het statuut. Binnen WSE is dat probleem niet zo groot, maar in veel andere domeinen zijn er wel nog premies op basis van het statuut.

Tom Ongena vindt het goed dat de minister bij de raad van bestuur van VDAB duidelijk heeft aangedrongen op een degelijke activering, met inbegrip van een controle- en sanctioneringsbeleid als sluitstuk, niet als doel op zich, maar als nodige stok achter de deur. Het lid wil benadrukken dat alle bemiddelaars hun controletaak correct moeten uitvoeren en dat veeleer op basis van feiten dan op basis van sentimenten. Veel bemiddelaars durven immers onvoldoende te benadrukken dat een werkzoekende niet alleen rechten, maar ook plichten heeft. Er is een opleidingstraject opgestart en er is opvolging, maar dat is op basis van kwalitatief onderzoek. Er is ook een kwantitatieve opvolging nodig, waarbij de vergelijking wordt gemaakt tussen bemiddelaars. Sommigen durven veel minder de stap van transmissie naar de controledienst zetten dan anderen.

Voor de minister is het sleutelwoord 'wendbaarheid' als het gaat over VDAB. Van die dienst moet inderdaad meer wendbaarheid worden verwacht, vindt het lid. Het is te vaak een logge tanker, terwijl de coronacrisis, de krapte op de arbeidsmarkt en de huidige crisis tonen dat er een speedboot nodig is.

Tom Ongena wijst erop dat, ondanks het feit dat er 419 koppen moeten afvloeien in deze regeerperiode, men in de praktijk bij VDAB het omgekeerde ziet. VDAB heeft heel wat extra middelen gekregen. Bij elke crisis kwam er ook bijkomend personeel. Bovendien wordt de afvloeiing van die 419 koppen al voor de helft via een kunstgreep gedaan, namelijk het outsourcen van de schoonmaakploegen en ondersteunende diensten. Er is ook nog altijd het hoge ziekteverzuim bij VDAB,

ongeveer 9,5 procent, hoewel dat percentage wat daalt. De grote vraag die moet worden gesteld is hoe men het personeelsbeleid bij VDAB kan bijsturen. Hoe gaat VDAB bijvoorbeeld optimaler gebruikmaken van de diensten van private partners? Ook kan nog sterker worden ingezet op de lokale besturen, wat de minister ook zelf altijd benadrukt. Het mag geen evidentie zijn om bij elke calamiteit op de arbeidsmarkt terug te grijpen naar meer personeel voor VDAB. Wordt bekeken wat de toegevoegde waarde is van het extra personeel dat de dienst heeft gekregen? Het lid wijst erop dat VDAB bijvoorbeeld nog niet bijzonder veel Oekraïense vluchtelingen aan de slag heeft gekregen.

Er is niet alleen het aantal VDAB-personeelsleden, er is ook de efficiëntie van hun inzet. De Open Vld-fractie blijft wat op haar honger aangaande het activeringsbeleid. Het is alvast hoopgevend dat er een evaluatieonderzoek loopt inzake de dienstverlening voor langdurig werkzoekenden en de tender Integrale Begeleiding Plus. Tegen wanneer zijn de resultaten daarvan bekend? Er wordt gesteld dat VDAB vanaf 2023 aan de slag gaat met de conclusies. Hoe moet dat worden begrepen? Is dat vanaf 1 januari of vanaf december 2023?

Nog een vaststelling is dat de VDAB-dienstverlening vaak onvoldoende op maat is. Zo wordt bijvoorbeeld nog steeds niet standaard gevraagd of een werkzoekende een rijbewijs heeft, wat toch belangrijk is als men aan jobmatching wil doen. Wat de digitale contactstrategie betreft, blijkt dat vacatures vaak in bulk via mail worden aangeboden, en dat die mails in meer dan een op de vijf gevallen zelfs niet worden geopend. Het lijkt erop dat soms te veel in het wilde weg wordt gewerkt en te weinig op maat.

De uitdaging blijft om naast de digitale contacten ook voldoende fysiek bereikbaar te blijven. VDAB zou bekijken in welke gemeenten het opportuun is om een fysiek contactpunt te organiseren. Hoe zal dat concreet gebeuren? Op basis van welke parameters wordt bepaald of er een dergelijk contactpunt nodig is en wie moet het oprichten: VDAB of het lokale bestuur?

Een ander terugkerend pijnpunt is dat er te weinig sollicitatieopdrachten worden gegeven. Voor SWT'ers komen er amper aanbiedingen. Er komt nu een nieuwe begeleidingstender Integrale Begeleiding Plus voor werkloze 55-plussers, ook met inbegrip van SWT'ers. Zal die tender ook zorgen voor meer gerichte jobaanbiedingen en sollicitatieopdrachten voor mensen in SWT?

Ook het PWA-stelsel blijft een terugkerend probleem. PWA-ers blijven allemaal hangen in het systeem van wijk-werken. Er is veel te weinig doorstroming en daaraan moet volgens het lid worden gewerkt.

Tom Ongena vindt het goed dat VDAB werk zal maken van een outreachende aanpak, waarbij bijvoorbeeld thuiswerkende ouders worden overtuigd om een job aan te nemen. In de zomer van 2022 werd een VDAB-onderzoek daarover afgerond. Wat zijn de belangrijkste conclusies en op welke manier gaat VDAB daarmee aan de slag? Klopt het dat er actieplannen zullen worden gemaakt voor de verschillende groepen van niet-beroepsactieven? Zullen er ook KPI's worden vastgesteld voor het inschakelen van herintreders en inactieven?

De gemeenschapsdienst zal vanaf januari 2023 van start gaan. De Open Vld-fractie hoopt dat die maatregel kan helpen om vooral langdurig werkzoekenden terug naar de arbeidsmarkt te krijgen. Wat is de concrete startdatum? Zullen vanaf 1 januari de eerste werkzoekenden gemeenschapsdienst doen? In oktober 2022 zaten 63.308 werklozen langer dan twee jaar zonder werk, ongeveer een derde van alle werkzoekenden. Theoretisch zouden die allemaal in aanmerking kunnen komen voor gemeenschapsdienst, maar de GLOW-tender heeft in totaal maar 10.000

trajecten, waarvan gemeenschapsdienst ook maar één onderdeel is. Hoe zal dat precies in zijn werk gaan? Hoe zal VDAB screenen om te oordelen of iemand in aanmerking komt voor gemeenschapsdienst? Het is duidelijk dat men geen 60.000 mensen gemeenschapsdienst kan laten doen.

Tom Ongena heeft begrepen dat er gesprekken zijn geweest met de VVSG om duidelijkheid te krijgen over de positionering van de gemeenschapsdienst ten opzichte van het wijk-werken. Welke inzichten heeft dat opgeleverd? Hoe zal die verhouding precies zijn?

Op het vlak van interregionale mobiliteit is er de versterkte samenwerkingsovereenkomst met Actiris. Met le Forem zijn daarover besprekingen bezig. Het probleem is echter vaak de sanctionering. Het is nodig dat er met federale niveau afspraken worden gemaakt over de interpretatie van 'passende dienstbetrekking', zodat de toepassing overal dezelfde is. Plant de minister een initiatief om tot een eenvormige toepassing te komen?

De knelpuntpremie is een goed initiatief, maar er moet voor worden gezorgd dat iemand die een knelpuntopleiding volgt daarna ook een knelpuntvacature invult. Er moet dus een link zijn tussen het krijgen van de premie en het aannemen van een knelpuntjob. Zal die link worden gelegd?

In 2021 werden er drie intersectorale adviseurs aangenomen bij de SERV, die zich respectievelijk zouden bezighouden met non-discriminatie en inclusie, met competenties en levenslang leren en met werkbaar werk en jobmobiliteit. Wat heeft de inzet van die adviseurs concreet opgeleverd? Tot wanneer loopt hun opdracht?

Inzake Sociale Economie vindt Tom Ongena het goed dat de uitrol van het individueel maatwerk kan beginnen. Hij is ook zeer tevreden dat er in een terugvalpositie wordt voorzien voor wie vanuit het collectief maatwerk doorstroomt naar een individueel traject. Hoe zal die precies worden geconcipeerd? De doorstroom is zeer belangrijk, maar hoe zal ervoor worden gezorgd dat hij ook effectief is? Het is geweten dat de sector daar weinig prioriteit aan geeft, temeer omdat een aantal maatwerkbedrijven daarmee hun betere krachten zien vertrekken. Dat zal dus goed moeten worden opgevolgd.

De sector van de sociale economie heeft een probleem van vergrijzing. Er komen ook te weinig mensen met een migratieachtergrond terecht in de sector. Blijkbaar blijft de drempel groot. Wordt dat gemonitord? Wil de minister bekijken of er extra maatregelen nodig zijn om ook mensen met een migratieachtergrond gemakkelijker de weg naar de sociale economie te doen vinden?

De Open Vld-fractie vindt het belangrijk dat er meer ruimte zou komen voor ondernemerschap in de sociale economie. Het is jammer dat er daarover niets in de BBT staat, want het is belangrijk om sociale-economiebedrijven meer armslag te geven, om ze minder kwetsbaar en afhankelijk van allerlei subsidiestromen te maken. Ook de sector zelf is daar vragende partij voor. Kan de minister iets ondernemen op dat vlak?

1.3. Tussenkomen van de Groenfractie

Björn Rzoska haalt enkele focuspunten aan die de Groenfractie ook al de afgelopen jaren benadrukte. In de BTT staan heel vaak intenties die kamerbreed worden onderschreven, maar het is nodig om meer concrete doelen te stellen, vindt de fractie.

Iedereen steunt het doel van een werkzaamheidsgraad van 80 procent, maar de kwaliteit van de loopbaan is voor Groen minstens even belangrijk. Het heeft weinig zin om enerzijds te mikken op 80 procent als anderzijds 235.000 mensen langdurig ziek zijn. Dat ondergraaft het beleid en is een signaal dat de arbeidsmarkt voor heel wat mensen niet gezond is. De minister heeft het bij de eerste strategische doelstelling over de re-integratie van langdurig zieken en bij de derde strategische doelstelling over werkbaar werk. Iedereen is het erover eens dat er geen 'one size fits all'-beleid voor langdurig zieken mogelijk is. De noden en vragen verschillen. Er zijn verschillen qua tempo waartegen men opnieuw aan de slag kan. Met welk percentage wil de minister het aantal van 235.000 langdurig zieken in het laatste deel van de regeerperiode verminderen? Op welke doelstelling mag hij worden afgerekend?

Voor Groen is het beste reactiveringsbeleid een preventief beleid. De minister verwijst naar het actieplan voor werkbaar werk en het feit dat men nu nieuwe inzichten wil verwerven. Dat is op zich goed voor de duurzaamheid van de arbeidsmarkt, maar het probleem is vandaag heel groot. Het is de overtuiging van de Groenfractie dat bij het uitblijven van doortastend beleid het aantal langdurig zieken niet zal afnemen, integendeel. Denkt de minister dat er vandaag een voldoende duidelijk overzicht is van alle problemen en uitdagingen inzake het langdurig uitvallen op de arbeidsmarkt om daar met het beleid een succesvol antwoord op te bieden? Bieden de vandaag genomen maatregelen een voldoende antwoord, zowel voor de 235.000 mensen die zijn uitgevallen als voor hen die daarbovenop aangeven het moeilijk te hebben op de arbeidsmarkt?

De minister had het specifiek over de 60-plussers. Hoeveel van die 60-plussers wil hij bemiddelen en activeren? Wat is de concrete doelstelling? Oudere werknemers zijn volgens Björn Rzoska het meest kwetsbaar voor discriminatie op de arbeidsmarkt. De kans is groot dat ze op een muur van weerstand botsen als ze volop naar werk willen zoeken. Hoe wil de minister daar iets aan doen? Kijkt hij enkel naar de sectorconvenanten, of is het de bedoeling om breder te gaan?

Levenslang leren is sinds enkele jaren het mantra van alle ministers van Werk. De Groenfractie is het er helemaal mee eens dat men ervoor moet zorgen dat mensen wendbaar zijn, groeimogelijkheden krijgen en zich kunnen blijven ontwikkelen, maar dat realiseren is helaas soms veel moeilijker. In de tweede strategische doelstelling heeft de minister het over een betere afstemming tussen werk en gezin. Welke concrete maatregelen ziet hij? Welke targets hoopt hij te bereiken? Wat is volgens hem op dit moment de grootste uitdaging op het vlak van levenslang leren en wat moet er gebeuren om hier snel verandering in te krijgen? Er zal in 2023 meer worden ingezet op opleiding. Is het grootste probleem vandaag dat men op de Vlaamse arbeidsmarkt nog onvoldoende beseft hoe belangrijk opleiding en levenslang leren is, of scheelt er ook iets met de tools die voorhanden zijn?

1.4. Tussenkomen van de N-VA-fractie

Tussenkomen van Axel Ronse

Axel Ronse stelt dat de ambitie van de werkzaamheidsgraad van 80 procent kamerbreed wordt gedeeld. Die is ook de rode draad in het Vlaamse regeerakkoord. Denkt de minister dat men dat doel zal kunnen halen?

In Zuid-West-Vlaanderen hebben een aantal bedrijven, vooral textielbedrijven, al heel wat werknemers tijdelijk werkloos gemaakt. Dat zijn profielen die zeer geëerd zijn op de arbeidsmarkt. Zij moeten zich nu verplicht bij VDAB inschrijven na drie maanden. Is VDAB echt klaar om die mensen goed op te leiden en hen

tijdelijk naar andere sectoren en bedrijven toe te leiden? Het lid verwijst in dat verband naar de mogelijkheid van het delen van werknemers door werkgevers-groeperingen. Dat kan echter maar tot vijftig werknemers. Hoe staat het daarmee?

Dan is er de noodzakelijke mentaliteitswijziging. Men moet niet zozeer kijken naar het statuut van mensen, maar vooral naar het feit dat ze inactief zijn en naar hun potentieel om terug te keren naar de arbeidsmarkt. De raad van bestuur van VDAB kreeg de opdracht om per prioritaire doelgroep een actieplan op te maken: voor leefloongerechtigden, mensen die met pensioen zijn en niet-uitkeringsgerechtigde huismannen- of vrouwen. Hoe ver staan die actieplannen?

VDAB, het RIZIV en de ziekenfondsen streven naar tienduizend trajecten. Hoe zal die toeleiding concreet verlopen? Welke maatregelen zullen worden genomen om ervoor te zorgen dat die mensen succesvol naar werk uitstromen?

VDAB werkt een juridische basis uit om als arbeidsongeschikt erkende burgers aan te spreken. Wat zijn de juridische drempels en hoe zullen die worden weggewerkt? Hoe staat het met het pilootproject waarin aan burgers die minstens een jaar als arbeidsongeschikt erkend zijn en zich rechtstreeks bij VDAB aanmelden, toch met een dienstverlening wordt aangeboden?

VDAB organiseert in het voorjaar van 2023 een rondetafelconferentie over arbeidsmarktwerking en arbeidsmarktbeleid ten aanzien van 60-plussers. Wat is de finaliteit daarvan? Hoe zullen de partners daarvoor worden uitgenodigd?

Axel Ronse informeert verder naar de stand van zaken van de hervorming van de doelgroepenkorting, waarbij niet meer wordt gekeken naar de kenmerken van een persoon, maar louter naar de afstand tot de arbeidsmarkt. Hoe zal die afstand worden gemeten?

Wat is de stand van zaken van het omvormen en uitbreiden van de aanwervingsincentive naar een RSZ-korting, zoals overeengekomen in het VESOC-akkoord? De nieuwe korting zou in werking treden in het najaar van 2023. De doelgroepenvermindering wordt ook gekoppeld aan jobcoaching, die vanaf begin 2023 start. Hoe wordt de inwerkingtreding van de RSZ-korting gekoppeld aan die jobcoaching? Op welke manier wordt een graduele tewerkstelling ook daadwerkelijk vertaald in de RSZ-korting? Voor sommige werknemers met een heel grote afstand tot de arbeidsmarkt is een voltijdse betrekking niet altijd evident. Een werkgever die twee deeltijdse werknemers tewerkstelt, heeft doorgaans met hogere kosten te kampen dan indien hij één vte zou tewerkstellen. Kan men daar op een of andere manier aan tegemoetkomen?

Zijn de lokale besturen klaar om vanaf 1 januari 2023 met de gemeenschapsdienst van start te gaan? Komt er een campagne om hen te motiveren om dat instrument ook te gebruiken? Hoe zal wijk-werken worden versterkt en gepositioneerd ten aanzien van de gemeenschapsdienst, samen met lokale besturen en sociale partners? Wat is de timing van die oefening? Axel Ronse vindt de angst van sommigen dat de gemeenschapsdienst het wijk-werken zou verdringen onterecht. Is die vrees al getemperd?

De samenwerking met le Forem en Actiris wordt versterkt op regionaal en lokaal niveau, met een projectmatige aanpak van specifieke knelpuntberoepen. Hoe wordt dat gerealiseerd op een manier dat Vlaanderen eindelijk Waalse en Brusselse werknemers mag verwelkomen in zijn bedrijven?

De actieplannen van de sectoren inzake discriminatie komen op kruissnelheid, stelt het lid vast. Er werd een onafhankelijk academisch monitoringsysteem ontwikkeld. In 2022 of 2023 zou die monitoring afgerond zijn. Wanneer zullen de resultaten er zijn? Hoe wordt dat meegenomen in de nieuwe generatie sectorconvenanten?

Wanneer wordt het gebruik van digitale dienstencheques opgekrikt? Betekent dit dan dat de fysieke cheques worden afgeschaft? Hoe wordt het nieuwe digitale systeem uitgebouwd? Zal dat een meer gebruiksvriendelijke oplossing zijn voor de digitaal minder onderlegde gebruiker? Axel Ronse wil ook weten wanneer de volgende monitoring en het prognosemodel van de rendabiliteit van de dienstenchequesector worden opgeleverd, wat hij zeer belangrijk vindt.

Het lid gelooft sterk in het instrument van de werkbaarheidscheques. Hoe wordt dit instrument geëvalueerd? Welke concrete resultaten worden daarmee geboekt? De werkbaarheidscheque wordt relatief weinig gebruikt. Hoe kan dat worden bijgestuurd?

Axel Ronse stelt vervolgens vragen over de werking van VDAB. Wat is de stand van zaken met betrekking tot het efficiënt bijsturen van de contactstrategie?

De N-VA-fractie is zeer geïnteresseerd in de conclusies van het evaluatieonderzoek naar de dienstverlening aan langdurig werkzoekenden en de tender Integrale Begeleiding Plus.

Bij de nieuwe werkvorm GLOW wordt een lerend netwerk opgericht om te voorkomen dat de verruimde doelgroep zou leiden tot een verdringing van personen met een handicap. Hoe wordt dat opgevolgd? Worden er knipperlichten ingebouwd om verdringing tegen te gaan?

Als VDAB een beroep doet op gespecialiseerde partners, dan volgt de dienst dat op als 'vertrouwde gids' ('trusted advisor') en behoudt de VDAB-bemiddelaar het overzicht. Hoe volgt VDAB de trajecten van die partners op, onder meer wat betreft kwaliteit? Hoe verloopt de samenwerking en afstemming? Is er sprake van één tool die wordt gehanteerd? Heeft VDAB steeds toegang tot het dossier? Hoe wordt dat accuraat ingevuld?

VDAB engageert zich tot het verbeteren van de face-to-facedienstverlening aan werkgevers. Axel Ronse verneemt van sommige werkgevers dat ze niet langer vacatures doorgeven aan VDAB omdat ze wat gedesillusioneerd zijn. Hoe zal VDAB hun vertrouwen terugwinnen? Hoe worden de werkgevers gestimuleerd om sollicitatiefeedback te geven? Schijnsollicitaties moeten immers zeker worden gemeld, vindt het lid.

De transmissieprocedure werd hervormd. In welke mate is die hervorming afgerond en staat de aanpak op punt?

In 2021 trokken medewerkers van VDAB aan de alarmbel. Dat ging dan over het budget en het ziekteverzuim. Hoe gaat men daar verder mee om? Kan dat worden geobjectiveerd?

Dan is er de vraag van VDAB om in een aantal gemeenten toch opnieuw een contactpunt te organiseren om dienstverlening fysiek aan te bieden. Op welke basis zal worden bepaald welk lokaal bestuur een fysiek contactpunt krijgt? In dat verband zijn er ook de samenwerkingsovereenkomsten met de lokale besturen. Werp die hun vruchten af?

VDAB kiest er voor om de regiefunctie en de samenwerking met gespecialiseerde partners te versterken. Betekent dit dat er nog meer zal worden uitbesteed?

Vervolgens gaat Axel Ronse in op het asymmetrisch arbeidsmarktbeleid. Wat is de stand van zaken met betrekking tot de interfederale werkgelegenheidsconferenties? Hoe wordt Vlaanderen daarbij betrokken? Mag minister Jo Brouns daar ook een rol in spelen? De minister herhaalde zijn oproep aan federaal minister Pierre-Yves Dermagne voor een asymmetrisch beleid. In 2023 zouden de gesprekken nieuw leven worden ingeblazen. Wat verwacht hij daarvan?

Wat is de impact van de beslissingen van de federale overheid over het tijdskrediet? In welke mate zullen federale beperkingen daarop de Vlaamse aanmoedigingspremie beperken?

Ook de minister zal een nieuwe werkgelegenheidsconferentie organiseren. Wat zal het thema zijn en wat wil de minister bereiken?

Axel Ronse verwijst naar de recente actuele vragen over het versterken van het activeringsbeleid en de aanklappende aanpak door VDAB (*Actuele vragen* VI.Parl. 2022-23, nr. 92 en 99). Hij vindt het niet kunnen dat een vakbond tegelijk VDAB bestuurt en sessies organiseert over hoe mensen hun werkloosheidsuitkering kunnen behouden. Dat is volgens het lid in tegenstrijd, zeker ook gelet op het verdienmodel van vakbonden, die meer worden betaald naarmate ze meer werkloosheidsuitkeringen uitkeren. Dat betekent niet dat werkgevers- en werknemersorganisaties niet mogen participeren aan de governance van VDAB, maar het lid is ervan overtuigd dat de grote handicap voor een kortdurend en doeltreffend VDAB-beleid het feit is dat de dienst hoofdzakelijk door die organisaties wordt bestuurd. Hij blijft vragen dat men dat taboe zou laten vallen. Met de aanduiding van een nieuwe voorzitter van de raad van bestuur is er alleszins een goede stap gezet. De aansturing van VDAB, zeker als het gaat over activering en sanctionering, moet volgens Axel Ronse op een zuivere manier gebeuren, zonder tegenstrijdige belangen.

Tussenkomen van Maaike De Vreese

Maaike De Vreese stelt vragen over arbeidsmigratie. De minister stelde terecht dat Vlaanderen in de eerste plaats eigen werkzoekenden en niet-beroepsactieven moet overtuigen om aan de slag te gaan. Pas als dat niet lukt, kan het naar de andere gewesten kijken, en vervolgens naar het buitenland. Dat is het principe van de concentrische cirkels, waarvan de toepassing duidelijk in het Vlaamse regeerakkoord is afgesproken. West-Vlaamse werkgevers vragen zich af hoe het mogelijk is dat ze in hun bedrijven wel mensen die 2000 kilometer ver wonen aan de slag krijgen, maar niet de werkzoekenden die 50 kilometer verder wonen.

Op 1 maart 2022 ging het hertekende inburgeringsbeleid van start. Het uitgangspunt is dat elke inburgeraar op beroepsactieve leeftijd een arbeidsperspectief heeft op korte en lange termijn. Aan de geïntegreerde intake tussen AgII en VDAB wordt via proeftuinen vormgegeven. De bedoeling is om die in 2023 te evalueren en op basis daarvan de samenwerking tussen VDAB, AgII, Atlas en IN-Gent vorm te geven. Kan de minister daar meer informatie over geven? Wat zijn de aandachtspunten ter zake?

Het lid leest in de BBT dat de samenwerking tussen VDAB en Fedasil zal worden versterkt en geïntensiveerd om de talenten en competenties van asielzoekers te valideren en te versterken en hun toegang tot de arbeidsmarkt te verhogen. Hoe wordt de samenwerking nu geëvalueerd? Wat zijn de aandachtspunten? Het lid

herhaalt haar standpunt dat de minister en VDAB prioritair die mensen moeten activeren waarvan ze weten dat ze in België zullen blijven. Federaal moet staatssecretaris Nicole de Moor inzetten op heel korte procedures, zodat VDAB zijn tijd en energie kan besteden aan mensen die langdurig op de Vlaamse arbeidsmarkt kunnen worden tewerkgesteld. In de Vlaamse Regering is men het erover eens geworden dat het integratie- en inburgeringsbeleid en het beleid qua tewerkstelling heel specifiek op de blijvers moeten worden gericht. Asielzoekers behoren niet langer tot de doelgroep van het inburgeringsbeleid. Dat lijkt tegenstrijdig met wat in de BBT staat over asielzoekers. Er is volgens Maaïke De Vreese nog heel wat werk te verrichten, bijvoorbeeld om de tijdelijk ontheemden uit Oekraïne tewerk te stellen. Ze vraagt aan minister Jo Brouns om de aanpak in Denemarken, waar de lokale besturen nog veel meer worden betrokken bij dit beleid, van naderbij te bekijken, samen met minister van Inburgering Bart Somers.

Naar aanleiding van de Oekraïne-crisis werd een economische taskforce opgericht, die geregeld overleg organiseert tussen ondernemersorganisaties, sectoren, VLAIO en FIT. Wat zijn de resultaten van die taskforce? Wat is de frequentie van het overleg?

Sinds 1 januari 2019 wordt er gewerkt met de 'single permit'. Vlaanderen is verantwoordelijk voor het eerste deel van die gewijzigde procedure. De veiligheidscheck wordt gedaan door de federale overheid. Het verbaast het lid dat ze geen zicht meer krijgt op de doorlooptijd van de federale component. Bij het begin van de regeerperiode kon minister Hilde Crevits daar wel informatie over geven. Die informatie is voor de minister en het Vlaams Parlement zeer belangrijk om een zicht te hebben op het geheel. Minister Hilde Crevits wilde ernaar streven om de Vlaamse component te beperken tot één maand, maar daarna komt er natuurlijk nog het federale deel van de procedure. Maaïke De Vreese vindt dat voor beide procedures moet worden gestreefd naar een maand. De gemiddelde doorlooptijd is te lang en vormt daardoor een drempel. Welke acties zal de minister ondernemen om de doorlooptijden te verkorten? Wat zijn de stand van zaken en de verdere timing met betrekking tot het elektronische platform Working in Belgium? De regelgeving met betrekking tot de bluecard zou tegen eind 2023 worden aangepast. Wat is de stand van zaken?

Hoe ver staat de minister met zijn studiewerk over het erkend ondernemerschap? Het lid verwijst naar het Nederlandse voorbeeld met betrekking tot het inkorten van de procedures voor erkende referenten.

In de BBT staat dat de inning van de aanvragen van beroepskaarten in het vervolg rechtstreeks door het Departement WSE zal worden gedaan, dus niet meer via de ondernemingsloketten. Is dat een loutere efficiëntiemaatregel?

Maaïke De Vreese gaat vervolgens in op het levenslang leren. De uitdagingen zijn bekend: slechts een op de tien Vlamingen doet aan levenslang leren. In vergelijking met het buitenland is dat ver onder het gemiddelde. Het is ook onder de eigen doelstelling. Levenslang leren wordt naar voren geschoven als maatregel om de weerbaarheid van werknemers en werkzoekenden te verhogen en hun positie op de arbeidsmarkt te versterken. De verwachtingen over het Partnerschap Levenslang Leren zijn hooggespannen. Het is niet eenvoudig om de zin in leren aan te wakkeren. Gedrag is nu eenmaal moeilijk te veranderen. Dat betekent echter niet dat men niets kan doen. Er zijn tal van initiatieven in Vlaanderen om dat te proberen. Hoe worden die aan elkaar gekoppeld? Hoe evalueert de minister het Partnerschap Levenslang Leren? Welke concrete initiatieven vloeien voort uit het partnerschap? Welke initiatieven zullen prioritair worden aangepakt?

VDAB bereidt de uitrol van een digitaal opleidingsplatform voor. Wat is de timing? Hoe verhoudt dat zich tot de andere projecten rond levenslang leren, zoals de leer- en loopbaanrekening, de competentiecheck, het onlineplatform enzovoort? Leren doet men niet alleen op de schoolbanken, maar ook op de werkvloer. Het duaal leren in het secundair onderwijs, en nu ook in het volwassenenonderwijs, staat voor een wisselwerking tussen leren op school en werken in een onderneming. Hoe verloopt het duaal leren in het volwassenenonderwijs? Wat betekent de vereenvoudiging van de incentives in het kader van het werkpleklernen concreet? Hoe wordt de sector betrokken bij die hervorming?

Wat de sociale economie betreft, kijkt iedereen uit naar de lancering van het individueel maatwerk. Voor die sector wordt dat de grote hervorming van deze regeerperiode. De Vlaamse Regering heeft de tijd genomen om de diverse instrumenten zoals VOP, SINE en LDE en de maatwerkafdelingen onder te brengen binnen het individueel maatwerk. Zijn alle partners klaar om van start te gaan met individueel maatwerk? Wat betekent de inkanteling van de voornoemde maatregelen in het individueel maatwerk voor de personeelsinzet? Zijn er op dat vlak al simulaties gemaakt? Hoe kijkt de sector daar zelf naar?

Hoe zal Vlaanderen druk zetten bij de federale overheid om voor de uitkeringsgerechtigde werklozen die herhaaldelijk het advies Welzijn krijgen, in een ander statuut buiten de werkloosheid te voorzien?

De BBT vermeldt dat in 2023 een tekort aan middelen wordt verwacht voor het collectief maatwerk door een hogere invulling binnen het toegekende contingent. Hoe verklaart de minister dat?

De sectorconvenanten zijn belangrijk voor een werkgelegenheidsbeleid op sector-niveau, stelt Maaïke De Vreese. Welke nieuwe accenten worden gelegd in de nieuwe generatie sectorconvenanten? De BBT geeft aan dat de looptijd wordt flexibiliseerd. Wat betekent dat concreet? Betekent dit dat de nieuwe generatie sectorconvenanten voor een langere periode kunnen worden gesloten? Wat zijn de timing en het plan van aanpak voor de evaluatie en de onderhandelingen over de nieuwe sectorconvenanten? Er wordt ook in meer middelen voorzien voor een hogere bijdrage per sectorconsulent en voor een toename van het aantal sectorconsulenten van 132 naar 150. Hoe zullen die extra sectorconsulenten worden toegekend?

Mensen met digitale en STEM-competenties zijn hard nodig op de arbeidsmarkt. De STEM-agenda 2030 zet verder in op een hogere instroom in STEM-opleidingen en -loopbanen en op het versterken van STEM-competenties in de ruime samenleving. Vlaanderen krijgt financiële ondersteuning van de Europese Commissie voor een Green Skills Roadmap. Die moet leiden tot een strategie en implementatie met betrekking tot groene jobs en vaardigheden. Verloopt het opstellen van de roadmap volgens schema? Hoe wordt dit initiatief toegevoegd aan de initiatieven rond competentiedenken en competentiechecks?

ESF Vlaanderen werd omgevormd tot Europa WSE. Het voorziet in middelen voor projecten om de werkzaamheid te verhogen en de Vlaamse arbeidsmarkt te stimuleren en te versterken. De Europese Commissie zal het nieuwe ESF-programma 2021-2027 in het vierde kwartaal van 2022 en het eerste kwartaal van 2023 goedkeuren. Nadien kan het programma effectief van start gaan. Wat is de stand van zaken? Wanneer wordt de goedkeuring verwacht en welke voorbereidingen worden getroffen om van start te gaan?

1.5. Tussenkost van de Vlaams Belangfractie

Ilse Malfroot stelt dat de bedoeling van het resultaatgericht activeringsbeleid het aan het werk zetten van de 700.000 niet-beroepsactieven in Vlaanderen is. De lokale besturen worden daarbij betrokken, maar worden zij ook versterkt? Voor de lokale besturen is dit immers een bijkomende taak.

Het lid leest verder in de BBT dat competenties in de kinderopvang broodnodig zijn en dat er ESF-trajecten worden uitgeschreven om de tekorten in de kinderopvang op te vangen. Wat houden die trajecten in? Welke doelgroepen beoogt men met deze trajecten?

De minister zegt te zullen voorzien in een extra aanbod aan opleidingen om meer mensen te doen instromen in de kinderopvang. Het lid vernam in een CVO dat er anomalieën zouden zijn tussen de door VDAB erkende knelpuntberoepen en de opleidingen die volgens het decreet vallen onder de coëfficiënt voor de studiegebieden met een structureel knelpuntkarakter. Omdat de decretale voorbereiding heel lang duurt, gaat er kostbare tijd verloren, terwijl de kinderopvang nu een groot probleem heeft. Is de minister zich bewust van die anomalieën? Zal hij zorgen voor een snellere bekrachtiging door de Vlaamse Regering, zodat dat talent binnen de kinderopvang niet verloren gaat.

Het beleid zet in op de re-integratie van langdurig zieken. Iedereen weet dat het voor hen heel moeilijk is om werk te vinden dat aangepast is aan hun mogelijkheden. Over de re-integratie wordt al lang gesproken. *Ilse Malfroot* vraagt zich af in welke mate de Vlaamse overheid zelf het goede voorbeeld geeft op dat vlak. Hoe pakt ze dat aan? Welke resultaten worden zo geboekt? Hoe gaat de Vlaamse overheid het probleem van de vervroegde oppensioenstelling van benoemde ambtenaren oplossen? Ambtenaren worden vervroegd op pensioen gesteld wanneer hun ziekteperioden op zijn. Het is net op dat punt dat de overheid het goede voorbeeld moet geven, en ze slaagt daar niet in.

Ilse Malfroot vernam dat een persoon die een knelpuntopleiding volgt niet mag solliciteren voor een job die niet onder de opleiding valt, dus ook niet voor een job waarvoor hij of zij eerder was geschoold. Het lid vindt dat vreemd. Kan de minister de argumenten daarvoor en de hierover binnen VDAB gemaakte afspraken toelichten?

Het stelsel van de gemeenschapsdienst is goedgekeurd, maar hoe ver staat het met de concrete uitwerking?

Voorziet VDAB ook in de uitrol van diverse acties onder de pijlers van het talenplan Vijf voor Taal? Daarover bleef de minister vrij vaag. Wat is het budget voor het actieplan, opgesplitst per pijler? VDAB plant ook de uitrol van een meer genuanceerde taalinschatting en een aanpassing van de monitoring, van vier naar zes niveaus. Hoe zal dat in de praktijk gebeuren?

Werkgevers zeggen dat ze alleen hun vacatures op de VDAB-website plaatsen en dat er voor de rest geen rechtstreeks overleg is tussen hen en VDAB. Wat zal de minister doen om toch te zorgen voor een betere communicatie, zodat elke werkgever weet waarop hij een beroep kan doen en wat de werkwijze is?

Welke budgetten trekt de minister uit voor het aantrekken van buitenlands talent? Wat verwacht hij daarvan?

Er zouden ook extra krachten komen voor de Vlaamse Sociale Inspectie. Over hoeveel sociale inspecteurs gaat het?

Tot slot wil Ilse Malfroot weten wat de minister verwacht van het monitoringtraject met betrekking tot antidiscriminatie. Wat is het verdere traject als die monitoringonderzoeken eenmaal zijn afgerond? Wat is de timing?

1.6. Tussenkost van de Vooruitfractie

Caroline Gennez stelt dat de evaluatie van de tender Integrale Begeleiding Plus ook de Vooruitfractie ten zeerste interesseert. De groep langdurig werkzoekenden blijft immers de grootste uitdaging voor het beleid. Het gaat om mensen die vaak wel willen werken, maar niet altijd kunnen werken. Vaak is er een welzijnsproblematiek en motivatie is misschien ook een factor. Het gaat om een heel grote groep: een derde van alle Vlaamse werkzoekenden. Uit het antwoord op schriftelijke vragen blijkt dat er onvoldoende zicht is op wat VDAB in het voortraject met die werkzoekenden heeft gedaan, dus in de eerste twee jaar vooraleer ze langdurig werkzoekend zijn geworden. Het lid vindt dat een gemiste kans. Men mag niet wachten tot het zover is en zou veel meer aanklampend moeten werken. Het is volgens het lid dan ook niet fair dat men aan het einde van de rit aan een langdurig werkzoekende zou zeggen dat hij bijvoorbeeld gemeenschapsdienst moet doen voor 1,3 euro per uur. De Vlaamse overheid mag van iedere werkloze vragen dat hij werkt als hij kan werken, en mag wie niet wil werken sanctioneren, maar het is ook haar opdracht om aanklampend in een passend aanbod en een passend traject te voorzien. Daar schort het blijkbaar toch nog altijd. Hoe kan VDAB die eerste twee jaar beter in kaart brengen? Wordt daaraan gewerkt? Dat is wellicht ook gelinkt aan de evaluatie van de tender. Wanneer verwacht de minister de resultaten van die evaluatie?

De Vooruitfractie is, gezien het voorgaande, een groot voorstander van een doelgroepenkorting voor langdurig werkzoekenden. Die bestond vroeger, maar werd afgeschaft door de huidige regeringspartijen. Nu wordt die opnieuw ingevoerd, wat het lid een goede zaak vindt, ook omdat ze wordt gecombineerd met jobcoaching. Gelet op de doelgroep is intensieve begeleiding de sleutel voor een succesvolle en duurzame toeleiding naar werk. Komt er een structureel budget voor de jobcoaches? Aangezien het over 60.000 langdurig werkzoekenden gaat, zullen er immers heel wat coaches nodig zijn. Over hoeveel trajecten gaat het? Op hoeveel jobcoachingacties mikt de minister in de toekomst?

In het verleden is gebleken dat de doelgroepenkortingen niet allemaal even effectief waren. Heeft de minister een zicht op de regelgeving en de evaluatie wat de RSZ-korting betreft? Zal die gelijk zijn voor niet-actieven en werkzoekenden? Is er een leeftijdsgrens? Wordt er rekening gehouden met het kader voor progressieve werkherleving voor langdurig zieken?

De minister wees erop dat er voor loopbaanonderbreking dit jaar 1,1 miljoen euro minder moet worden uitgetrokken. De Vooruitfractie is van mening dat de systemen van de aanmoedigingspremies en de verlofstelsels op elkaar moeten worden afgestemd en gelijkgeschakeld. Wie instapt in een federaal verlofstelsel zou van Vlaanderen automatisch een aanmoedigingspremie moeten krijgen, zodat de thematische verlopen en tijdskredieten ook voor mensen die minder verdienen voldoende financieel lonend worden. Iedereen geeft aan dit logisch te vinden, maar het gebeurt niet. Vindt de minister dit zinvol?

Axel Ronse ging ervan uit dat de lokale besturen helemaal klaar voor zijn voor de gemeenschapsdienst, maar volgens de informatie van Caroline Gennez weten de besturen niet goed waar ze aan toe zijn, wat de bedreiging voor wijk-werken wordt

en hoe het zit met de GLOW-tender. Men wil al op 1 januari 2023 starten, maar toch zijn er nog veel onduidelijkheden bij vele lokale besturen. Over hoeveel trajecten en medewerkers zal het gaan? Werkt de minister samen met de lokale besturen en zo ja, met dewelke? Komt er voor wie gemeenschapsdienst moet doen een overzicht van de activiteiten die ze mogelijk moeten verrichten? De Vooruitfractie blijft een koele minnaar van gemeenschapsdienst, maar zal met interesse volgen wat die voor veel langdurig werkzoekenden in de praktijk zal betekenen.

Het wegvallen van de SINE-premie voor de kleine dienstenchequebedrijven kwam in deze commissie al aan bod (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2022-23, nr. 16, 43, 65, 66 en 109). Alleen de begeleidingspremie zou blijven bestaan. Uit een schriftelijk antwoord van de minister blijkt dat 732 mensen die actief zijn in de dienstenchequesector vandaag nog een SINE-premie krijgen. Dat is een kleine groep in het licht van het grote budget voor de dienstenchequemaatregel. Het zou heel jammer zijn, ook gezien de grote vraag naar huishoudhulpen, om die werknemers duurder te maken voor hun werkgevers. Vaak zijn dat kleine ondernemingen waarvan de rendabiliteit al niet heel groot is. Overweegt de minister om dat bij te passen?

Wat de sociale economie betreft, sluit Caroline Gennez zich aan bij de vragen die al werden gesteld over de uitrol van individueel maatwerk, de impact op de lokale diensteneconomie en de link met SINE. Is er al meer duidelijkheid over hoe het budget voor de lokale aanvullende diensten zal worden verdeeld? De huidige LDE-bedrijven moeten daar een zicht op krijgen om hun activiteiten te kunnen voortzetten.

De begeleiding van doelgroepmedewerkers zal bij individueel maatwerk voornamelijk moeten worden ingekocht door de reguliere bedrijven. Men weet echter vanuit collectief maatwerk dat de maatwerkbedrijven de experts bij uitstek zijn in het aanbieden van die begeleiding. Is het de bedoeling dat die maatwerkbedrijven die expertise aanleveren aan de reguliere bedrijven die werknemers in individueel maatwerk tewerkstellen? Hoe wordt in die begeleiding voorzien? Hoe wordt ze gecontroleerd of geëvalueerd? Is dat een taak voor de Vlaamse Sociale Inspectie, die nu al het collectief maatwerk controleert? Zo ja, krijgt de inspectie dan bijkomende medewerkers? Of hoe wil de minister dat concreet organiseren?

III. Antwoorden van de minister

Minister *Jo Brouns* beantwoordt de mondeling gestelde vragen naar aanleiding van de beleids- en begrotingstoelichting 2023. De antwoorden op de begrotingstechnische vragen over het beleidsdomein WSE, die schriftelijk werden ingediend voorafgaand aan de bespreking, zijn als bijlage bij het verslag opgenomen.

1. Beleidsveld Werk

1.1. ISE Activering

1.1.1. *OD Het activeringsbeleid versterken en elke werkzoekende een aanbod op maat bieden*

Activering

Minister *Jo Brouns* antwoordt op vragen van Robrecht Bothuyne, Axel Ronse en Ilse Malfrout over activering. In uitvoering van het werkgelegenheidsakkoord versnelt VDAB zijn digitale contactstrategie. Dat is al vaak aan bod gekomen in deze commissie en in de plenaire vergadering. Concreet zullen vanaf 1 juli 2023 werkzoekenden die worden ingeschat als niet-zelfredzaam, al in de derde week na inschrijving worden gebeld door VDAB. Dat is een versnelling met drie weken ten

opzichte van de huidige situatie. Door die wijziging zal de VDAB-servicelijn ongeveer tweeduizend inschattingsgesprekken meer doen dan vandaag en klanten sneller doorverwijzen naar persoonlijke dienstverlening indien nodig. Het eerste gesprek met een sectoraal bemiddelaar zal altijd fysiek zijn. Er zullen dus wel meer medewerkers moeten worden ingezet in de beginfase van het proces. In 2023 en 2024 zal in die capaciteit worden voorzien met de toegezegde extra middelen in het kader van het werkgelegenheidsakkoord. Na afloop van die periode zal dat worden geëvalueerd.

De lokale besturen zullen beter worden gevoed met data, wat de minister een heel belangrijk aandachtspunt vindt. Bij de werkgelegenheidsconferentie die de minister in 2023 organiseert met de sociale partners, zal ook heel sterk de focus liggen op de rol van lokale besturen en hun samenwerking met VDAB. De minister heeft altijd heel sterk geloofd dat daar nog erg veel kansen liggen voor het activeren van werkzoekenden en niet-beroepsactieven.

Tom Ongena stelde een vraag over de bereikbaarheid van VDAB-contactpunten. Ook dat vindt minister dat een heel belangrijk aandachtspunt: hoe organiseert men zich in deze digitale tijden zo efficiënt mogelijk? De nabijheidsstrategie gaat uit van de bereikbaarheid van VDAB en de mate waarin vestigingen in eigen beheer noodzakelijk zijn. Die nabijheid wordt gedefinieerd in termen van maximaal 20 kilometer of een uur verplaatsingstijd met het openbaar vervoer tot een VDAB-contactpunt. Voor kleinere contactpunten wordt vanuit efficiëntieoverwegingen maximaal gekeken naar inhuizingen bij partners, zoals lokale besturen. De samenwerkingsovereenkomsten met lokale besturen kunnen daarvoor inderdaad een goed instrument zijn. De minister benadrukt dat hij die kans echt wel wil grijpen. Bij zijn eerste ontmoeting met de raad van bestuur heeft hij heel duidelijk gevraagd dat VDAB met een heel gericht actieplan voor de niet-beroepsactieven zou komen, per deelgroep. Hij verwacht antwoorden daarop tijdens de raad van bestuur van december 2022. Hij ziet alvast verschillende mogelijke proeftuinen per deelgroep, zoals mensen met een leefloon en langdurig zieken. Het spreekt voor zich dat de lokale besturen daarin telkens een cruciale rol zullen spelen.

Axel Ronse had een vraag over de VDAB-bemiddelaar en hoe VDAB de trajecten bij de partners opvolgt. Wanneer de bemiddelaar bij het inschatten van de klant vaststelt dat de klant een intensieve begeleiding nodig heeft, wordt de klant overgedragen naar bemiddeling door de partner. De partner wordt dan eigenaar van het verdere bemiddelings- en begeleidingsproces. Tegelijkertijd wordt de bemiddelaar die de klant heeft toegeleid naar de partner de vertrouwde gids van de klant. Zowel de partner als de VDAB-bemiddelaar blijft zichtbaar in het dossier van de klant, zowel voor de klant zelf als voor de partner-bemiddelaar. Op die manier kan de VDAB-bemiddelaar snel en efficiënt reageren op vragen van zowel klant als partner.

Het werk van de partner wordt opgevolgd volgens de principes van het nieuwe kwaliteitskader. Als de kwaliteit van het werk van de partner onvoldoende blijkt, wordt deze daarop aangesproken. Wanneer verbeteringen uitblijven, kan een ingebrekestelling volgen, wat uiteindelijk tot een schorsing van de overeenkomst kan leiden. Het opvolgen van de partner gebeurt aan de hand van rapporteringstools die daarvoor ontwikkeld werden.

De resultaten van de evaluatie van de tender Integrale Begeleiding Plus zullen in de tweede helft van 2023 beschikbaar zijn, omdat de eerste klanten pas begin 2023 klaar zullen zijn met hun trajecten en er uiteraard gewacht moet worden tot er voldoende trajecten zijn afgesloten om een valabele analyse te kunnen maken.

Het onderzoek naar langdurig werkzoekenden zal meer inzicht geven in de samenstelling van de groep langdurig werkzoekenden, detecteren welke drempels

langdurig werkzoekenden ervaren en welke dienstverlening aangewezen is. Dat rapport wordt eveneens in 2023 verwacht. De minister deelt de mening van Caroline Gennez dat het belangrijk is om een goed beeld te krijgen van wat er gebeurt in de periode voor iemand langdurig werkzoekend wordt, zodat daar meer proactief op gewerkt kan worden.

Doelgroepenbeleid

De minister antwoordt vervolgens op vragen van Caroline Gennez en Axel Ronse over het doelgroepenbeleid en de evaluatie van de RSZ- of doelgroepenkortingen. De verschillende evaluatiestudies wezen inderdaad op een beperkte effectiviteit van de maatregel voor bepaalde doelgroepen. Hoe algemener of breder de doelgroep is, hoe minder effectief de maatregel. In uitvoering van het regeerakkoord werd daarom onderzocht welke criteria geschikt zijn om een doelgroepenvermindering op basis van de afstand tot de arbeidsmarkt vorm te geven. Academisch onderzoek beveelt aan om dergelijke maatregelen te concentreren bij mensen met lage lonen, omdat het potentiële effect daar het grootst is. De niet-indexering van de maximale loongrenzen moet in dat licht gezien worden.

Uit onderzoek van VDAB blijkt dat langdurige werkloosheid de best voorspellende factor is om de kans op tewerkstelling te bepalen. Langdurige werkloosheid is zowel het resultaat als de oorzaak van de afstand tot de arbeidsmarkt. Met de nieuwe doelgroepenvermindering zet de Vlaamse Regering in op de afwezigheid van recente, duurzame werkervaring. Ze mikt daarbij op een inwerkingtreding in het laatste kwartaal van 2023.

Doelgroepenverminderingen, dus ook voor ouderen en jongeren, worden door de RSZ pro rata toegepast volgens het tewerkstellingspercentage. Deeltijds werken leidt dus inderdaad tot een gedeeltelijke doelgroepenvermindering. Bij tewerkstellingen van minder dan 27,5 procent van een voltijdse job kent de RSZ echter geen verminderingen toe. Het is dus mogelijk dat wie in het kader van progressieve tewerkstelling slechts beperkte prestaties levert geen doelgroepenvermindering krijgt. De bevoegdheid om dat te veranderen ligt bij de federale overheid.

In het kader van het werkgelegenheidsakkoord is inderdaad afgesproken om de bestaande AWI-premie om te vormen naar een RSZ-korting voor mensen die meer dan twee jaar niet actief waren op de arbeidsmarkt. Dat gaat over 1000 euro per kwartaal. Het voorontwerp van decreet werd op 16 september 2022 een eerste keer principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Het is, zoals al vermeld, de bedoeling om de korting volledig operationeel te hebben tegen het vierde kwartaal van 2023.

De jobcoaching zal worden aangeboden voor die werknemers die recht hebben op een doelgroepenvermindering, maar gaat ook ruimer. De jobcoaches zullen zowel de nieuwe werknemer als de werkgever helpen om tot een duurzame tewerkstelling te komen. De doelgroep bestaat uit alle werknemers die tijdens het eerste jaar van hun tewerkstelling behoefte hebben aan een coach om hun job goed te kunnen doen en te behouden. De behoefte aan extra ondersteuning kan te maken hebben met lichamelijke of psychische problemen, een gebrek aan soft skills of taalvaardigheden of een combinatie daarvan. Uit behoeftepeilingen is gebleken dat ondersteuning van een nieuwe werknemer op de huidige arbeidsmarkt nodig is op verschillende vlakken om de kansen op een duurzame tewerkstelling te verhogen. Het jaarlijks voorziene budget is 4 miljoen euro. Daarmee kunnen ongeveer 2400 jobcoachingstrajecten worden gefinancierd. VDAB sluit hiertoe een raamovereenkomst met de gegunde partners voor een periode van vier jaar.

Jobbonus plus

Voor het antwoord op de vraag van Tom Ongena over de jobbonus plus verwijst de minister naar de schriftelijke antwoorden die als bijlage bij het verslag worden gevoegd.

Competentieversterkende trajecten

Axel Ronse peilde naar de competentieversterkende trajecten, meer specifiek naar de nieuwe werkvorm GLOW. Om verdringing van personen met een handicap te voorkomen, is er volgens de minister in de GLOW-trajecten in een prijsdifferentiatie voorzien. Op basis van bepaalde objectieve criteria, zoals bijvoorbeeld toegekende rechten en adviezen op basis van arbeidsbeperking, krijgen GLOW-partners een hogere vergoeding voor de inspanningen die deze trajecten vragen. Daarnaast wordt voor die categorie ook de uitstroomnorm verlaagd. Binnen het lerend netwerk zal worden geëvalueerd of deze prijsdifferentiatie enerzijds afdoende is en anderzijds gebaseerd is op de juiste criteria. Er is ook een monitoring afgesproken wat de personen met een handicap betreft.

Gemeenschapsdienst

Verschillende leden hadden het over de gemeenschapsdienst. De gemeenschapsdienst is ingebed in de GLOW-tender en gaat dan ook samen met de GLOW-tender van start op 1 januari 2023. De VDAB-bemiddelaar schat aan de hand van de doelgroepcriteria van GLOW in wie toegeleid wordt naar de tender. Klanten die toegeleid worden naar de GLOW-tender starten met een traject werkplekklaren om de afstand tot de arbeidsmarkt te overbruggen. De GLOW-partner schat samen met de klant in of de klant in aanmerking komt voor een laagintensieve werkervaringsstage of gemeenschapsdienst. Belangrijk is dat het moet gaan over een passend traject naar werk. Het wordt dus geen automatisme.

Voor vraag over de objectieven en activiteiten verwijst de minister naar zijn schriftelijk antwoord.

De operationalisering van de gemeenschapsdienst is nu in volle voorbereiding. Begin 2022 zijn naar aanleiding van de goedkeuring van de conceptnota over de gemeenschapsdienst informatiesessies gehouden voor de VVSG en wijk-werkorganisatoren. Er lopen ook gesprekken met de VVSG over de inzet van de impulsfinanciering op basis van REACT-EU-middelen, niet alleen om de inzet van de werkplekken vanuit lokale besturen binnen de gemeenschapsdienst actief te gaan faciliteren, maar ook om de begeleidingstaak van de werkgever, in dit geval het lokale bestuur, op de leerwerkplekken op te nemen. Daarnaast start in december 2022 het lerend netwerk van de GLOW-partners, waarbij gemeenschapsdienst een plaats op de agenda krijgt.

Wat betreft de positionering van gemeenschapsdienst ten opzichte van wijk-werken, is het volgens de minister belangrijk te weten dat de gemeenschapsdienst wordt ingebed in de GLOW-tender en beschouwd wordt als een laagintensieve vorm van een werkervaringsstage. De voornaamste doelstellingen zijn competentieversterking en het opdoen van werkervaring, met een focus op de uitstroom naar werk. Wijk-werken wordt eerder beschouwd als een voortraject waarin klanten opnieuw een eerste stap kunnen zetten richting een vervolgstap naar werk.

In het najaar van 2022 wordt gefocust op de operationalisering van de gemeenschapsdienst, waarbij vooral het opbouwen van de relatie tussen GLOW-partners en lokale besturen cruciaal is. Vanaf 2023 wordt, in samenspraak met de VVSG en wijk-werkorganisatoren, gewerkt aan een plan van aanpak voor de bijsturing en het versterken van wijk-werken.

Werk als een hefboom voor inburgering en integratie

De minister antwoordt op de vragen van Robrecht Bothuyne en Maaike De Vreese over de samenwerking tussen VDAB en Fedasil. Hij bereidt op dit ogenblik samen met staatssecretaris Nicole de Moor een nieuwe samenwerkingsovereenkomst voor tussen Fedasil en VDAB. Ze ondertekenden hiervoor al een engagementsverklaring.

Zowel de minister als de staatssecretaris zijn ervan overtuigd dat asielzoekers er tijdens hun asielaanvraag alle baat bij hebben om te werken. Op die manier doen ze werkervaring op, leren ze nieuwe mensen kennen en, als ze eventueel uitgewezen worden, bouwen ze waardevolle ervaring op die ze ook in het thuisland kunnen gebruiken. Bovendien, zo bleek ook uit onderzoek van Randstad, is er breed maatschappelijk draagvlak voor asielzoekers die werken.

Er bestaat ook een link met het hertekend inburgeringsbeleid. Inburgeraars moeten zich sinds 1 maart 2022 verplicht inschrijven bij VDAB. Hiervoor krijgen ze twee maanden tijd, vanaf het moment waarop hun inburgeringstraject van start gaat. Het is de bedoeling om met de proeftuinen de ondertekening van het inburgeringscontract samen te laten vallen met een inschrijving bij VDAB.

Oekraïense ontheemden

Maaike De Vreese verwees naar de taskforce die werd opgericht naar aanleiding van de Oekraïencrisis en vroeg om de impact van de Oekraïense ontheemden op de werking en capaciteit van VDAB op te volgen. De minister verduidelijkt dat het niet gaat om een specifieke taskforce inzake werkgelegenheid, maar wel om de Vlaamse taskforce die over alle beleidsdomeinen heen de Oekraïencrisis opvolgt. VDAB is binnen die taskforce een volwaardige partner. De taskforce rapporteert aan de Vlaamse Regering.

Talenplan 'Vijf voor taal'

In antwoord op vragen van Ilse Malfroot en Axel Ronse stelt de minister dat er voor het talenplan aanvankelijk in 5 miljoen euro uit de relanceprovisie was voorzien. Intussen wordt het plan echter gefinancierd met recurrente middelen. De pijlers van het talenplan zijn taalinschatting, competentieversterking, werknemers- en werkgeversbenaderingen en digitale innovaties:

- Taalinschatting gebeurt via een officiële taaltest, waarbij ofwel de anderstalige klant zelf zijn taalniveau in zijn klantendossier ingeeft of de bemiddelaar het niveau inschat. Dit gebeurt door alle bemiddelaars op dezelfde manier.
- Bij competentieversterking is het principe om zoveel mogelijk Nederlands te leren op de opleidings- of werkvloer. Indien nodig wordt er lineair gewerkt: eerst Nederlands leren en dan werken. Er is ook een stijging in het aantal IBO's met taalondersteuning.
- Wat werknemers- en werkgeversbenaderingen betreft, werkte VDAB aan een duidelijke en proactieve communicatie ten aanzien van werkgevers, onder andere via een vernieuwde landingspagina.
- Ten slotte werkt VDAB zowel aan digitale modules gekoppeld aan opleiding als aan specifieke producten, zoals de webapplicatie 'Uitsprekend' of participatie aan de FACT-app, het digitaal beeldwoordenboek. Deze ontwikkelingen dragen allemaal bij aan de verwerving van het Nederlands.

Bijna 82 procent van de klanten met taalachterstand kreeg in 2021 een persoonlijke dienstverlening van VDAB. Dit wijst volgens de minister op een goed bereik vanuit VDAB. In 2021 steeg de tewerkstellingsgraad van anderstaligen twaalf

maanden na instroom bij VDAB tot 40,5 procent van anderstalige klanten met weinig kennis van het Nederlands.

1.1.2. OD Al het arbeidspotentieel benutten met een focus op kwetsbare groepen en niet-beroepsactieven

Aanpak van niet-beroepsactieven

Er waren ook vragen van Axel Ronse en Tom Ongena over de algemene krijtlijnen van de aanpak van de niet-beroepsactieven en de outreachende benadering. In dat verband verwees de minister al naar het actieplan per deelgroep dat hij ter zake verwacht van VDAB. De administratie heeft daarnaast zelf een aantal initiatieven en proeftuinen klaarstaan. Er wordt onder andere gedacht aan een samenwerking tussen VDAB, de lokale besturen en de eerstelijnszone inzake langdurig zieken. Wat leefloongerechtigden betreft, wordt onder andere met de stad Antwerpen overlegd voor het opzetten van een proeftuin. Er is dus heel wat potentieel om methodieken te ontwikkelen die op korte termijn winst kunnen opleveren bij deze groepen.

De drempels tot de arbeidsmarkt voor niet-beroepsactieven situeren zich volgens de minister op verschillende niveaus, maar eerst en vooral op het vlak van bekendheid, van motivatie en op het vlak van competenties. En uiteraard is er ook het principe dat werken moet lonen, een breed gedragen principe waarop binnen de Vlaamse overheid sterk wordt ingezet, onder andere met de jobbonus.

Binnen het operationele niveau van bereiken en activeren is het dan weer belangrijk om toegankelijk en laagdrempelig te werken. De lokale actoren zetten hierop in via ESF-oproepen inzake outreaching en activering, lokale partnerschappen voor jongeren en via werk-welzijnstrajecten. VDAB zet in op de bekendmaking van het dienstverleningsaanbod.

Naast de drempels tot de arbeidsmarkt aan de aanbodzijde, zijn er drempels aan de vraagzijde. Er is flexibiliteit bij de werkgevers nodig. Via de actieplannen inzake telewerk, werkbaar werk en re-integratie van langdurig zieken stimuleert de Vlaamse overheid aangepast werk. Zo zouden kleine, weinig omvangrijke jobs een opstap kunnen zijn. De arbeidsmarktinclusie wordt dan weer bevorderd door het addendum bij de sectorconvenanten inzake non-discriminatie en inclusie.

Een empowerend discours en gepaste beeldvorming vanuit alle betrokken actoren is belangrijk voor de minister. Daarbij wordt gewezen op het belang van werk voor de ontplooiing, gezondheid, sociale interactie enzovoort.

VDAB wil vooral duidelijk uitstralen dat de dienst niet enkel voor uitkeringsgerechtigde werkzoekenden een gepast aanbod aan dienstverlening heeft, maar dat iedereen welkom is voor ondersteuning richting een duurzame loopbaan.

ESF-trajecten kinderopvang

Ilse Malfroot had een specifieke vraag over de ESF-trajecten kinderopvang, de inhoud van die trajecten en de doelgroep. De oproep 'Nieuwe krachten voor de kinderopvang' heeft tot doel kwetsbare werkzoekenden en niet-beroepsactieven aan te trekken naar het beroep van kinderbegeleiders in de kinderopvang. Door deze profielen aan te trekken naar de kinderopvang, wordt ook een diverser werknemersbestand gecreëerd. Tegelijk kunnen deze mensen een rolmodel zijn voor andere personen uit hun wijk. Op een periode van maximaal twee jaar zouden zij hun certificaat 'Begeleider in de kinderopvang' moeten behalen.

Werkloosheids- en inactiviteitsval

De minister beantwoordt vervolgens de vragen over de werkloosheids- en inactiviteitsval. Voor de minister – en bij uitbreiding de hele Vlaamse Regering – is werken meer laten lonen een absolute beleidsprioriteit. De werkloosheids- en inactiviteitsval moet te allen tijde vermeden worden.

Via progressieve tewerkstelling is het voor arbeidsongeschikte werknemers aantrekkelijk gemaakt om tijdens of na een periode van ziekte of afwezigheid opnieuw aan het werk te gaan. Deze federale maatregel maakt deel uit van de instrumenten verbonden aan de arbeidsongeschiktheidsuitkeringen en -regelgeving. Maar ook voor andere groepen uitkeringstrekkers en niet-beroepsactieven kunnen er drempels zijn die ervoor zorgen dat ze niet participeren op de arbeidsmarkt.

Recent lanceerde de minister een oproep voor een VIONA-onderzoek over de progressieve werkhervatting. Daarnaast zal een ander VIONA-onderzoek over de activering van leefloongerechtigden, inzichten bieden op vier niveaus: leefloongerechtigden, trajectbegeleiders van het OCMW, lokale besturen en het Vlaamse beleid.

Re-integratie langdurig zieken

Verschillende leden stelden een vraag over de re-integratie van langdurig zieken. Het is de gezamenlijke ambitie van de minister en zijn federale collega van Sociale Zaken Frank Vandenbroucke om meer langdurig zieken en arbeidsongeschikten opnieuw aan het werk te krijgen. Voor de minister kan, mag en moet werk een deel zijn van het herstel, maar wel in nauw overleg met de betrokken partners en de langdurig zieke in kwestie.

Op dit ogenblik worden de laatste gesprekken gevoerd over de vernieuwde samenwerkingsovereenkomst tussen VDAB, het RIZIV en de verzekeringsinstellingen. Minister Jo Brouns deelt met federaal minister Frank Vandenbroucke de eerder afgesproken objectieven: 5000 trajecten in 2022, 10.000 in 2023 en 12.000 in 2024.

Momenteel verloopt de financiering van de trajecten naar werk bij VDAB via een door het partnerschap bepaalde ambitie. Voor elk geambieerd traject ontvangt VDAB van het RIZIV 4800 euro, jaarlijks geïndexeerd vanaf 2023. In de nieuwe overeenkomst is dit nog een punt waarover onderhandeld wordt. De financiering van de effectief opgestarte trajecten is daarbij de doelstelling, aldus de minister.

De raamovereenkomst wordt tegen eind 2022 gefinaliseerd. Daarin krijgt de terugnaar-werkcoördinator een centrale rol en wordt aandacht besteed aan het optimaliseren van de samenwerking om vanuit de ziekenfondsen meer burgers die als arbeidsongeschikt erkend zijn naar VDAB toe te leiden.

Daarnaast wordt momenteel met verschillende partijen afgestemd over het pilootproject om burgers die minstens één jaar als arbeidsongeschikt erkend zijn, vlot toegang te verlenen tot de dienstverlening van VDAB en partners. Voor de opstart van het pilootproject ligt een aanvraag voor bij het informatieveiligheidscomité met betrekking tot de gegevensuitwisseling tussen VDAB, het RIZIV en de ziekenfondsen.

Momenteel analyseert VDAB ook de juridische basis om zelf als arbeidsongeschikt erkende burgers gericht aan te spreken. De drempels situeren zich op het vlak van de GDPR-regels rond het verwerken en delen van medische gegevens. De minister

erkent dat het uitwisselen van gegevens, ook met lokale besturen, een belangrijke uitdaging blijft voor VDAB. Er wordt hard gewerkt om dat zo goed mogelijk te kunnen doen.

2022 wordt door veel re-integratieactoren beschouwd als een belangrijk overgangsjaar. Dit jaar wijzigde de wetgeving voor de als arbeidsongeschikt erkende werknemers en de terug-naar-werkwetgeving, waarbij aandacht was voor een heel nauwe afstemming tussen beide.

Werk- en zorgtrajecten

De minister kreeg ook een vraag van Alessia Claes over het uitbreiden van werk- en zorgtrajecten. Bij het aanpassen van de regelgeving over de werk- en zorgtrajecten werd de vraag aan federaal minister van Werk Pierre-Yves Dermagne voorgelegd voor een nieuw statuut voor mensen die niet toeleidbaar zijn naar de arbeidsmarkt. Minister Jo Brouns geeft mee dat hij hierop nog geen antwoord heeft ontvangen. In zijn contacten met het kabinet van de federale minister zal hij hier verder naar informeren.

Neet-jongeren

Robrecht Bothuyne stelde een vraag over neet-jongeren die opnieuw in onderwijs, opleiding of werk worden gebracht. De minister antwoordt dat op vrijdag 30 september 2022 het besluit van de Vlaamse Regering over de neet-jongeren definitief werd goedgekeurd. Met dit besluit worden de neet-jongeren toegevoegd als een categorie van de doelgroep voor VDAB als activeringsregisseur. Tegelijk wordt die groep ook uitgebreid, in overeenstemming met de vernieuwde Europese aanbeveling van de Youth Guarantee. De leeftijdsgrens wordt op 30 jaar gebracht in plaats van de huidige 25 jaar en ook jongeren die al een diploma behaalden, worden toegevoegd.

De minister haalt enkele voorbeelden aan. Zo wordt de samenwerking tussen VDAB en het Departement Onderwijs en Vorming bestendigd, onder andere in het kader van het voorkomen van vroegtijdig schoolverlaten, informatie-uitwisseling via datakoppeling met het onderwijs en initiatieven die inzetten op de transitie onderwijs-arbeidsmarkt. Er wordt ook werk gemaakt van een ESF-project Leerjobs, dat loopt tot 2026. Het is een voltijds beroepskwalificerend traject waarbij jongeren in een onderneming ervaring kunnen opdoen en vervolgens een beroepskwalificatie kunnen behalen via het afleggen van een EVC-assessment. Verder zal VDAB in nauwe samenwerking met het ESF en lokale besturen de komende jaren inzetten op het verder uitwerken van partnerschappen binnen het ESF-project Capacity Building. Hierbij is het de bedoeling om niet-beroepsactieven, waaronder dus de neet-jongeren, ook naar de arbeidsmarkt toe te leiden.

Oudere werkzoekenden en werkzoekenden in het SWT-stelsel

Er waren verschillende vragen over oudere werkzoekenden en werkzoekenden in het SWT-stelsel. De minister vindt dat ook 60-plussers alle kansen verdienen om de positieve effecten van werk tot aan de pensioenleeftijd te ervaren. Werkgevers worden dan ook sterk gesensibiliseerd om oudere werkzoekenden kansen te geven. In het bemiddelingskader van VDAB wordt voor oudere werkzoekenden geen onderscheid meer gemaakt. Net als voor jongere werkzoekenden wordt gekeken naar de individuele afstand tot de arbeidsmarkt om het beste traject te bepalen.

De tender Integrale Begeleiding Plus is bedoeld voor langdurig werkzoekenden. Ook mensen in het SWT-stelsel kunnen naar die tender worden geleid. Binnen deze tender is het luik Jobhunting het sluitstuk. VDAB verwacht dan ook van de partners dat ze gericht op zoek gaan naar jobs, ook voor SWT'ers.

Sinds oktober 2018 staat het volledige begeleidings- en opleidingsaanbod van VDAB open voor alle werkzoekenden, ook mensen in SWT. SWT'ers zijn aangepast beschikbaar en worden benaderd zoals andere aangepast beschikbare werkzoekenden.

Een moeilijkheid in de begeleiding en activering van aangepast beschikbare werkzoekenden zijn de misvattingen over de verplichtingen. De minister heeft dan ook via VDAB aan de sociale partners engagementen gevraagd om SWT-kandidaten vooraf correct te informeren over de rechten en plichten van het SWT-statuuat en de aangepaste beschikbaarheid.

De rondetafelconferentie die in het voorjaar van 2023 zal plaatsvinden, heeft de bedoeling te zoeken naar opportuniteiten om de tewerkstelling van oudere werkzoekenden te verbeteren, zowel langs de zijde van de ondernemingen en VDAB als langs de zijde van de betrokken werkzoekenden.

Samenwerking met de lokale besturen

Axel Ronse en Robrecht Bothuyne stelden een vraag over het versterken van de samenwerking met de lokale besturen. De minister antwoordt dat vanaf 1 januari 2023 de regierol inzake lokale sociale economie van de lokale besturen wordt versterkt naar een lokale regierol sociale economie en werk. De minister zet daarmee in op drie beleidsprioriteiten:

- de tewerkstelling van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in de reguliere en de sociale economie bevorderen, en drempels wegnemen richting arbeidsmarkt;
- het ondernemerschap bevorderen, waaronder het sociaal ondernemen en het maatschappelijk verantwoord ondernemen;
- het faciliteren van de samenwerking met VDAB en andere lokale arbeidsmarktactoren en het afsluiten en opvolgen van een lokale samenwerkingsovereenkomst met VDAB.

Om in aanmerking te komen voor een subsidie vertalen de begunstigden in hun strategische meerjarenplanning deze beleidsprioriteiten in doelstellingen en acties, met minimaal één actie per beleidsprioriteit.

Het budget voor de ondersteuning van de regierol wordt verhoogd van 2.225.000 naar 3.000.000 euro. Op dit moment zijn er 34 lokale regieverbanden en drie centrumsteden die apart werken, namelijk Antwerpen, Gent en Leuven. Daarmee is er een dekkingsgraad van de bevolking van bijna 90 procent bereikt en een dekkingsgraad van gemeenten van 80 procent. De minister hoopt met de uitbreiding van de regierol de dekkingsgraad nog verder te verhogen.

De middelen worden verdeeld op basis van volgende criteria:

- 40 procent van de subsidie wordt verdeeld onder de begunstigden op basis van de bevolking op beroepsactieve leeftijd;
- 20 procent van de subsidie wordt verdeeld onder de begunstigden op basis van het aantal werkzoekenden zonder werk;
- 40 procent van de subsidie wordt gelijk verdeeld onder de begunstigden.

De indiening en rapportering gebeuren conform het Planlastendecreet via de beleids- en beheerscyclus. De open oproep voor de tweede helft van de BBC 2023-2025 werd in mei 2022 gelanceerd. Indienen kan nog tot 15 januari 2023.

Vervolgens waren er vragen over de samenwerkingsovereenkomsten met de lokale besturen. VDAB sluit samenwerkingsovereenkomsten af, hetzij bilateraal met de centrumsteden, hetzij met de regiegebieden sociale economie en werk. Deze gebieden omvatten ruim 80 procent van alle steden en gemeenten en zijn dus voor

VDAB een hefboom voor het uitbouwen van samenwerkingsovereenkomsten met de lokale besturen. Er wordt verwacht dat in 2023 alle regiegebieden worden gevat in een samenwerkingsovereenkomst met VDAB.

Elke samenwerkingsovereenkomst wordt op basis van de lokale arbeidsmarktrealiteit vertaald in strategische doelstellingen die de basis vormen van een concreet plan. In samenwerking met de regisseurs sociale economie en de centrumsteden wordt de komende jaren sterk ingezet op de vertaling van de samenwerkingsovereenkomsten naar concrete acties in functie van een werkzaamheidsgraad van 80 procent.

Verder heeft VDAB een team van provinciale netwerkmanagers lokale besturen en twee stadsmanagers voor de grootsteden. Dit team onderhoudt de contacten met de lokale besturen en de regisseurs sociale economie en werk in functie van de opmaak van de samenwerkingsovereenkomsten en de vertaling naar actieplannen.

In deze regeerperiode wordt geëxperimenteerd met een dashboard voor lokale besturen waarmee een aantal indicatoren gerelateerd aan de strategische doelen in een samenwerkingsovereenkomst transparant worden gemaakt voor het betreffende lokale bestuur en het regiegebied sociale economie en werk. Benchmarking is mogelijk op niveau van de dertien centrumsteden enerzijds en op niveau van de 37 regiegebieden sociale economie en werk anderzijds.

Hervorming van de bemiddelings- en transmissieprocedure

In antwoord op vragen van Tom Ongena en Axel Ronse stelt de minister dat de hervorming van het bemiddelingsproces gefaseerd verloopt. In 2022 is een eerste fase afgerond waarbij de focus lag op wat er in een bemiddelingsgesprek aan bod moet komen en welke methode een bemiddelaar hierbij moet hanteren.

In 2023 wordt gewerkt aan de wijze waarop de gesprekken worden georganiseerd. Daarbij zal er inderdaad ook meer aandacht gaan naar een kwantitatieve benadering en wordt het ook mogelijk om te sturen tot op het niveau van de bemiddelaar.

Het doel van deze hervorming is eenvormigheid in het proces krijgen. VDAB moet op maat werken, maar er mag natuurlijk geen verschil zitten in de mate van strengheid waarmee een werkzoekende wordt beoordeeld omdat hij nu toevallig bij de ene of andere bemiddelaar terecht komt.

1.1.3. OD In een gepersonaliseerde en resultaatgerichte aanpak voor werkgevers voorzien

Axel Ronse stelde vragen over het niet doorgeven van vacatures aan VDAB en het stimuleren van sollicitatiefeedback door werkgevers. VDAB blijft volgens de minister voor werkgevers een aantrekkelijke jobsite. Naast het hoge bezoekersaantal wordt de toegang tot de cv-databank ook vlot gebruikt.

Het geven van sollicitatiefeedback en de meerwaarde hiervan wordt door VDAB gepromoot via verschillende kanalen, gaande van het persoonlijk informeren, flyers, tot een gericht filmpje over sollicitatiefeedback op de website. Voor het geven van sollicitatiefeedback zijn er verschillende kanalen, die helder staan opgelijst op de VDAB-website. Sollicitatiefeedback geven kan via Mijn VDAB, via de contactpersoon bij VDAB, via het gratis nummer of het onlineformulier. VDAB stimuleert voornamelijk het invoeren van sollicitatiefeedback via het werkgeversportaal Mijn VDAB.

1.1.4. *OD Talent van buiten Vlaanderen aantrekken*

Samenwerking met de andere gewesten

De minister antwoordt vervolgens op vragen van Robrecht Bothuyne en Axel Ronse over het aantrekken van talent van buiten Vlaanderen en de versterkte samenwerking met het Waalse en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. De uitvoering van de samenwerkingsovereenkomst tussen VDAB en le Forem of VDAB en Actiris wordt opgenomen binnen de reguliere middelen. In uitvoering van het werkgelegenheidsakkoord zijn de gesprekken met het Waalse Gewest en le Forem om een nieuw samenwerkingsakkoord af te sluiten, opgestart. Op dit moment worden de vacatures gedeeld om knelpuntvacatures maximaal ingevuld te krijgen.

Voor de sanctionering in het kader van interregionale mobiliteit zijn er volgens de minister geen afspraken nodig op federaal niveau. Hij pleit er integendeel in de Interministeriële Conferentie Werk voor dat het federale kader meer ruimte zou laten voor de gewesten om op maat de beschikbaarheid van werkzoekenden te bepalen, met een actieve beschikbaarheid als uitgangspunt, zodat de bemiddelingsdiensten aan de slag kunnen gaan met minder beperkingen en meer hefboomen ten aanzien van werkzoekenden.

Aantrekken van buitenlands talent

Maaïke De Vreese stelde vragen over de doorlooptijd voor het afleveren van een toelating tot de arbeid. De minister antwoordt dat de Vlaamse doorlooptijden voor de afgifte van een toelating tot arbeid momenteel vijftig dagen bedragen. De reden is dat het aantal aanvragen sinds mei 2021 onophoudelijk gestegen is. Deze doorlooptijd is inderdaad te hoog. Het is de bedoeling te komen tot een maximumtermijn van drie tot vier weken om te beslissen of een toelating tot arbeid uitgereikt kan worden.

Als actie is er in extra personeel voorzien om de postcoronapiek aan aanvragen voor buitenlandse arbeidskrachten op te vangen. Naar aanleiding van recente misbruiken, onder andere in het dossier van Borealis en het transportbedrijf ACT, wordt ook extra personeel ingezet voor de screening van werkgevers en specifieke tewerkstellingssituaties.

De federale doorlooptijd bedraagt op dit moment vijf weken. De federale overheid wil dit tegen eind 2022 terugbrengen tot maximaal drie weken, wat ook de ambitie van Vlaanderen is.

In fase 3 van het unieke loket worden aanvragen voor korte tewerkstelling – de arbeidskaart – en aanvragen voor onbepaalde duur opgenomen. Ook zullen dossiers automatisch worden verrijkt met federale gegevensbronnen, bijvoorbeeld inzake loon en RSZ-aangifte, waardoor de behandeling efficiënter zal verlopen. Door meer informatie automatisch uit te wisselen tussen de bevoegde overheidsdiensten, zal behandeltijd worden gewonnen. Fase 3 van het uniek loket wordt gefaseerd doorgevoerd in de loop van 2023.

Wat betreft buitenlandse onderzoekers bekijkt een studie of de procedure met erkende referenten tijds winst kan opleveren voor de Vlaamse administratie. De studie wordt eind november 2022 opgeleverd. Vanaf maart 2023 start het pilootproject voor onderzoekers op gastovereenkomst.

De omzetting van de Blue Cardrichtlijn zit in een beginfase. Een eerste overleg tussen de federale overheid en de verschillende gewesten vond plaats voor de zomer van 2022.

Ilse Malfroot informeerde naar de budgetten voor het aantrekken van buitenlands talent en de doelstellingen daarvan. De minister stelt dat de Dienst Economische Migratie voor buitenlands talent de toegangspoort tot de Vlaamse arbeidsmarkt vormt. Het gaat vooral om maatwerk. De dienst helpt werkgevers en zelfstandigen om de economische positie van de ondernemingen te versterken. Daarnaast controleert de dienst of die ondernemingen de spelregels inzake tewerkstelling naleven. Op dit moment verwerken twintig dossierbehandelaars bij de Dienst Economische Migratie de aanvragen voor toelating tot arbeid en de aanvragen voor beroepskaarten voor zelfstandige ondernemers. Niet elke dossierbehandelaar werkt voltijds en een aantal medewerkers werd geworven met een tijdelijk contract tot eind 2024. Twee medewerkers van VDAB zullen binnenkort de dienst versterken.

Naar aanleiding van het dossier Borealis worden drie medewerkers specifiek ingezet op screening van werkgevers en specifieke tewerkstellingssituaties, bijvoorbeeld ketens van onderaanneming of bulkaanvragen.

Voor de doorlooptijden bij NARIC verwijst de minister Jo Brouns naar minister van Onderwijs Ben Weyts. Voor hem is het vooral belangrijk dat hooggeschoold talent niet verloren gaat omdat hun diploma niet ingeschaald kan worden.

1.2. ISE Duurzame arbeidsmarkt

1.2.1. *OD Een betere combinatie van arbeid en privé nastreven voor alle werkenden*

Björn Rzoska stelde vragen over de duurzame arbeidsmarkt en werkbaar werk. Vlaanderen draagt volgens de minister bij aan deze doelstelling via concrete maatregelen: de aanmoedigingspremies voor verloven, het Vlaams Zorgkrediet en uiteraard het stelsel van de dienstencheques. Daarnaast loopt er momenteel tot mei 2023 een VIONA-studie over kinderopvang en tewerkstelling in Vlaanderen, waarin onderzoek gedaan wordt naar het profiel van (niet-)gebruikers van formele kinderopvang en de terugverdieneffecten voor het Vlaamse beleid.

Verder is ook telewerk een belangrijk instrument in het creëren van een werk-privébalans, maar het kan eveneens risico's met zich meebrengen wanneer het deze balans verstoort. Daarom zet de minister met de uitvoering van het actieplan Telewerk in op de ondersteuning van organisaties bij het vormgeven van een duurzaam en structureel telewerkbeleid. De werkbaarheidscheques kunnen hierbij helpen, evenals de specifieke telewerkpagina op werkbaarwerk.be en de ESF-oproep. De opleidingsdatabank van VDAB bevat daarnaast ook verschillende opleidingen rond telewerkvaardigheden.

Dienstencheques

In antwoord op vragen van Axel Ronse stelt de minister dat het de ambitie is om te gaan naar een 100 procent digitaal systeem voor de dienstencheques, zonder papieren dienstencheques. Dat moet evenwel gebeuren zonder de digitaal minder sterke mensen uit het oog te verliezen. Daarom werd onlangs een pilootproject opgestart om enkele alternatieve kanalen, die het beheer van dienstenchequeprestaties mogelijk moeten maken voor niet-digitale dienstenchequegebruikers, te testen op klantvriendelijkheid en toegankelijkheid. De aanbevelingen die voortvloeien uit deze testcase zullen uiteraard meegenomen worden bij de uitrol van het nieuwe model.

Het rapport over de rendabiliteit van de dienstenchequesector zal klaar zijn in de loop van januari 2023. De analyse heeft betrekking op het boekjaar 2021. De effecten van de maatregelen die pas in 2022 genomen zijn om de rendabiliteit van

de sector te verbeteren, zullen pas zichtbaar zijn als de jaarrekening van 2022 beschikbaar is, met name in het najaar van 2023.

Caroline Gennez stelde een specifieke vraag over SINE in relatie tot de dienstencheques. Bij de invoering van de nieuwe maatregel individueel maatwerk, die vier bestaande maatregelen samenbrengt in een nieuwe maatregel, werd heel wat aandacht besteed aan de lopende ondersteuning van de personen binnen elk van de vier maatregelen. Daar waar in de andere gewesten de bij oorsprong federale SINE-maatregel al geruime tijd werd geschrapt, wordt in Vlaanderen de maatregel ingekanteld met een overgangperiode van twee jaar. Net als alle andere bedrijven krijgen de dienstenchequebedrijven dus de nodige tijd om zich aan te passen aan de nieuwe maatregel, waarin bovendien ook voor hen heel wat kansen liggen. Dienstenchequebedrijven komen in aanmerking voor de loonpremie om rendementsverlies op te vangen voor de uren waar geen dienstencheque tegenover staat. De begeleidingspremie is volledig toegankelijk, ongeacht of de arbeidsprestatie gedekt wordt door een dienstencheque. Er zijn dus middelen om mensen met een begeleidingsnood te begeleiden. De sector wordt op deze manier, met respect voor het Europese staatssteunkader, blijvend ondersteund om mensen met een begeleidingsnood kansen te geven.

Thematische verlopen en aanmoedigingspremies

De minister antwoordt aan Caroline Gennez dat, overeenkomstig het Vlaamse regeerakkoord, de krijtlijnen worden uitgewerkt om te komen tot een geharmoniseerd Vlaams verlofstelsel. Dat wordt deze regeerperiode nog afgestemd binnen de Vlaamse Regering en daarover wordt in overleg gegaan met de federale overheid. Minister Jo Brouns vindt het van essentieel belang dat beleidsmaatregelen – federaal en Vlaams – op elkaar zijn afgestemd en dat ze voor de burger eenvoudig, helder en logisch zijn. Enkel op die manier hebben ze een maximale meerwaarde.

1.2.2. OD Loopbaantransities faciliteren en omkaderen

Loopbaanondersteuning

De minister kreeg vragen van Robrecht Bothuyne en Alessia Claes over loopbaanondersteuning. Binnen de subsidieoproep 'Loopbaanbegeleiding voor niet-beroepsactieven', die recent werd gelanceerd, kunnen normaal gezien maximaal tien gemandateerde loopbaancentra loopbaanbegeleiding aanbieden. De focus ligt vooral op het exploratief onderzoek van de behoeften aan begeleiding van deze doelgroep. Bij dit pilootproject met een doelstelling van honderd loopbaanbegeleidingen is ervoor gekozen om de doelgroep niet te beperken wat betreft werkervaring, om op die manier de bevindingen van het onderzoek te kunnen verruimen.

Ondersteuning tijdelijk werklozen

In antwoord op een vraag van Axel Ronse over de tijdelijk werklozen benadrukt de minister eerst dat hij tevreden is dat nu uiteindelijk de verplichte inschrijving van tijdelijk werklozen bij VDAB gerealiseerd is. De regelgeving is gepubliceerd. De focus van VDAB bij tijdelijk werklozen lag en ligt in eerste instantie op de toeleiding naar het aanbod van online cursussen, workshops en webinars. Dat aanbod is voor tijdelijk werklozen, net zoals voor alle andere burgers, vrij toegankelijk. Tijdelijk werklozen kunnen daarnaast sinds de coronacrisis kosteloos alle door VDAB erkende opleidingen bij VDAB en de partners volgen. Verder kunnen zij die ingeschreven zijn bij VDAB persoonlijk begeleid worden door de partners van de tender 'Bemiddeling werkzoekenden met recente werkervaring'.

1.2.3. OD Transitie en transformaties op de arbeidsmarkt ondersteunen

(Inter)sectorale afspraken

De minister antwoordt op een vraag over de nieuwe generatie sectorconvenanten dat deze zal gebaseerd zijn op de volgende vijf decretaal verankerde thema's:

- afstemming tussen onderwijs en arbeidsmarkt;
- instroom, doorstroom, zij-instroom en retentie, als nieuwe prioriteit;
- levenslang leren en competentiebeleid;
- werkbaar werk;
- diversiteit en inclusie.

Die thema's bouwen voort op de huidige generatie sectorconvenanten. De minister heeft de sectoren tijdens het kick-offmoment op 11 oktober 2022 gevraagd om in het bijzonder aandacht te hebben voor het uitbreken naar ondernemingen, het betrekken van het lokale bestuursniveau bij het aanpakken van uitdagingen, intersectorale samenwerking, inclusie en levenslang en duaal leren. De eerstkomende generatie sectorconvenanten zal opnieuw een looptijd van twee jaar kennen.

In de komende weken en maanden worden de sectoren via inspiratiesessies wegwijs gemaakt in samenwerkingsmogelijkheden met en instrumenten van VDAB, het onderwijs, de lokale regisseurs en andere sectoren. Ze krijgen ook heel wat cijfergegevens over hun sector ter beschikking gesteld. Op basis daarvan kunnen de sectoren hun actieplannen opmaken. Begin maart 2023 dienen ze hun voorstellen van sectorconvenant in bij het Departement WSE. Eind januari 2023 moeten alle sectoren met een sectorconvenant hun inhoudelijke en financiële eindrapportering bij de administratie indienen. Op basis daarvan worden adviezen per sector opgemaakt en worden de saldo's uitbetaald. In de onderhandeling van de nieuwe generatie convenanten houdt men optimaal rekening met wat er uit de evaluaties komt.

Er bestaat ook al heel wat intersectorale samenwerking. Hierover waren er vragen van Tom Ongena en Alessia Claes. Zo sloten vier sectoren bijvoorbeeld een addendum Oekraïne af in het kader van de Oekraïne-crisis. De intersectorale convenanten zullen worden opgenomen in het aangekondigde nieuwe decreet betreffende sectorconvenanten en intersectorale convenanten, dat in werking zou moeten treden op 1 juli 2023. Nu zitten de intersectorale convenanten nog in een verkennende fase. Voor de minister is het vooral belangrijk dat intersectorale convenanten niet dubbelop zijn met bestaande initiatieven of ontwikkelingen, zoals de drie intersectorale adviseurs, transitiepunten, de intersectorale strategie van Europa WSE enzovoort.

Wat betreft de sectorconvenanten, de digitale transformatie en het menselijk kapitaal: de leidraad 'mensgericht digitaliseren' wordt vooral een praktische tool voor terreinwerkers die ondernemingen willen helpen bij het doormaken van een mensgericht digitaliseringsproces. De sectorconsulenten kunnen die leidraad handig gebruiken tijdens bedrijfsbezoeken. Die leidraad zal ook toegankelijk zijn voor andere terreinwerkers, zoals bijvoorbeeld de VLAIO-bedrijfsadviseurs.

STEM-agenda

Er was een vraag over de STEM-agenda 2030 en de STEM-onderzoeksagenda. De STEM-agenda is het brede beleidskader voor de vier strategische doelstellingen. De STEM-agenda 2030 zet in op de ambitie om te komen tot een hogere instroom in STEM-opleidingen en -loopbanen, op STEM-specialisten en op het versterken

van STEM en de STEM-competenties in het algemeen. Dat wordt concreet vertaald in vier strategische doelen:

- de samenleving is zich bewust van het belang van STEM-competenties;
- iedereen met interesse en talent in STEM vindt de weg naar een passende STEM-opleiding;
- het STEM-onderwijs en opleidingsaanbod spelen in op de evoluties en transities in het bedrijfsleven, onderzoek en de samenleving;
- STEM-competenties worden zoveel mogelijk ingezet in functie van noden, evoluties en transities in het bedrijfsleven, in onderzoek en in de brede samenleving.

Om meer evidencebased in te zetten op deze doelstellingen wil men de monitoring optimaliseren en daarbij is een flankerende en eerder kwalitatieve onderzoeksagenda noodzakelijk. Via een duurzame onderzoeksagenda kunnen er specifieke topics gelanceerd worden die een inkijk moeten geven in de vraag of men de juiste dingen doet en of dat op de juiste manier gebeurt.

Green Skills Roadmap

Een volgende vraag ging over de ondersteuning van de Europese Commissie voor een Green Skills Roadmap voor Vlaanderen. De minister antwoordt dat het traject van deze roadmap startte in januari 2022 en op schema zit. Ondertussen is de analysefase afgerond. Het rapport kan worden geraadpleegd op het kennisplatform van het Departement WSE. Er vonden ook al twee stakeholderconsultaties plaats ter voorbereiding van de strategie en roadmap, die tegen de zomer van 2023 zullen worden opgeleverd.

In de initiatieven rond competentieontwikkeling wordt de groene invalshoek al meegenomen. Zo is er in de SCOPE-studies een verplichting om ook aandacht te hebben voor de impact van de omslag naar een groene transitie. De resultaten van deze SCOPE-studies vormen de basis voor de verdere ESF-oproep Opleidingen van de toekomst.

Werkbaar werk

De minister antwoordt op vragen van Björn Rzoska over werkbaar werk en onderzoek over het langdurig uitvallen van mensen op de arbeidsmarkt. Er wordt volgens de minister ingezet op verschillende kanalen om de kennis over deze groep te verruimen. De werkbaarheidsmonitor van de Stichting Innovatie & Arbeid geeft driejaarlijks een beeld van de arbeidskwaliteit en het werkbaar werk in Vlaanderen. Dat maakt het mogelijk om risicofactoren en risicogroepen voor uitval mee in kaart te krijgen. Een nieuwe versie staat in 2023 gepland.

In uitvoering van het werkgelegenheidsakkoord werd ook een onderzoek gepland naar de mogelijkheden van een retentiepremie. Met een dergelijke retentiepremie zou een financiële incentive worden geboden om het uitvallen van personen omdat hun job te zwaar is geworden te kunnen vermijden.

Het Steunpunt Werk voorziet daarnaast in een uitgebreide monitoring van de bredere groep van niet-beroepsactieven op zijn website. Tegelijk zet het steunpunt verder in op het werken met administratieve data om de arbeidsreserve beter in beeld te kunnen krijgen. Ook in het VIONA-onderzoeksprogramma is er ruimte voor onderzoek over die verschillende thema's. Zo loopt er op dit ogenblik een onderzoek naar het arbeidspotentieel van niet-beroepsactieven vanuit een vraag-zijdebenadering.

Doorheen de jaren werden er al verschillende onderzoeken specifiek over de doelgroep van langdurig zieken uitgevoerd, zoals bijvoorbeeld de sociale kosten-

batenanalyse, die als basis hebben gediend voor het afsluiten van het protocolakkoord en de update van het samenwerkingsakkoord tussen het RIZIV en VDAB. Verder werden ook de mogelijkheden van re-integratie via uitzendarbeid onderzocht, met het aanreiken van concrete tools. In verschillende projecten, onder meer via het ESF, werden instrumenten ontwikkeld.

Werkbaarheidscheques

Axel Ronse vroeg hoe de werkbaarheidscheque wordt geëvalueerd. De minister stelt dat het gebruik van de werkbaarheidscheque jaarlijks wordt geëvalueerd onder de vorm van een gebruikersanalyse.

De minister overloopt de belangrijkste conclusies uit het meest recente rapport. De dienstverleners geven aan dat organisaties steeds meer de noodzaak erkennen om te werken rond werkbaar werk. Meer dan 80 procent van de organisaties geeft aan dat de uitgevoerde acties in het kader van de werkbaarheidscheque een impact hebben op het vlak van werkbaar werk. Bij de meerderheid uit dit zich in een engagement voor verdere acties rond dat thema. Van de ondervraagde gebruikers heeft bijna 40 procent het maximumbedrag van 10.000 euro benut om de gewenste acties te kunnen uitvoeren. Van de organisaties die geen gebruikmaakten van de maximale subsidie geeft meer dan 80 procent aan dat de verkregen subsidie voldoende was om de gewenste en geplande acties uit te voeren. Ruim 80 procent van de organisaties die in 2021 al gebruikmaakten van de maatregel wenst in de toekomst verdere acties uit te voeren in het kader van werkbaar werk.

Zoals al eerder aangegeven, werd daarnaast tijdens de eerste jaarhelft van 2022 een impactmeting uitgevoerd bij organisaties die gebruikmaakten van de werkbaarheidscheque. Hieruit blijkt dat de werkbaarheidscheque een welkom instrument is voor ondernemingen. Door de inzet van de cheque evolueert werkbaar werk van een theoretisch begrip naar een uitvoerbaar plan. Er is een heel groot geloof in de kracht en de relevantie van die cheque. De studie bevestigt de gestegen noodzaak van werkbaar werk en financiële ondersteuning aan bedrijven en organisaties op dat vlak. Het bijhorende rapport sterkt de minister in zijn overtuiging en engagement om in 2023 te voorzien in een juridische basis voor het instrument zodat het een blijvend instrument kan worden, zoals afgesproken in het kader van het werkgelegenheidsakkoord.

Actieplan Werkbaar Werk

In het voorjaar van 2021 werd de balans van het actieplan Werkbaar Werk opgemaakt. Het werd in samenwerking met de sociale partners aangevuld met elf concrete nieuwe acties om in te spelen op nieuwe noden. In 2023 zet de minister dan ook verder in op de uitvoering van deze acties. Enkele voorbeelden zijn de proeftuin Industrie 4.0 Technologie voor werkbaar werk en het uitvoeren van impact-evaluaties van de ESF-oproepen die bijdragen aan werkbaar werk.

Een van de nieuwe acties uit het actieplan werkbaar werk heeft tot doel om de website werkbaarwerk.be samen met StIA verder te ontwikkelen, aangezien die zeer positief wordt onthaald. Om in kaart te brengen welke aanpassingen voor de beoogde doelgroepen wenselijk zijn, werd een externe expert in strategisch web-design gevraagd om een gebruikersonderzoek uit te voeren.

1.2.4. OD Discriminatie op de arbeidsmarkt bestrijden

De minister antwoordt op vragen van verschillende leden over het monitoringsonderzoek over discriminatie. Dit onderwerp kwam al eerder aan bod in de commissie. De meting loopt op dit moment. De resultaten daarvan, bijvoorbeeld welke

discriminatiegronden er zijn, zullen worden bekendgemaakt in 2023. De minister zal er daarna zeker nog op terugkomen.

1.3. ISE Thema-overschrijdend

1.3.1. *OD Het werkgelegenheidsbeleid onderbouwen met data en wetenschappelijke inzichten*

Axel Ronse stelde vragen over het arbeidsmarktbeleid en de wetenschappelijke onderbouwing ervan. De minister stelt dat er sinds het begin van deze regeerperiode een kennisagenda wordt gehanteerd die richting geeft aan de kennis- en onderzoeksactiviteiten en de onderzoekplanning binnen het beleidsdomein WSE. Die kennisagenda, maar ook de concrete onderzoeksresultaten in uitvoering van de kennisagenda, het jaaroverzicht met de belangrijkste onderzoeksbevindingen en het overzicht van de lopende onderzoeken zijn online raadpleegbaar via het kennisplatform.

Die kennisagenda bepaalt de grote contouren van het arbeidsmarktonderzoek. De vertaling van die grote vraagstukken naar concrete onderzoektopics gebeurt in de stuurgroep van het Steunpunt Werk en de VIONA-stuurgroep en, voor wat de ESF-impactevaluaties betreft, in het Comité van toezicht van ESF.

1.3.2. *OD Het werkgelegenheidsbeleid versterken met ESF-middelen*

De minister kreeg vragen van Alessia Claes over de stand van zaken van het nieuwe ESF-programma 2021-2027. Hij verwacht de goedkeuring nog in december 2022. Ondertussen wordt verder gewerkt aan de nieuwe ICT-systemen die het mogelijk zullen maken om vanaf midden 2023 nieuwe oproepen te lanceren. Tot einde 2023 lopen nog projecten met de middelen van het huidige programma. De inzet van de nieuwe middelen wordt zo getimed dat ze niet overlappen met de oude. Ondertussen krijgt de strategie waarmee de nieuwe middelen zullen worden ingezet concreet vorm.

1.3.3. *OD De dienstverlening vanuit de overheid performant en klantgericht uitbouwen*

Personeelsbeleid VDAB

De minister antwoordt op de vragen over het personeelsbeleid en de koppenbesparing bij VDAB. VDAB heeft een uitgebreide veranderingsbegeleiding en -aanpak ontwikkeld waarbij betrokkenheid, communicatie en competentieversterking centraal staan. VDAB evalueert deze aanpak voortdurend en stuurt bij indien en waar nodig. De ambitie is dat de medewerkers gemotiveerd blijven en sterk blijven functioneren in een steeds sneller veranderende context.

In 2021 werd de wettelijk verplichte psychosociale risicoanalyse uitgevoerd via een digitale bevraging. De resultaten van die bevraging werden vertaald naar een plan psychosociaal welzijn 2022-2026 dat in april 2022 door het directiecomité van VDAB werd goedgekeurd. Het jaaractieplan psychosociaal welzijn stelt concrete doelen voorop waaronder het beheersen van de mentale belasting van de medewerkers. Dat wordt nauw opgevolgd met de sociale partners. Die plannen moeten uiteraard bijdragen tot het realiseren van een lager ziekteverzuim, wat een uitdaging is voor VDAB.

In antwoord op vragen van Tom Ongena stelt de minister dat VDAB het opgelegde besparingsplan uitvoert, daaraan wordt niet getornd. Voormalig minister van Werk Hilde Crevits vond het evenwel belangrijk dat er niet werd bespaard op de kern-taak, namelijk op de bemiddeling en de bemiddelaars. Minister Jo Brouns deelt die

zienswijze volledig, want bemiddelaars zijn essentieel en bij hen zit de absolute kracht van VDAB. Het vertrouwen in die mensen kan niet voldoende worden benadrukt.

Daarom vindt de minister het een goede zaak dat er, onder andere voor de opvang van Oekraïners maar ook voor de versnelling van de digitale contactstrategie, tijdelijke versterking werd gegeven aan VDAB.

Regiefunctie VDAB en samenwerking met partners

Een volgende vraag van Axel Ronse ging over de regiefunctie en de samenwerking met gespecialiseerde partners en het versterken ervan. De minister bevestigt dat VDAB als regisseur een beroep doet op een breed netwerk aan gespecialiseerde partners om zo een maximale hefboomwerking te realiseren. Naar aanleiding van de audit van het Rekenhof over het uitbestedingsbeleid van VDAB, werd een actieplan 'VDAB als regisseur' opgesteld. Het geheel van de acties in dit plan is gericht op vijf kritieke succesfactoren voor het toekomstige uitbestedingsbeleid:

- een strategisch kader dat invulling geeft aan de regierollen die toebedeeld worden door de Vlaamse Regering;
- een aanpak voor het plannen van uitbestedingen op middellange termijn;
- het beheersbaar houden van het operationaliseren van het uitbestedingsbeleid;
- een geïntegreerd data- en informatiebeheer voor opvolging;
- het verzekeren van een klantgerichte en juridisch sluitende samenwerking met partnerorganisaties op alle niveaus.

De minister verwijst voor de stand van zaken van de uitvoering van dit actieplan naar de toelichting die op 16 juni 2022 aan de commissie werd gegeven door Wim Adriaens, gedelegeerd bestuurder van VDAB (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1381/1). In 2023 zal via de oplevering van volgende acties en projecten verder invulling worden gegeven aan die kritieke succesfactoren.

Voorbeeldfunctie overheid

Ilse Malfoot vroeg in welke mate de Vlaamse overheid zelf het goede voorbeeld geeft wat betreft de re-integratie van langdurig zieken. De minister verwijst naar de antwoorden die werden gegeven op schriftelijke vragen over dit onderwerp, onder andere de vraag van Tom Ongena aan verschillende ministers die op 29 september 2022 werd ingediend (*Schriftelijke vragen* Parl.St. VI.Parl. 2022-23, nr. 4). In het antwoord daarop werd onder meer aangegeven op welke manier overheidsdiensten de afgelopen jaren hun beleid inzake langdurig ziekteverzuim hebben aangepast om langdurige ziekte te voorkomen en om re-integratietrajecten en werkbaar werk op te zetten.

1.4. ISE Competenties

1.4.1. OD een vraaggericht opleidingsaanbod garanderen voor iedereen

Opleidingsaanbod VDAB

Tom Ongena en Axel Ronse stelden vragen over de knelpuntopleidingen en de nieuwe premie voor het volgen van een dergelijke opleiding. De minister antwoordt dat om zowel een activerend effect te hebben als de succesvolle voltooiing en doorstroom naar werk te stimuleren, de premie in drie schijven zal worden uitbetaald: een eerste schijf bij de start van de opleiding, een tweede schijf na het succesvol voltooien van de opleiding en een derde schijf bij tewerkstelling.

Het beroep, knelpuntberoep of niet, waarin de burger aan het werk gaat, vormt geen voorwaarde voor de uitbetaling van de derde schijf, aangezien VDAB niet over

deze informatie beschikt. Uit een recent onderzoek van VDAB naar de effectiviteit van knelpuntopleidingen bleek dat drie vierde van de cursisten na het volgen van een knelpuntopleiding ook effectief aan het werk waren in het beroep waarvoor ze de opleiding hadden gevolgd.

De minister antwoordt aan Ilse Malfroot dat VDAB niet verhindert dat cursisten op eigen initiatief ook op andere vacatures zouden solliciteren dan die waarvoor ze een opleiding volgen, maar VDAB zal hierbij wel de nadruk leggen op het duurzame karakter van de tewerkstelling.

Op een andere vraag van hetzelfde lid over de link tussen de noden in de kinderopvang en de knelpuntopleidingen, zegt de minister dat de bal voor deze problematiek in het kamp van het beleidsdomein Onderwijs ligt. Hij is van oordeel dat Onderwijs zich voor de financiering van het volwassenenonderwijs volledig kan aligner op de lijst van de VDAB-knelpuntvacatures.

Opleidingsaanbod zichtbaar maken

De minister kreeg ook een vraag van Alessia Claes over het zichtbaar maken van het opleidingsaanbod via het digitaal opleidingsplatform. Momenteel loopt de technische analyse van het digitaal opleidingsplatform volop. Daarbij gaat het volgens de minister vooral over de keuze van de beste onderliggende technische tool. De uitrol wordt nog voor deze regeerperiode verwacht.

Zowel voor de huidige versie van het digitale opleidingsplatform van VDAB 'Vind een opleiding', als voor de toekomstige versie, werkt VDAB aan het leggen van linken naar andere relevante beleidsprojecten. Dit gaat bijvoorbeeld over het weergeven van de Vlaamse opleidingsincentives op voor de burger logische plaatsen op het opleidingsplatform. In het kader van de lopende analyse zal ook worden onderzocht hoe de leer- en loopbaanrekening hierin stapsgewijs verder kan worden geïntegreerd. Ook bij de competentiechecks zullen er opleidingssuggesties worden gegeven die op termijn kunnen leiden naar het opleidingsaanbod, zowel in het huidige als in het nieuwe opleidingsplatform.

1.4.2. OD De stap zetten naar een individuele leer- en loopbaanrekening

Op de vragen over levenslang leren van Björn Rzoska en Loes Vandromme antwoordt de minister dat het bekend is dat het in Vlaanderen nog ontbreekt aan een echte leercultuur. Het besef dat hier iets aan moet worden gedaan, is er volgens hem zeker.

Het Partnerschap en Actieplan Levenslang Leren zijn hier een belangrijke hefboom in. De Vlaamse opleidingsincentives zijn er om werknemers, en zeker kwetsbare werknemers, te helpen om de drempels naar en in het leren te overwinnen. Ze werden in 2019 nog hervormd met als doel de participatie te verhogen en de competenties van vooral kwetsbare doelgroepen up-to-date te houden. Een belangrijke volgende stap is het bieden van een beter overzicht op de opleidingsrechten. In 2023 zal iedere werknemer via de leer- en loopbaanrekening op één plek een gepersonaliseerd zicht krijgen op welke Vlaamse opleidingsincentives hij of zij recht heeft.

1.4.3. OD Levenslang leren en nieuwe leerwegen verkennen

Duaal leren

Op de vragen over duaal leren van Alessia Claes en Loes Vandromme repliceert de minister dat de instroom in duale opleidingen een verantwoordelijkheid is van verschillende partners. Zowel onderwijskoepels, sectoren, scholen en ondernemingen

als de overheid kunnen hier een rol in spelen. De minister lanceerde in maart 2022 nog een online- en offlinecommunicatiecampagne die liep tot eind juni 2022, gericht naar leerkrachten, jongeren en hun ouders. Daarnaast informeert de Vlaamse overheid via het Departement WSE de aanbieders van opleidingen en de sectoren via inspiratiemomenten, informatiefiches en webinars. Specifiek voor het volwassenenonderwijs werden twee kick-offsessies voorzien. De opstart van duaal leren in het volwassenenonderwijs gebeurt stapsgewijs en moet tijd krijgen om zich te ontvouwen. Er is al één CVO gestart met de duale opleiding tot zorgkundige. Er werden al zestien lopende overeenkomsten geregistreerd.

De minister gelooft in het systeem van duaal leren en wil het dan ook alle kansen geven om ten volle te groeien. Om deze leerweg nog sterker te maken, gaf hij naar aanleiding van de meest recente cijfers over duaal leren samen met minister van Onderwijs Ben Weyts de opdracht aan het partnerschap Duaal Leren om tegen januari 2023 met concrete verbetervoorstellen op korte en lange termijn te komen.

Wat betreft duaal lesgeven onderzoekt de minister op dit moment samen met minister Ben Weyts of er een bredere oproep gelanceerd kan worden voor meer sectoren en actoren. Nu betreft dit enkel nog de sector chemie en de sector van de elektriciens. De minister gelooft in ieder geval in het nut van een verlenging en uitbreiding.

Kwalificerend werkplekleren

De Vlaamse Regering keurde op 7 oktober 2022 definitief het ontwerp van decreet over de premie kwalificerend werkplekleren voor ondernemingen en de leerlingpremie alternerende opleiding goed. De bestaande incentives in het kader van werkplekleren voor ondernemingen worden opgeheven en vervangen door de premie kwalificerend werkplekleren voor ondernemingen. De startbonus voor leerlingen wordt hervormd naar een leerlingpremie alternerende opleiding. Dit ontwerp van decreet is ingediend bij het Vlaams Parlement en kan binnenkort worden behandeld (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1456/1).

Partnerschap Levenslang Leren

Op de vraag van Alessia Claes over het aan elkaar koppelen van de verschillende initiatieven om de leercultuur aan te wakkeren, herhaalt de minister dat levenslang leren een gedeelde verantwoordelijkheid is van vele actoren in een sterk versnipperd veld. Het is een voortdurende zoektocht om posities, belangen en stellingnames te overstijgen. Het Partnerschap Levenslang Leren speelt daarin een belangrijke rol. Het stemt de minister tevreden dat het lid bevestigt dat er heel wat acties rond levenslang leren zijn genomen. Hij denkt daarbij aan de macro-competentieprognoses, de competentiechecks en het gemeenschappelijk initiatiefrecht van het Vlaams Opleidingsverlof. Er wordt verder ingezet op de uitrol ervan.

De minister beseft echter dat het nodig is om in samenwerking met actoren op het terrein nog meer concrete stappen te zetten. De Inspiratiedag Levenslang Leren op 25 oktober, met meer dan 300 deelnemers, was een startpunt voor een meer mobiliserende aanpak. Deze inspiratiedag werd goed onthaald door het werkveld, zo bevestigt de minister. Hij werkt aan een concreet mobiliserend project waarvoor een overheidsopdracht gelanceerd zal worden. Hij zal hiervoor samen met minister Ben Weyts in gesprek gaan met het Partnerschap Levenslang Leren.

2. Beleidsveld Sociale Economie

2.1. ISE Activering

2.1.1. *OD Individueel maatwerk invoeren*

Tom Ongena kwam tussen over de terugvalpositie voor wie van vanuit het collectief maatwerk doorstroomt naar individueel maatwerk en over de aanpak van de doorstroom. De minister bevestigt dat het decreet Individueel Maatwerk in de mogelijkheid voorziet van een terugvalpositie voor personen met een arbeidsbeperking bij wie de tewerkstelling na doorstroom uit collectief maatwerk niet succesvol was.

Maatwerkbedrijven waar de invulling van het toegekende contingent in het laatst afgerekende kwartaal meer dan 99 procent bedraagt, kunnen een aanvraag indienen bij het Departement WSE voor bijkomende werkondersteunende en organisatieondersteunende maatregelen. De bijkomende ondersteuning wordt toegekend voor een periode van twaalf maanden, eenmalig verlengbaar voor een nieuwe periode van twaalf maanden. Op deze manier wordt voorzien in een vangnet voor wie de stap naar de reguliere context durft zetten en wordt de tewerkstelling van de persoon met een arbeidsbeperking gegarandeerd.

De aanpak van de doorstroom en de afstemming met het kader van individueel maatwerk zal bekeken worden in de context van de bredere evaluatie van het collectief maatwerk. De minister vindt het belangrijk om nog deze regeerperiode in te zetten op de optimalisatie van de doorstroomtrajecten.

Loes Vandromme informeerde naar het implementatieplan voor de sector. Om een zorgzame overgang mogelijk te maken, heeft de minister samen met zijn administratie een ondersteuningsaanbod uitgewerkt. Sinds half september 2022 worden er individuele coachingsgesprekken gevoerd. Tijdens een coachingsgesprek wordt dieper ingegaan op de specifieke vragen van de LDE-onderneming of maatwerkafdeling. Elke onderneming of afdeling die een gesprek heeft aangevraagd, heeft dat ook gehad. Er volgen er nog dertien online sessies in het najaar van 2022, aldus de minister. Daarnaast organiseert de administratie een online-infosessie rond meerdere topics over individueel maatwerk.

De minister beseft dat een aantal LDE-ondernemingen bezorgd is over de toekomst, ondanks het enthousiasme over het nieuwe kader van individueel maatwerk. Heel wat kleine LDE-ondernemingen zien potentieel in de nieuwe maatregel, die hen meer ruimte biedt om hun dienstverlening verder uit te bouwen met mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Grotere LDE-ondernemingen overwegen dan weer de overstap naar collectief maatwerk, een keuze waarbij naast financiële implicaties ook een aantal inhoudelijke strategische keuzes van belang zijn. De verlengde transitieperiode maakt volgens de minister een zorgvuldige en zorgzame overgang mogelijk. Gedurende de gehele transitieperiode is de administratie beschikbaar om de ondernemingen te ondersteunen. De definitieve beslissing over omschakeling zal pas in het voorjaar van 2023 worden genomen.

Caroline Gennez stelde vragen over de begeleiding van doelgroepmedewerkers. De minister stelt dat de dienstverleners die werknemers met een arbeidsbeperking wensen te begeleiden, een erkenning moeten aanvragen bij het Departement WSE. Ook maatwerkbedrijven kunnen zich hiervoor laten erkennen. Om een erkenning te verkrijgen, moeten de dienstverleners aantonen dat ze:

- beschikken over een kwaliteitsregistratie;
- de nodige ervaring hebben in het begeleiden van werknemers met een arbeidsbeperking;
- beschikken over gekwalificeerde begeleiders;
- zich engageren om deel te nemen aan intervisiemomenten.

Dienstverleners moeten deze erkenning om de vijf jaar vernieuwen. Hierbij zal uiteraard rekening gehouden worden met de geleverde kwaliteit van de begeleiding.

2.1.2. *OD Collectief maatwerk versterken*

Tom Ongena vroeg of moeilijk bereikbare groepen ook hun weg naar de sociale economie vinden en of dat wordt gemonitord. In het jaarrapport 'Sociale Economie' worden jaarlijks een aantal profielkenmerken van doelgroepwerknemers in de sociale economie in kaart gebracht, gebaseerd op een datakoppeling tussen het Departement WSE en VDAB. Zo waren er in 2020 17,9 procent doelgroepwerknemers met een migratieachtergrond. Op dit moment loopt er binnen het departement een traject om deze cijfers vanaf het jaar 2021 ter beschikking te stellen via visueel aantrekkelijke online dashboards.

De minister gaat ook in op een specifieke vraag van Loes Vandromme over indicering. Vandaag hebben werkgevers in de sociale economie al de mogelijkheid om kandidaten aan te brengen om te indiceren in functie van een openstaande vacature. VDAB stelt daarvoor een aanmeldingsformulier ter beschikking. Dit formulier is opgemaakt in functie van de ICF, het instrument voor indicering. Hoe uitgebreider en concreter de informatie, hoe vlotter het indiceringsproces kan verlopen.

Het lid verwees ook naar de mobiliteitsproblemen van kwetsbare mensen en pleitte voor de bereikbaarheid en nabijheid van de trajecten sociale economie. De minister merkt op dat iedereen die door VDAB erkend is als persoon met een beperking bij De Lijn een gratis abonnement kan krijgen. Het gaat dan over burgers die in aanmerking komen voor een bijzondere tewerkstellingsmaatregel, voor collectief maatwerk of de lokaaldiensteneconomie. Maar het gebruiken van het openbaar vervoer is soms een uitdaging voor deze mensen. De werkgevers nemen daarin via hun sociale diensten heel wat initiatieven, benadrukt de minister.

2.2. ISE Duurzame arbeidsmarkt

2.2.1. *OD Sociaal ondernemerschap ondersteunen*

Tom Ongena vroeg meer aandacht voor het stimuleren van sociaal ondernemerschap. Vlaanderen stimuleert volgens de minister de ondernemingszin bij sociale-economieondernemingen op diverse vlakken. Hij gelooft dat sterke, lokaal verankerde sociale-economieondernemingen versterkt worden door samenwerkingsverbanden met andere ondernemingen aan te gaan. Via diverse subsidieoproepen en trajecten ondersteunt Vlaanderen dergelijke samenwerkingsverbanden. Dat gaat zowel om brede steun, bijvoorbeeld de oproep Innovatie, die op operationele innovatieprojecten focust, als specifieke steun, bijvoorbeeld de circulaire hubs tussen reguliere en sociale-economieondernemingen en lokale besturen. Deze ondersteuning is volgens de minister een hefboom voor een kwaliteitsvolle opstart van een partnerschap dat tot een duurzame samenwerking kan uitgroeien. Verduurzaming maakt ook in diverse maatregelen deel uit van de voorwaarden, bijvoorbeeld binnen het project Digibanken.

Daarnaast stimuleert de administratie de samenwerking via diverse communicatieacties. Naast de reguliere communicatiekanalen loopt momenteel een traject voor een communicatiestrategie die focust op de samenwerking tussen de sociale en reguliere economie. In de ideale wereld is dat voor de minister een continuüm zonder scheidingsmuren.

De ontwikkeling van ondernemingszin heeft ook een plaats in het management van een sociale-economieonderneming. De maatregel managementadvies biedt ondersteuning voor strategisch advies op managementniveau.

Loes Vandromme informeerde naar energiebesparende maatregelen in de sector. De minister verwijst naar de maatregelen die de Vlaamse Regering nam om bedrijven door de energiecrisis te loodsen en tegelijk de energietransitie te versnellen. Er is al verwezen naar dat steunpakket bij de bespreking van de begroting voor het beleidsdomein EWI. Ook sociale-economieondernemingen komen hiervoor in aanmerking. Het gaat om het steunpakket voor energiekosten, met een tussenkomst in het operationele verlies, en over de leningen voor hernieuwbare energie, de uitbreiding van de overbruggingslening en het impulsprogramma Energietransitie.

3. Overkoepelende vragen beleidsvelden Werk en Sociale Economie

Doelstelling werkzaamheidsgraad

Tom Ongena en Axel Ronse verwezen naar de ambitie om een werkzaamheidsgraad van 80 procent te bereiken en de doelstelling van de Vlaamse Regering om 120.000 mensen extra aan het werk te krijgen.

De minister is tevreden dat de commissieleden meedenken in termen van 'hoofdoelstellingen'. In het tweede kwartaal van 2022 waren er in Vlaanderen 2.931.000 werkenden tussen 20 en 64 jaar aan de slag. Dat is een vooruitgang met 82.000 werkenden ten opzichte van eind 2018. De coronacrisis remde de toename wel af. Het Steunpunt Werk raamt, mede op basis van het werk van het Federaal Planbureau, dat men in 2024 het cijfer van 2.942.900 werkenden zou bereiken, een groei met 93.000 werkenden ten opzichte van 2018. De laatste jaren wordt het beleid echter met heel wat onvoorspelbare gebeurtenissen geconfronteerd. Enige voorzichtigheid bij de interpretatie is dus aangewezen.

Het spreekt voor zich dat dit alles nauwgezet wordt gemonitord. De minister beveelt de nieuwe werkzaamheidsgraadmonitor en de projectiemodellen van het Steunpunt Werk ten zeerste aan.

Werkgelegenheidsconferentie

De minister organiseert een nieuwe werkgelegenheidsconferentie in 2023 en wil die in het teken van samenwerking met de lokale besturen plaatsen. De lokale besturen en lokale partners zijn volgens hem cruciaal om de specifieke arbeidsmarktproblemen heel structureel aan te pakken. Ze staan dicht bij de verschillende groepen van niet-beroepsactieven en om die reden zijn ze meer dan ooit bevoorrechte partners.

Het komt er voor de minister op aan dat de nieuwe werkgelegenheidsconferentie al die lokale partners en initiatieven – de lokale besturen, OCMW's, regisseurs, sectoren, bedrijven en opleidingsverstrekkers – samenbrengt, zodat ze elkaar kunnen inspireren voor het activeren van de vele mensen die vandaag niet beroepsactief zijn.

Dat is wat de minister kan doen binnen de eigen bevoegdheden. Er werd ook verwezen naar de interfederale initiatieven. Het afgelopen jaar heeft de minister vastgesteld dat men op een aantal punten stappen vooruit heeft kunnen zetten met het federale niveau. Hij verwijst naar de harmonisering van maatwerk, de langdurig zieken, het activerende ontslagrecht enzovoort, maar hij erkent dat er nog ruimte is voor verbetering. Hij wil verder werk maken van het activerende ontslagrecht en van een ruimere regionale invulling van beschikbaarheid van werklozen – elementen van een asymmetrisch arbeidsmarktbeleid – en een betere controle op economische migratie.

Asymmetrisch arbeidsmarktbeleid

Axel Ronse kwam tussen over het asymmetrisch arbeidsmarktbeleid. Voor de minister is een van de prioritaire dossiers een vereenvoudiging van het federale normatief kader inzake beschikbaarheid van werklozen. Een aanpassing daarvan moet regionaal maatwerk mogelijk maken, zodat de dienstverlening van en de controle door VDAB beter kunnen aansluiten bij de gangbare, vaak digitale activeringsbenadering in Vlaanderen. Bijkomend vraagt Vlaanderen om het federale sanctiekader aan te passen zodat de gewestelijke bemiddelingsdiensten, net zoals de RVA, beschikken over dezelfde vormen van sancties om die beter te kunnen afstemmen op de zwaarte van de inbreuk.

Deze intenties werden uitvoerig besproken op het interfederaal platform. Door voortschrijdend inzicht en de vaststelling dat zowel het koninklijk als het ministerieel besluit Werkloosheid ingrijpend moeten worden gewijzigd en gelet op de gevoeligheid van deze materie, willen de leden van het interfederaal platform bijkomend en vooraf juridisch advies inwinnen bij de Raad van State. Het advies zal uitsluitend moeten geven op de volgende vragen. Biedt de bijzondere wet tot hervorming der instellingen de mogelijkheid om binnen het huidige institutioneel kader het federaal normatief kader over beschikbaarheid, zoals opgenomen in het koninklijk en ministerieel besluit Werkloosheid, zodanig aan te passen dat er maximale speelruimte aan de deelstaten kan worden gegeven? Dat is volgens de minister alvast de bedoeling. Of kan er enkel tegemoet worden gekomen aan de gestelde vragen middels een bevoegdheidsoverdracht?

IV. Replieken

Tussenkamst van Tom Ongena

Tom Ongena wil het nog hebben over het statuut van de jobbonus plus voor startende zelfstandigen. Dat is niet onbelangrijk en de vraag heeft ook een zekere urgentie. De minister antwoordde schriftelijk dat de fiscale vrijstelling werd aangevraagd en wordt onderzocht door het kabinet van de bevoegde federale minister. Het lid krijgt echter het zorgwekkende signaal dat er op het federale niveau geen bereidheid zou zijn om de jobbonus plus fiscaal vrij te stellen, omdat die anders is dan de jobbonus. De jobbonus plus is een premie voor loontrekkenden of zelfstandigen in bijberoep om volwaardig zelfstandige te worden. In theorie is er dus inderdaad een verschil, maar het was oorspronkelijk de bedoeling om alle werkenden een bonus te geven. Omdat van zelfstandigen niet altijd goed geweten is wat hun inkomen is, werd gekozen voor de jobbonus plus. De bedoeling is dus dezelfde: werkende mensen met een laag inkomen een extra premie geven. Als de informatie van het lid klopt, zouden ongeveer 13.000 zelfstandigen de fiscale vrijstelling niet krijgen. Tom Ongena vraagt dat de minister er bij zijn federale collega van Financiën sterk op aandringt om ook hen fiscaal vrij te stellen, zodat werknemers en zelfstandigen niet verschillend worden behandeld.

Tussenkamst van Axel Ronse

Axel Ronse zegt dat de N-VA-fractie uitkijkt uit naar de invoering van de gemeenschapsdienst in januari 2023. Het is voor de fractie een zeer belangrijk element van het Vlaamse regeerakkoord. Over die gemeenschapsdienst is er nog wat ongerustheid bij de gemeenten. Het lid begrijpt de verwarring met het wijk-werken niet. Als iemand minder dan twee jaar uitkeringsgerechtigd werkloos is en VDAB vindt dat wijk-werken voor hem interessant kan zijn, dan wordt die maatregel toegepast. Terwijl gemeenschapsdienst na twee jaar uitkeringsgerechtigde werkloosheid kan worden opgelegd voor het verwerven van extra competenties en het dichten van de kloof met de arbeidsmarkt. De gemeenten hebben daar een vrij

cruciale rol in. Januari 2023 nadert en het is dus belangrijk om op zeer korte termijn duidelijk te maken voor welke activiteiten gemeenschapsdienst en wijk-werken kunnen worden ingezet. De minister moet nu zorgen voor een goed overleg met de gemeenten, zodat de maatregel echt kan worden uitgevoerd.

De N-VA-fractie zal de begroting met veel overtuiging goedkeuren, besluit het lid.

Tussenkoms van Caroline Gennez

Caroline Gennez zegt dat de Vooruitfractie zich zal onthouden bij de stemming over de begroting. Verder sluit het zich aan bij de vraag van Axel Ronse over de gemeenschapsdienst. Januari 2023 is zeer dichtbij en het is dan ook erg belangrijk dat de gemeenten de lijst met activiteiten in het kader van de gemeenschapsdienst snel krijgen.

Een tweede vraag betreft SINE en de dienstencheques. Het lid pleit voor flexibiliteit, omdat het maar over 732 medewerkers gaat die nog met een SINE-premie tewerkgesteld zijn in de dienstenchequesector. Als de overgangperiode van twee jaar afgelopen is, worden zij onvermijdelijk duurder voor hun werkgever. Vooral kleine ondernemingen hebben volgens het lid deze marges niet. Ze vreest dan ook dat de meest kwetsbare dienstenchequemedewerkers, die die extra ondersteuning nodig hebben en al jaren met een SINE-premie worden tewerkgesteld, uit de boot zullen vallen. *Caroline Gennez* vraagt om voor die medewerkers in een duurzame oplossing te voorzien, zodat ze niet duurder worden voor de bedrijven. Als het beleid wil dat iedereen die werkt, moet kunnen blijven werken, is dit een belangrijke te zetten stap. Op die manier gaan er geen jobs verloren.

Antwoord van minister Jo Brouns

Minister *Jo Brouns* antwoordt dat hij met een positieve blik zal kijken naar de problematiek van de aflopende SINE-premie, maar dat hij daarbij de gangbare regels in acht moet nemen, waaronder de staatssteunregels.

Die lijst met activiteiten in het kader van de gemeenschapsdienst moet inderdaad zo snel mogelijk aan de gemeenten worden bezorgd. De minister vindt het goed dat Axel Ronse het verschil tussen gemeenschapsdienst en wijk-werken nog eens duidelijk heeft gemaakt. Het zal uiteraard VDAB zijn die toeleidt naar de ene of de andere maatregel.

Het uitvoeringsbesluit voor de jobbonus plus voor startende zelfstandigen werd op 10 november 2022 goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Volgens de minister is de hele commissie pleitbezorger bij het federale niveau om dezelfde fiscale vrijstelling te verkrijgen als de vrijstelling voor de jobbonus.

V. Indicatieve stemming

Het aan de commissie toegewezen deel Werk en Sociale Economie wordt in een indicatieve stemming aangenomen met 8 stemmen tegen 2 bij 3 onthoudingen.

Robrecht BOTHUYNE,
voorzitter

Maike DE VREESE,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

AgII	Agentschap Integratie en Inburgering
AI	artificiële intelligentie
AWI	aanwervingsincentive
BAR	Brexit Adjustment Reserve
BBC	beleids- en beheerscyclus
bbp	bruto binnenlands product
BBT	beleids- en begrotingstoelichting
BOF	Bijzonder Onderzoeksfonds
CJM	Cultuur, Jeugd en Media
COOCK	Collectief O&O en collectieve kennisverspreiding
CVO	centrum voor volwassenenonderwijs
DIANA	Defence Innovation Accelerator for the North Atlantic
EBITDA	Earnings Before Interest, Tax, Depreciation and Amortisation
ECOOM	Expertisecentrum O&O Monitoring
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EPC	energieprestatiecertificaat
ESA	European Space Agency
ESF	Europees Sociaal Fonds
EVC	elders verworven competentie
EWI	Economie, Wetenschap en Innovatie
FACT	First Aid Communication Tool
Fedasil	Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers
FIO	Fonds voor Innoveren en Ondernemen
FIT	Flanders Investment & Trade
Forem	Service Public Wallon de l'Emploi et de la Formation Professionnelle
FRIS	Flanders Research Information Space
FTI	Flanders Technology & Innovation
FWO	Fonds Wetenschappelijk Onderzoek - Vlaanderen
GDPR	General Data Protection Regulation
GLOW	Groeien en Leren Op de Werkvloer
GTI	geïntegreerde territoriale investeringen
HERMREG	Harmonised Econometric Research for Modeling Regions
IBO	individuele beroepsopleiding (in een onderneming)
ICF	International Classification of Functioning, Disability and Health
ICL	Indirect Carbon Leakage
imec	Interuniversitair Micro-elektronicacentrum
Interreg	Interreg Community Initiative
IOF	Industrieel Onderzoeksfonds
IPCEI	Important Projects of Common European Interest
ISE	inhoudelijk structurelement
kmo	kleine of middelgrote onderneming
KPI	kritieke prestatie-indicator
KVAB	Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten
LDE	lokale diensteneconomie
LRM	Limburgse Reconversiemaatschappij
NACE	Nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté européenne
NARIC	National Academic Recognition Information Centre
NAVO	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
neet	not in education, employment or training
OD	operationele doelstelling
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
O&O	onderzoek en ontwikkeling
PMV	ParticipatieMaatschappij Vlaanderen
POM	provinciale ontwikkelingsmaatschappij

PWA	plaatselijk werkgelegenheidsagentschap
R&D	Research and Development
REACT-EU	Recovery Assistance for Cohesion and the Territories of Europe
RegMed XB	Regenerative Medicine Crossing Borders
RIZIV	Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
RVA	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening
SALK	Strategisch Actieplan voor Limburg in het Kwadraat
SCOPE	Strategische competentieprognoses voor erkende organisatie
SD	strategische doelstelling
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
SINE	sociale inschakelingseconomie
SOC	strategisch onderzoekscentrum
STEM	Science, Technology, Engineering and Mathematics
StIA	Stichting Innovatie en Arbeid
SWT	stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage
TETRA	Technologietransfer door Instellingen voor Hoger Onderwijs
TCF	Temporary Crisis Framework
VAK	vastleggingskrediet
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VEK	vereffeningskrediet
VESOC	Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité
VIA	Vlaams intersectoraal akkoord
VIB	Vlaams Instituut voor Biotechnologie
VIL	Vlaams Instituut voor de Logistiek
VIONA	Vlaams Interuniversitair Onderzoeknetwerk Arbeidsmarkttrapportering
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VLAIO	Agentschap Innoveren en Ondernemen
VLAM	Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing
VLHORA	Vlaamse Hogescholenraad
VLIR	Vlaamse Interuniversitaire Raad
VLIZ	Vlaams Instituut voor de Zee
Voka	Vlaams netwerk van ondernemingen
VOP	Vlaamse ondersteuningspremie
VRI	Vlaamse Ruimtevaartindustrie VZW
vte	voltijdsequivalent
VVSG	Vereeniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
WSE	Werk en Sociale Economie